NAJER FOLKSBLAT
Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.
פּרייז 15 גראָשן
הײַנט 10 זײַטן
נײַער פֿאָלקסבלאַט
№ 45 | Łódź, Poniedziałek, 22 lutego 1937 | אַדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 | Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאָדז, מאָנטאָג פ׳ תשא י״א אדר תרצ״ז

דעקלאַראַציע פֿון פּאָלק. קאָץ וועגען דער קומענדער אָרדנונג אין פּוילען

נעכטען האַלב 6 אין אָוונט האָט פּאָלקאָווניק
פֿאַרעפֿענטליכט דורך ראַ״יאָ פּאָלג״ברע

אידעאיש-פּאָליטישע דעקלאַראַציע,

וועלכע איז דורך איהם געשאַפֿען געוואָרען.

דעם 21 מאַי 1936 האָט דער מאַרשאַל רידז־שמיגלי אַדורכגעפֿיהרט אין זײַן רעדע אַ סיפּען אַנאַ־ ... פֿון דער לאַגע אין פּוילען און אָנגעוויזען די ... גאַבען, וועלכע שטייען פֿאַר דער פּוילישער געזעלשאַפֿט און די צילען, וועלכע מיר מוזען דער־גרייכען. ער האָט אָנגעוויזען, „דעם וועג, אויף וועלכען מיר קענען זוכען זיך פֿאַרגלייכען מיט אונזערע שכנים. דאָס איז די פֿראַגע פֿון אָרגאַניזירען די מענשליכען ווילען". „ווי אַזוי קען מען אָרגאַני־זירען די מלוכה — האָט געזאָגט מאַרשאַל רידז־שמיגלי — ווי אַזוי קען מען טראַכטען וועגען גע־ ... מאַכען עפּיס אין דער מלוכה דעמאָלס, ווען ... נישט דעם דאָזיגען אָרגאַניזירטען, איינהייט־ ... געפֿיהרטען ווילען".

„אין וועמענס נאָמען דאַרף מען דעם ווילען אָרגאַניזירען?"

„איך האַלט, אַז אונזער איינציגע לאָזונג, ... קען זײַן די מאָראַלישע ריכטליניע, איז

די לאָזונג פֿון פּוילען׳ס פֿאַרטיידיגונג".

„ס׳האַנדעלט זיך וועגען ברייטער אַרומנעמען ... פּראָגראַם. אין דער פּראָגראַם וועט זיך אַלץ ... נען. ס׳וועט זיך געפֿינען אַן אויסוועג פֿון אונ ... ווירטשאַפֿטליכע באַציהונגען, ס׳וועט זיך גע־ ... דער וועג, וועלכער וועט אונז דערפֿיהרען באַפֿרייען אונזערע מאָראַלישע און שעפֿערישע ... אין פֿאָלק, צוזאַמענצונעהמען זיי, צו פּראָ־ ... נייע ווערטען, וועלכע מיר דאַרפֿען אַזוי ... ג".

דאָס זענען געווען

די אָנווייזונגען פֿון מאַרשאַל רידז-שמיגלי,

... דעם באַפֿעהל פֿון פּאַטריאָטישער פֿליכט האָבענדיג אַ גוטען ווילען צו דינען ווי ... דעם פֿאָטערלאַנד, בעהמען מיר אַ וואָרט און ... זיך צו די אַלע אין פֿאָלק, וועלכע ווילען ... באַוואוסטזיניגע מיטשעפֿער פֿון פּוילענס גע־ ... וואַרט און צוקונפֿט, וועלכע ווילען איינשטעלען

דאָס אינערליכע לעבען פֿון פּוילען אויפֿן סטיל און הויך פֿון אַ גרויסען פֿאָלק,

... ענדיג א ווערטפֿולע ירושה פֿון דער טראַדיציע די קומענדיגע דורות און אַ גינסטיגען אָנהויב זייערע אָנשטרענגונגען.

מיר נעהמען אַ וואָרט, האָבענדיג דאָס טיפֿסטע ... פֿון דער עהרליכקייט פֿון אונזער איניציאַ־ ... און גערעכטיגקייט פֿון דער ריכטונג, וועלכע ... גענאַנק האָט געוועהלט.

דאָס לעבען פֿון אַ פֿאָלק האָט איהר גייסטיגע ... דיגקייט, וועלכע דויערט דורך אָהרהונדערטער שטעלט מיט זיך פֿאָר דעם וועזענטליכען יסוד ... זײַנע היסטאָרישע פֿאַרוואַנדלונגען. יעדער ... נט האָט זײַן „נעכטען" און זײַן „מאָרגען". ... פּוילישען „נעכטען" אין דער ברייטער באַדײַ־ ... פֿון היסטאָרישער פֿאַרגאַנגענהייט ווילען מיר נישט אַנאַליזירען. די היסטאָריאָגראַפֿיע האָט ... כגעפֿיהרט אַן אַנאַליז פֿון אונזער אַמאָליגער ... סקייט און פֿעהלערן. און ערשט נישט לאַנג נאָך געשאַלט צווישען אונז

די שטים פֿון מאַרשאַל פּילסודסקי,

... כער האָט דאָס גאַנצע לעבען מיט דער גאַנצער ... פּט אָפּגעאַרבייט די הזקות און פֿאַרבעסערט די ... לערן פֿון דער פּוילישער פֿאַרגאַנגענהייט, פֿאַר־ ... ענדיג דאָס צו די העלדישקייטס פֿאַקטאָרען גרויסקייט פֿון פּוילישען גייסט, צושמעטערנ־ ... עקשנות׳דיג זײַנע פֿעהלערן.

ווי איז דאָס פּוילען פֿון „היינט"?

היינטיגע פּוילען איז דאָס ווערק פֿון יוזעף ... סקי. ער האָט געשאַפֿען איהרע יסודות־ ... מאָראַלישע און מאַטעריעלע עלעמענטען, אַדורכ־ ... ענדיג דאָס אין אויסערגעוועהנליך שווערע באַ־ ... גונגען פֿון מלחמה און דעם שלום. וואָס איז ... מען נאָך דער דאָזיגער מלחמה. ער האָט אויס־ ... ט די מלוכה, וועלכע איז געוועזען אַ אָהן־ ... דיגע נויטיגקייט פֿאַר׳ן פֿאָלק, וועלכעס וויל ... ען און אויספֿיהרען איהר היסטאָרישע מיסיע. די פּאָליאַקען, וועלכע זענען דערהויבען גע־ ... ען דורך אַ זעלטענער עלעמענט פֿון העלדיש־קייט און גלייכגעשטעלט געוואָרען גייסטיג דורכ׳ן קריגס־זיג אונטער דער אָנפֿיהרונג פֿון ערשטען מאַרשאַל פֿון פּוילען, געלערנט דורך איהם אין רעגי־רירען און רעגולירען די פֿליכטונג און באַציהונג צו עפֿענטליכע פֿראַגען, באַוויזען פֿיל אויפֿריכ־טיגען ווילען צו דינען דעם פֿאָטערלאַנד. ס׳שאַפֿען זיך אין פֿאָלק געוויסע געפֿיהלס־שטראָמען און געדאַנקען, וועלכע דעפֿינירען זיך נישט אָבער גענוג קלאָהר און נעהמען נישט אַרום די גאַנצקייט פֿון פּראָבלעם. דעריבער קענען זיי אויסגעלאָזען ווע־רען אין אַ ביליגער פֿראַזעאָלאָגיע און נישט קאָ־אָרדינירטע באַוועגונגען, ענדערנדיג אין שלעכטס און שוואַכקייט דאָס, וואָס האָט געדאַרפֿט ווערען

דער קוואַל פֿון כוח און גוטס

נישט נאָר קיין גוטער ווילען, נאָר אַפֿילו אַ רעאַלע אָנשטרענגונג ווי אויך אַרבייט באַלעבט מיט׳ן בעסטען גייסט וועלען נישט אַרויסגעבען די פֿאַרלאַנגטע רעזולטאַטען, אויב ס׳וועט נישט זײַן קיין אָרדנונג אין דער דאָזיגער אַרבייט, אויב ס׳וועט־לען נישט באַשטימט ווערען די צילען און וועגען וואָס פֿיהרען צו דעם צוועק. דער בעסטער ווילען און דער אָפּפֿערווילליגסטער ענטוזיאַזם קען ווע־רען אַ שטערונג אין פֿונקציאָנירען פֿון קאָמפּליציר־טען אָרגאַניזם פֿון דער מלוכה, אויב זיי זענען נישט אײַנגעשלאָסען אין דער איינהייטליכער אַנגע־פֿיהרטער, קלוג אָרגאַניזירטער און זעלבסטבאַוואוסטער אָנשטרענגונג לויט די באַדערפֿענישען.

אונזער שטאַנדפּונקט אויף די וויכטיגסטע פּראָ־בלעמען און אונזערע פּרינציפּען, וועלכע ווייזען אָן די ריכטליניען אויף דער צוקונפֿט, זענען:

1) די נאָרמע פֿון אונזער אינערליכען לעבען איז די אַפּריל קאָנסטיטוציע,

זי איז דער יסוד פֿון סדר און אָרדנונג אין דער מלוכה. אָפּשטעלענדיג דעם אַליין־ווילען פֿון דער געוועזענער סיים־הערשאַפֿט, פֿאַרזיכערט זי דער מלוכה אַ שטאַרקע, קרעפֿטיגע מאַכט, וועלכע שטיצט זיך אויפֿ׳ן גרויסען אויטאָריטעט פֿון ראש פֿון דער מלוכה, דעם מלוכה־פּרעזידענט, וועלכער שטיי־ענדיג בראש פֿון דער מלוכה־סטרוקטור, האַלט ער אין זײַן האַנט די מאַכט פֿון די פּרינציפּיעלע אַנטשיידונגען.

2) דער צווייטער וויכטיגער כאַראַקטעריסטי־שער און גוטער עלעמענט פֿון

אונזער היינטיגען מלוכה-לעבען איז אונזער אַרמעע.

דער מאַרשאַל פּילסודסקי האָט די ליבע געהאַט איבער אַלץ. ער האָט געוואוסט, אַז זי וועט זײַן פֿאַר׳ן פֿאָלק אַ מוסטער פֿון אויסדויער, דיסציפּלין און בירגערליכע צניעות. ער האָט געוואוסט, אַז דאָס פֿאָלק וועט זיך פֿאַראייניגען אַרום איהר. דעריבער האָט ער קאָנסעקווענט געקעמפֿט וועגען ספּעציעלע פּריוויליגיעס פֿאַר׳ן פֿיהרער פֿון דער אַרמעע, דע־ריבער האָט ער

דעם דאָזיגען פֿיהרער באַשטימט אַלס זײַן פֿאַרטרעטער

מיר זענען עדות פֿון אַ זעלטענער ערשיינונג אויפֿ׳ן פּאָהן פֿון דער פּוילישער געשיכטע. די אַרמעע האָט די ליבע און אַכטונג פֿון דער גאַנצער פּוילישער געזעלשאַפֿט, וועלכע פֿאַרשטייט איהר ראָל און נויטיגקייט, וואָס זענען פֿערבונדען מיט דער פֿאַרטיידיגונג פֿון דער מלוכה.

דער מאַרשאַל רידז־שמיגלי האָט אָנגעוויזען אויף דער אידעע פֿון מלוכה־פֿאַרטיידיגונג, ווענ־דענדיג זיך צו אַלע, וועלכע ווילען דינען דער דאָזיגער אידעע. דער פֿאַרטיידיגונגס־כוח פֿון דער מלוכה, וועלכער גייט אַרויס אין אַ גלייכער ליניע פֿון אַ גוט־אָרגאַניזירטען און געפֿיהרטען אינערלי־כען לעבען איז די קאַרדינאַלסטע אידעע, אונטער וועלכער די באַפֿעלקערונג מוז זיך צוזאַמענעהמען, פֿאַרגעסענדיג וועגען די פֿאַרעווע דעמאָראַליזירענ־דיגע שטרייטיגקייטען, פּערזענליכע באַליידיגונגען, אָפּראַכענונגען פֿון דער פֿאַרגאַנגענהייט און אַז. וו.

דאָס צוזאַמענשמידען די קאָאָרדינירטע אָנשטרענגונגען אונטער דער דאָזיגער פֿאָהן וועט מעגליך מאַכען אונזער דור אויסצופֿיהרען די גרויסע שטרע-בונג, וועלכע דרינגט אַרויס פֿון נויט-ווענדיגקייט:

א) דאָס אָפּאַרבייטען די נאָך־עקזיסטירענדע אין ווירטשאַפֿטליכער און ציוויליזאַציע - הינזיכט שאָדענס, וועלכע זענען אונז געמאַכט געוואָרען דורך די אָקופּאַנטען.

ב) פֿאַרזיכערען אונזער פֿאָטערלאַנד אַ רוהיגע אַנטוויקלונג און זיכערקייט פֿון מאָרגען אין דער נישט זיכערער אַטמאָספֿער פֿון דער וועלט.

ג) די מלוכה איז די איינציגע פֿאָרם פֿון אַ ריכטיגער און געזונטער פֿאָלקס־עקזיסטענץ. זי גיט דעם פֿאָלק די טעכניק פֿון מאַכט און אָרגאַניזאַציע פֿון איהר אייביגער אַנטוויקלונג. ס׳איז דאָ נישט פֿאַר־האַן קיין סתירה צווישען אינטערעס פֿון פֿאָלק און אינטערעס פֿון דער מלוכה.

3) דאָס פּוילישע פֿאָלק האָט זיך אויף דער שוועל פֿון איהר ציוויליזאַציע־אַנטוויקלונג, פֿאַר־בונדען מיט דער קאַטוילישער קירך און נישט איין־מאָל פֿעסטגעשטעלט די אָנגעהעריגקייט צו איהר דורך דעם פֿאַרגאָסענעם העלדישען בלוט. דאָס פּוילישע פֿאָלק, וועלכעס איז אין דער גרעסטער מערהייט קאַטוילישׂ, איז צוגעבונדען צו דער קירך, דעריבער דאַרף די פּוילישע קירך זײַן אַרומגענומען מיט אַ געהעריגער שוץ.

אין באַציהונג צו אַנדערע רעליגיעס שטייען מיר אויפֿן שטאַנדפּונקט, וועלכער איז באַשטימט געוואָרען אין דער קאָנסטיטוציע.

און וואָס דרינגען אַרויס פֿון דער טראַדיציאָנעלער פּוילישער רעליגיעזער טאָלעראַנץ.

4) מיר לעבען אין אַ צייט פֿון

ווירטשאַפֿטליכע און געזעלשאַפֿטליכע ענדערונגען.

מיר זענען אין דער גוטער לאַגע, אַז נישט האָבענ־דיג אין איינעם לאַנד קיין פּראַקטיק, וועלכע איז אַזוי אָפּט אויסגעקויפֿט מיט שטראָמען בלוט און רואין פֿון קולטור, קען מען זי אָפּשאַצען אויפֿ׳ן יסוד פֿון פֿרעמדע רעזולטאַטען.

אַ ווירטשאַפֿטליכע דאָקטרין, וועלכע איז אַ געריסען פֿון לעבען אָדער פֿון איז גרופּע און וואָס דינט נישט דער גאַנצער געזעלשאַפֿט, קען פֿאַר אונז נישט זײַן אַנטשפּרעכענד און נישט נוצליך.

דער קאָמוניזם

אין זײַן באַגרינדונג, מעטאָדען און צילען, איז אַ פֿרעמד דעם פּוילישען גייסט, אַז אין פּוילען איז פֿאַר איהם קיין אָרט נישט פֿאַרהאַן. אַ קאָמוניס־טיש פּוילען וואָלט אויפֿגעהערט צו זײַן פּוילען. מיר האָבען פֿאַרגאָסען בלוט פֿאַר פּוילען, אַז זאָל זײַן פֿרײַ און זאָל קענען אַנטוויקלען איהר אייגענע קולטור, אַלס אויסדרוק פֿון פּוילישען גייסט און פּוילישען ווילען.

זאָל יעדע מלוכה אויסוועהלען אַזאַ אָרדנונג וועלכע זי האַלט פֿאַר זיך אַלס אַנטשפּרעכענדסטע מיר האָבען אָפּגעוואָרפֿען דעם קאָמוניזם אויף די שלאַכט־פֿעלדער אין יאָהר 1919 און 1920. מיר לעזען די ווירטשאַפֿטליכע און געזעלשאַפֿטליכע פּראָ־בלעמען, זאָרגענדיג פֿון א בעסער הויפּט־אידעע, וועלכע איז דער פֿאַרטיידיגונגס־כוח און מאַכט פֿון דער מלוכה. דער דאָזיגער ציל קען דערגרייכט ווע־רען נישט דורך פֿאַרניכטען דאָס וואָס איז נוצליך, נישט דורך קיין רעוואָלוציאָנערע מעטאָדען, נאָר דורך פֿאַרבעסערען די עקזיסטירענדע ווערטען און שאַפֿען נייע.

פּוילען מוז זיך אַנטוויקלען אָהן איבער-טרייסלונגען

און געוואַלדטאַטען, וואָס פֿיהרען שטענדיג אַריין די מלוכה אין אַ דראָהענדער לאַגע.

מיר האָבען שוין געזאָגט, אַז דער פֿאַרטיי־דיגונגס־כוח פֿון דער מלוכה גייט אַרויס פֿון א גלייכער ליניע פֿון אַ גוט־אָרגאַניזירטען און גע־פֿיהרטען לעבען פֿון דער דאָזיגער מלוכה. זי פֿאַר־לאַנגט אַ גוט אָרגאַניזירט ווירטשאַפֿטליך־פּאָליטישען לעבען, פֿאַרלאַנגט א גוטע אָרגאַניזאַציע און אינ־טענסיווע אַרבייט פֿון אַלע וואַרשטאַטען פֿון פּוילי־שער פּראָדוקציע.

רעאַליזירענדיג די דאָזיגע פֿאַרלאַנגען, ווע־לען מיר צוזאָגען מאַכען פֿאַרדינסט און אַ מענש־ליכע עקזיסטענץ פֿאַר די אַרבייטסלאָזע אַרבייטער און גייסטיגע אָנגעשטעלטע, וועלכע קענען נישט באַקומען קיין אַרבייט און וועמענס נישט אויסגע־נוצטע כוחות גייען פֿאַרלוירען.

דערהאַלטענדיג די פּרינציפּען פֿון פּריוואַטע איניציאַטיוו,

ווי אויך די אונטערנעהמונגס־קראַפֿט פֿון יחידים, מוז די מלוכה האָבען דאָס רעכט צו האָבען אַן איינפֿלוס אויף דער האַרמאָנישער אַנטוויקלונג פֿון דער אַלגעמיינער פּראָדוקציע. מיט אַ באַזונדערער זאָרגפֿעלטיגקייט און קאָנטראָל מוז די מלוכה אַרומ־נעהמען די צווייגען פֿון דער אינדוסטריע, וועלכע האָבען אַ שייכות מיט דער פֿאַרטיידיגונג.

די געזעלשאַפֿטליכע סטרוקטור פֿון פּוילען שטיצט זיך אויף איהרע יסודות אויף די ברייטע מאַסען פֿון אַרבייטער און פּויערים. פֿון גורל פֿון די דאָזיגע שיכטען, פֿון זייער וואוילשטאַנד, קולטור און בירגער־געפֿיהל איז אָפּהענגיג אין אַ גרויסער מאָס די האַרמאָנישע אַנטוויקלונג פֿון פּוילען און איהר צוקונפֿט. וועגען דעם מוז געדענקען די אָנ־פֿיהרונג פֿון דער מלוכה. דערמיט מוז מען זיך רע־כענען ביי יעדען פּלאַן און קאָנסטרואירונג פֿון קומענדיגע פּוילישען לעבען.

דאָס פֿאַרשפּרייטען קלאַסען-האַס

איז פֿרעמד דעם פּוילישען גייסט. יעדער עהרליכער אַרבייטער און יעדער וואָס פֿיהרט אויס זײַן פֿליכט בנוגע דער מלוכה, איז אַ פֿולוועהרטיגער בירגער, קיין שום אַרבייט מאַכט נישט מינדערוועהרטיג מינדערוועהרטיג מאַכט פֿוילענצען. אָנערקענענדיג דעם דאָזיגען פּרינציפּ, מוז די זאָרג פֿון דער מלוכה זײַן צו באַשעפֿטיגען די באַפֿעלקערונג, כדי איהר אויף דעם אופֿן מעגליך צו מאַכען דאָס דערגריי־כען אַ פֿולען בירגערליכען ווערט.

די מלוכה באַשיצט די פּריוואַטע איניציאַטיוו און שטעלט פֿעסט די פּרינציפּען, וועלכע זיכערען די געהעריגע באַדינגונגען פֿאַר אַרבייטס־העבד אין דעם דינסט פֿון קאַפּיטאַל.

די פּאָזיטיווע ראָל פֿון פּריוואַטער איניציאַטיוו און טעטיגקייט פֿון קאַפּיטאַלען ענדיגט זיך דאָרט, וואו ס׳הויבט זיך אָן דאָס פֿאַרגוואַלטיגען דעם גלייכ־געוויכט פֿון געזעלשאַפֿטליכען אינטערעס אָדער פֿאַר־אָרמונג פֿון נאַציאָנאַלען פֿאַרמעגען.

די באַציהונגען צווישען אַרבייטסגעבער און אַרבייטער מוזען זיך אונטערוואַרפֿען דער קאָנטראָל און דרוק פֿון דער מלוכה אַזוי איינשטעלען, אַז ס׳זאָ־לען פֿאַרזיכערט ווערען פֿאַר די וואַרשטאַטען ראַ־ציאָנעלע באַדינגונגען פֿון פּראָדוקציע און די מאַסען אַרבייטער די זיכערקייט פֿון מאָרגען און כסדר׳דיגען וואוקס פֿון לעבענס־ניוואָ.

די אַרבייטער און אַרבייטס - געבער מוזען זיך אויסלערנען אַוועקזעצען ביי איין טיש

און אײַנשטעלען דאָס צוזאַמענלעבען און צוזאַמענ־אַרבייט אין עהרליכע ראַהמען פֿון רעאַלע מעגליכ־קייטען, געדענקענדיג וועגען די אַרבייטס־וואַרשטאַ־טען, מיט וועלכע ס׳איז פֿאַרבונדען נישט נאָר זייער גורל, נאָר אויך די עקזיסטענץ פֿון פּוילען.

אָנערקענענדיג זיך יעדער אויסנוצונג, מוז די מלוכה זיך האַלטען פֿאַר דעם איינציגען און אויס־שליסליכען פֿאַקטאָר, וואָס איז באַרופֿען צו רע־גולירען די געגענזייטיגע באַציהונגען פֿון פֿאַרשי־דענע שיכטען בירגער. אַזוי מוז אויך די מלוכה זיך קאַטעגאָריש אָפּגרענצען אַלע פּרובען פֿון אונ־טערוואַרפֿען אונזער אינערליך לעבען די באַפֿעה־לען, וואָס קומען פֿון דרויסען.

6) דאָס פּראָבלעם פֿון דאָרף

איז איינס פֿון די וויכטיגסטע און שווערסטע פּראָ־בלעמען פֿון פּוילען. פֿון זײַן לייזונג איז אין אַ גרוי־סער מאָס אָפּהענגיג דער פּראָצעס פֿון וואוקס פֿון די מלוכה־כוחות.

די איצטיגע לאַגע פֿון דאָרף איז נישט קיין דורכגייענדע ערשיינונג, וואָס איז אַרויסגערופֿען דורך דער קאָניונקטור און דורך אַ צופֿאַל. דאָס איז אַ פּראָצעס פֿון דער לאַנגער פֿאַרגאַנגענהייט. די קאָניונקטור ווירקט אויף מילדערען אָדער פֿאַר־שאַרפֿען דאָס פּראָבלעם.

אויף דער היינטיגער לאַגע פֿון דאָרף האָבען געווירקט פֿיל יאָהרען און פֿיל סיבות. דערפֿון איז געדרונגען, אַז עפּיס אַן אָפּעראַציע אָדער מיטלען וועלען נישט קענען פֿאַרבעסערען די לאַגע. ס׳איז נויטיג אָנצווענדען אַ גאַנצע רייהע פֿאַרהיטונגס־מיטלען, וועלכע וועלען אַרבייטענדיג גלייכצייטיג אויף אַ קאָאָרדינירטען אופֿן. ערשט געבען אין רע־זולטאַט אַן אַנדער סטרוקטוראַלען צוזאַמענשטעל פֿון דאָרף, פֿאַרבעסערען די עקזיסטענץ פֿון דער דאָר־פֿישער באַפֿעלקערונג און ברענגען נוצען דער מלוכה.

מיר זעהען פֿאָלגענדע פֿאַרהיטונגס־מיטלען:

א) אין דער שטרעבונג אויפֿצולעבען אונזער אַגראַר־אָרדנונג — באַזייטיגען פֿאַרגרעסערן די גלאָ־באַלע סומע פֿון פּויערישען ערד־באַזיץ, דעם איבער־ביי דאַרף מען אַדורכפֿיהרען אויף אַ ראַציאָנעלען

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

יודען מוזן בעקומען רעכט אויף זעלבסט־שו[...]

העברעאישע פרעסע גרייפט שארף אָן די א"י־רעגירונג פאר איהר האלטונג בעת די געשעהענישען אין טבריה

ירושלים, 21 (יט"א טעלעגר.)

די היינטיגע העברעאישע פרעסע גרייפט שארף אָן די מאַכט־אָרגאַנען פאַר זייער האַלטונג בעת די לעצטע געשעהענישען אין טבריה. בעזונדערס אַטאַקירט די העברעאישע פרעסע דעם קאָמוניקאַט, וועלכען די מאַכט־אָרגאַנען האָבען פערעפענטליכט וועגען די געשעהענישען.

„דבר" שרייבט אין אַ לייט־אַרטיקעל, אַז דער רעגירונגס־קאָמוניקאַט איז אַ דאָקומענט, וואָס מוז וועקען עמפערונג. די רעגירונג האָט מיט דעם פולען באַוואוסטזיין זיך באַמיהט צו פאַרמינדערן די באַדייטונג פון די געשעהענישען און נישט דערציילען דעם גאַנצען אמת וועגען זייער פאַרלויף. עס ווערט פאַרשוויגען, אַז וואַכענלאַנג איז מצד די אַראַבער געפיהרט געוואָרען אַ העפטיגע באַיקאָט־אַגיטאַציע געגען יודען. אונגעשטערט ווערט געטריבען די העץ־אַגיטאַציע צווישען דער אַראַבישער באַפעלקערונג, וואָס פרעדיגט האָס צו די יודען און רופט צו פערברעכערישע מעשים.

די אַדמיניסטראַטיווע געריכטען מאַכען נישט קיין אונטערשיד צווישען די אָנגרייפענדע אַראַבער און די יודען, וועלכע האָבען זיך געפונען אין אַ מצב פון זעלבסטפערטיידיגונג. די מאַכט־אָרגאַנען מאַכען דעם אָנשטעל, אַז זיי זענען כלומרשט אָביעקטיוו און היטען אָפּ די גלייכגעוויכט, שטיצענדיג זיך אויף דער פאַלשער בעהויפטונג, אַז ביידע צדדים טראָגען די גלייכע שולד פאַר די געשעהענישען.

די יודען — שרייבט ווייטער די העברעאישע פרעסע — מוזען אָבער בעקומען דאָס רעכט אויף זעלבסטשוץ. בעזונדערס שארף גרייפט אָן די העברעאישע פרעסע דעם ריכטער אין טבריה, וועלכער האָט געהאַלטען פאַר מעגליך צו ראַטען די יודען, אַז זיי זאָלען זיך בעהאַלטען. ווען די אַראַבער גרייטען זיך אויף אָנפאַלען מיט אַזאַ גרונדזעצליך פאַלשער איינשטעלונג פון דעם אַדמיניסטראַטיווען אַפּאַראַט מוז מען מאַכען אַ סוף.

פייערליך געעפענט דעם אינטערנאַציאָנאַלען שאָפּען־קאָנקורס אין וואַרשא

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)

היינט נאָכמיטאָג איז אין וואַרשאַווער [...] פילהאַרמאָניע פאָרגעקומען די פייערליכע ער[...] פון דריטען אינטערנאַציאָנאַלען שאָפּען־קאָנ[...] דער קאָנקורס קומט פאָר אונטערן פראָטעקט[...] פון מלוכה־פרעזידענט. ביי דער ערעפנונג [...] אַנוועזענד געווען דער בילדונגס מיניסטער, [...] ניקאַציע־מיניסטער און דיפּלאָמאַטישער קאָרפּ[...] ס'זענען פאַרהאַן 250 אָנטיילנעהמער [...] 23 לענדער, דערונטער 2 פיאַניסטינס פון [...]

פאַרבאָטען צו פיהרען ראַס[...] פראָפּאַגאַנדע צווישען שו[...] קינדער

האָט דער בילדונגס־מיניסטער אין טשעכאָסלאָוואַקיי

פּראַג. (יט"א). דער טשעכאָסלאָוואַ[...] בילדונגס־מיניסטער דר. ע. פראַנקאַ האָט פאַר[...] צו פיהרען אַ וועלכע־עס־איז אויפהעצערי[...] פראָפּאַגאַנדע צווישען שילער און אין [...] שטאַלטען פון פיזישער ערציהונג.

די לעהרער זענען פאַראַנטוואָרטליך [...] ערציהען די קינדער אין גייסט פון דעמאָקראַ[...] אידעען.

ריזיגע שרפה אין בולגאַרי[...]

סאָפיאַ, 21 (ספּ. טעל.)

אַ שרפה האָט פאַרניכטעט די צענטראַלישע [...] קען, וועלכע געפינען זיך נעבען דער הויפּט[...] די שאָדענס באַטרעפען 20 מיליאָן לעוואַ.

דייטשער אויסערן־מיניסט[ער] פאָהרט קיין ווין

בערלין, 21 (ספּ. טעל.)

היינט מאָנטאַג פאָהרט אַרויס קיין ווין דער [דייט]שער אויסערן־מיניסטער נייראַט, דער ציל פון [דער] רייזע איז נאָך נישט באַקאַנט.

סטאַטיסטיק פון ציטרוס־עקספּאָרט

ירושלים. אין דער צייט פון דריט[...] דעם ניינטען פעברואַר זענען פון א"י אַרויסגע[...] געוואָרען 557,313 קעסטלעך אָראַנדזשען. [...] קעסטלעך גרייפּפרוט און 2,824 קעסטלעך [...] ציטרוס־פרוכטען.

אין משך פון דעם גאַנצען איצטיגען [...] בעזאָן זענען ביז דעם 9־טען פעברואַר אַרויס[...] געוואָרען 6,050312 קעסטלעך ציטרוס־פרוכט[...] דערונטער פון חיפהער פאָרט 3,531 672 קעסטלעך, יפו'ער פאָרט — 2,522,174 קעסטלעך און [...] אַביבער פאָרט — 108.859 קעסטלעך.

דער הוי־יאָהריגער ציטרוס־עקספּאָרט איז [...] איצט מיט העכער 2 מיליאָן קעסטלעך העכער [...] דער זעלבער צייט פאָראַיאָהרען.

אונטערהאַנדלונגען וועגען „קלירינג" צווישען פּוילען און א"י ווערען פאַרענדיגט

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)

אין פערלויף פון נעכטיגען טאָג זענען געפיהרט געוואָרען ווייטערע געשפּרעכען וועגען קלירינג־אָפּמאַך צווישען פּוילען און ארץ־ישראל. אין די געשפּרעכען האָבען זיך באַטייליגט די דעלעגאַטען פון דער יודישער אַגענץ: גנוו. דעפּ. יצחק גרינבוים און דער פאָרשטייער פון „ענגלאָ־פּאַלעסטיין"־באַנק ד"ר זאַלהיימער.

מען ערוואַרט, אַז שוין אין די נאָהנטסטע טעג וועט דער קלירינג־אָפּמאַך ענדליך פינאַליזירט ווערען. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דערוויסען מיר זיך, אַז דער ערשטער טוריסטען־אויספלוג קיין ארץ ישראל. נאָכן אונטערשרייבען דעם „קלירינג" וועט פאָרקומען דעם 2־טען מערץ. דער דאָזיגער אויספלוג ווערט אָרגאַניזירט דורך דער פּויליש־פּאַלעסטינישער האַנדעלס־קאַמער.

אינטערעסאַנטע ציפערען וועגען צוזאַמענשטעל פון אַ קאָלאָניע פון דייטשע פּליטים

ירושלים. די קאָלאָניע רמת־השבים פון די דייטשע עולים איז אַלט געוואָרען דריי יאָהר, די קאָלאָניע באַשטייט פון 65 משפחות (200 נפשות) הוץ 50 שטענדיגע אַרבייטער און אַרבייטערינס. אינטערעסאַנט איז דער צוזאַמענשטעל פון די קאָלאָניסטען לויט זייערע פריהערדיגע פאַכען: 17 דאָקטוירים, 8 אַדוואָקאַטען, 1 אוניווערזיטעטס־דאָצענט, 1 אַרטיסט, 1 עקאָנאָמיסט, 32 סוחרים און די איבעריגע — גענויזו. באַאַמטע, איצט זענען זיי אַלע באַשעפטיגט ביי לאַנדווירטשאַפט.

אַקציע געגען חלול־שבת אין א"י.

ירושלים. די רבנים פון די יודישע קאָלאָניעס פון אַרום תל־אביב האָבען אונטערן פאָרזיץ פון די תל־אביב'ער הויפּט־רבנים אָפּגעהאַלטען אַ פּראָטעסט־פאַרזאַמלונג געגען עפענטליכען חלול־שבת, וואָס איז לעצטענס געוואָרען אַ מאַסען ערשיינונג". די פאַרזאַמלונג פון די רבנים האָט באַשלאָסען צו שיקען אַ פּראָטעסט טעלעגראַמע צו דער יודישער אַגענץ, קרן־היסוד, קרן־קימת, ועד־הלאומי ווי אויך צום פאַרבאַנד פון די יודישע קאָלאָניסטען און צו דער „הסתדרות".

וואָס ערוואַרטען די אַראַבער פון דער קעניגליכער קאָמיסיע?

אַראַבישע קלאַגען וועגען 4 פּרינציפּען פון דעם באַריכט

ירושלים 21 (יט"א טעלעגר.)

די אַראַבישע פרעסע ברענגט פאַרשידענע השערות און קלאַגען בנוגע דעם ערוואַרטעטען באַריכט פון דער קעניגליכער קאָמיסיע. וואָס ביילדעט איצט דעם געגענשטאַנד פון איהרע באַראַטונגען אין לאָנדאָן.

„פּאַלעסטיין" (אָרגאַן פון דער נאַשאַשיבי־פּאַרטיי) ווייס צו דערצעהלען, אַז דער באַריכט פון דער קעניגליכער קאָמיסיע וועט זיך שטיצען אויף פאָלגענדע פּרינציפּען: באַגרענצונג פון דער יודישער עליה, פאַרבאָט פון באָדען־פאַרקויף דורך אַראַבער, שאַפונג פון אַ לעגיסלאַטיוו־ראַט און אַ פּלאַן פון אַ יודיש־אַראַבישער צוזאַמענאַרבייט.

די דאָזיגע קלאַנגען, דאַרפען נאַטירליך, באַהאַנדעלט ווערען נישט אַנדערש ווי השערות, וואָס שפּיגלען אָפּ די שטימונגען אין געוויסע אַראַבישע קרייזען.

איז איין טאָג זענען געשטאָרבען פון גריפּע

אַ יודישער חתן מיט אַ כלה

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)

אַ שוידערליך אומגליק האָט פּאַסירט מיט יונגע חתן־כלה. וועלכע זענען אין איין טאָג געשטאָרבען פון גריפּע, דאָס פרײלין שרה אָלטשטאַט פון ראַשקוו איז מיט 4 וואָכען צוריק קראַנק געוואָרען אויף גריפּע. גלייכצייטיג איז אויך קראַנק געוואָרען איהר חתן שמעון דאַווידאָוויטש פון ביאַליסטאָק, מען האָט איהר וועגען דעם נישט דערציילט. דעם פאָריגען דינסטאָג איז זי געשטאָרבען, פרייטאָג איז געקומען אַ טעלעגראַמע פון ביאַליסטאָק, אַז אויך דער חתן דאַווידאָוויטש איז פרייטאָג געשטאָרבען פון דער גריפּע־קראַנקהייט. דער פאַל האָט געמאַכט אַ שוידערליכען איינדרוק.

Dr. med. Trepman
ספעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
אויף אַלע אַרט אַנאַליזען.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—9 אָוונד

Dr. [W]ajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ[...]
סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער [...]5
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9-10 פריה 5-8 [...]

ד"ר העלל[...]
ספּעצ. פאַר הויט און ווענע[...]
קראַנקהייטען און מענער־ש[...]
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. [...]
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַר[...]
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־[...]

Różaner
[...]ווענערישע און געשלעכטס־קראַנ[קהייטען]
9 נאַרוטאָוויטשאַ 9
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 11
און פון 5 ביז 8 אָוונט.

LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער־ קראַנ[קהייטען]
6. שערפּיען 37 [...]
נעהמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

די בעסטע קוועלע פון מאַשינען־טיילען, ספּרענזשינעס, עקסצענטערס, שוויסונגען
איז נאָר אין דער שלאָסערײַ
J. REDER
Łódź, 11 Listopada 11/13.

Dr. med. GUSTAW KOHN
געוועזענער אַסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פאַר פרויען - קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8—10 פריה און 4—8 אָוונט

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען־ קראַנקהייטען
פערהיטונג בעגען שוואַנגערשאַפט
זגיערסקאַ 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו

TORTY
począwszy od zł. 3 — poleca — na Purym
CUKIERNIA
„Źródło"
Przejazd 1 i Kilińskiego 97

געדענקט, בײַ
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון אָריגינעלע בילעצער און טאַמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פאַרשידענע רעשטעז
קומט און איבערצייגט אייך!
R.Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פּראַנט II שטאָק.

קמח של פסח
תחת השגחת הראַבינאַט דפה לודז.
בעקאַנטמאַכונג פאַר לאָדז און פּראָווינץ!
די איינציגע מיהל
„עלעקטראָמליך"
איז געכשרט אונטער דער השגחה פון היגען ראַבינאַט, ס'איז איבריג צופיל צו רעקלאַמירען, בעווייל אין דעם זענען אונזערע ג' קונדען איבערצייגט, אַז דאָס בעסטע און שענסטע זעמעל מעהל אויף מצות בעקומט מען נאָר ביי אונזער פירמע „עלעקטראָמלין" לאָדז, זאַקאָנטנאַ 47, טעל. 147-40. וועלכע איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר די ריינקייט און פּינקטליכע ליפערונג לויט יעדענס פאַרלאַנג. בעשטעלונגען ווערען שוין אָנגענומען פּערזענליך אָדער דורך טעל. 147-40.
מיט אַכטונג
Firma „Elektromłyn" Łódź
Zakątna 47, tel. 147-40.

אַכטונג, לאָדז און פּראָווינץ
די לאַנג־עקזיסטירענדע פירמע פון
יודישע לאַנגע מלבושים
מ. לאַבערשטיין מאַכט בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, דאָס מען נעשעפט איז פערוועהנו מיט'ן גרעסטען אויסוואַהל פון לאַנגע מלבושים ווי אויך אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג פון די בעסטע קוואַליטעטען סחורות אויף בעשטעלונגען, וואָס ווערען אויסגעפערטיגט אין דער קורצעסטער צייט לויט'ן פערלאַנג. געדענקט דעם אַדרעס!
משה לאַבערשטיין
אַנגראַדאָוואַ 1, אין הויף, 1. שט. לינקס

ווינטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגעמאַכט די עלטעסטע
היטען!
אויף גאַנץ נייע און אויף נייע היטען צו
3.50
„TOLA"
25 Zawadzka 25

אנגעהויבן זיך ביי מאדריד
א נייער אנגריף פון רעגירונגס-מיליטער
וועלכער ווערט געפיהרט מיט גרויס ערפאלג

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)
דאָס רעגירונגס־מיליטער האָט בעכטע [באָמ־]בארדירט די פּאָזיציעס פון די אויפשטענדיגע אויפ'ן [...]ם אָפּשניט פון מאַדרידער פראָנט.
דער אַנגריף גייט אויף פּאַסא לא קאָרובא, [...]דערפריה האָבן זיך אָנגעהויבן געוואַלדיגע [...]פן אויפ'ן אָפּשניט יאַראַמאַ, די מיליץ גייט [...]אויס.

בעת 11 טעג קאַמף נעבען יאַראַמאַ ווערען די פאַרלוסטען פון די אויפשטענדיגע גערעכענט אויף עטליכע טויזענד טויטע און פאַרוואונדעטע. דאָס רעגירונגס־מיליטער האָט פאַרנומען אַלע פּאָזיציעס, וואָס פיהרען אין דער שטאָט שאטלאנא.

מאַדריד, 21 (ספּ. טעל)
לויט אַן אָפיציעלען קאָמוניקאַט, האָבן אַעראָ־פּלאַנען פון די אויפשטענדיגע באָמבאַרדירט צוויי־שען 9 אָוונט און 3 ביינאַכט די שטאָט אלבאצעטא פון די באָמבעס זענען דערהרגעט געוואָרען 30 פּערזאָן. פיל זענען פאַרוואונדעט געוואָרען. די שאָדענס זענען באַדייטענד.

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)
דאָס רעגירונגס־מיליטער האָט בעכטען איבער־

דערפריה אָנגעהויבן אַ נייעם אַנגריף אויף דעם פראָנט ביים טייך יאַראַמאַ.

בערלין, 21 (ספּ. טעל.)
אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן באשלוס פון דעם נישט־אינטערווענץ קאָמיטעט האָט די דייטשע רע־גירונג פאַרעפענטליכט אַ פאַרבאָט פאַר די דייטשע בירגער אָפּצופאָהרען קיין שפאַניען.

נייער אביסינישער קאמף
אכ'ז אטענטאט אין אדיס-אבעבא זענען אדורכגעפירט געווארן 2000 ארעסטען

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)
דער בלוטיגער אַטענטאַט, וואָס איז אויסגע[...]ט געוואָרען אין אַדיס־אבעבא בעת אַ פייערונג [...]ד דעם ניי־געבוירענעם זוהן פון איטאַליענישען [...]ין־פּרינץ, האָט אין רוים געמאַכט אַ געוואַל־[...]ען רושם.
[...]ווי באַקאַנט זענען פון דעם באָמבען־אַטענטאַט [...]ט פאַרוואונדעט געוואָרען דער וויצע־קעניג, גע־[...]אַל גראַציאַני, און דער ראש פון דער קאָפּטישער [...]לע. שווער פאַרוואונדעט זענען געוואָרען דער [...]ף פון לופט־פליה־וועזען אַדמיראַל לאָטאָ און [...]צע רייה העכערע אָפיצירען.
[...]דאָ קומען אָן ווייטערדיגע פּרטים וועגען דעם [...]נטאַט.
[...]שוין פון די פאַרמיטאָג־שעהן איז אדיס־אבעבא [...]ציהרט געוואָרען לכבוד דעם יום־טוב. די גאַסען [...]ען געווען פול מיט מענשען. ארום פאַרמיטאָג [...] דער וויצע־קעניג, גענעראַל גראַציאַני צוזאַ־[...] מיט זיין שטאַב אַ־ויס אויף דעם פּלאַץ, וואו [...]געפינט זיך ד' קאָפּטישע קירכע.
[...]דאָרט איז שוין געווען פאַרזאַמעלט אַ ריזיגער [...] אַ העכערער אָפיציר האָט אונטערגעטראָגען [...]וויצע־קעניג אַ זאַק מיט קליין־געלט, זילבערנע [...]קופּערנע מטבעות.
[...]דער וויצע־קעניג האָט אנגעהויבן פונאַנ־[...]טיילען דאָס געלד. דער המון האָט זיך גע

וואָרפן כאַפּן און אין דעם מאָמענט האָבן זיך דערהערט 5 אויפרייסען, איינער נאָכ'ן אַנדערן. אַ גרופּע טעראָריסטען, וועלכע זענען געווען אויסגע־מישט אין המון האָבן געוואָרפען האַנד־גראַנאַטען. עס איז אַנטשטאַנען אַ מוראדיגע פּאַניק. דער המון האָט זיך געלאָזט לויפען אין דער גרעסטער בהלה.
אַ מיליטער־אַפּטיילונג האָט גלייך ארומגערינ־גלט דעם פּלאַץ. אויפ'ן אָרט זענען געבליבען פאַרוואונדעט, אויסער אַ גרויסע צאָהל מענשען פון המון אויך דער וויצע־קעניג, אַדמיראַל לאָטאָ, דער ראש פון דער קירכע און 8 העכערע אָפיצירען.
אַלע זענען גלייך אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּי־טאָל. דער אַטענטאַט האָט געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם.
מען ווייזט אָן, אַז אין אביסיניען געפינט זיך אַ גוט־אָרגאַניזירטע מיליטערישע אָרגאַניזאַציע, וועל־כע האָט זיך געשטעלט אַלס צוועק דורך טעראָר־אַקטען אַרויסצורופען אונרוהען אין אביסיניען.

רוים, 21 (ספּ. טעל.)
אָפיציעל ווערט געמעלדעט, אַז דער געזונד־צו־שטאַנד פון גענ. גראַציאַני און גענ. ליאָטאַ פאַר־בעסערט זיך.
נאָכ'ן אַטענטאַט זענען אדורכגעפיהרט געוואָרען געוואָרען 2000 אַרעסטען, די פּאָליטישע אָפּטיילונ־גען האָבן רעוויזירט און אויסגערייניגט עטליכע פאַרדעכטיגע שטאָט־פירטלען. דער גאַרניזאָן פון אדיס־אבעבא באַשטייט פון 30 טויזענד זעלנער.
ביי גענ. לאָטאַ האָט מען אַמפּוטירט אַ פוס

„לעגיאָן מלאדיך“
דעקלארירט זיך פארן נייעם לאַגער

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)
היינט האָט זיך פערענדיגט דער צוזאַמענ־פאָהר פון סאַנאַטאָרישען „לעגיאָן מלאָדיך“. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צוצושטיין צום נייעם לאַגער, וועלכער ווערט געשאַפען דורך פּולק. קאָץ.

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)
דער „סטזשעלצעס“־פאַרבאַנד האָט דעפּע־שירט צום פּולק. קאָץ, אַז ער שטייט צו צום נייעם לאַגער.
אויך די פעדעראַציע פון פאָטערלאַנדס־פאַרטיידיגער האָבן צוגעשיקט אַזאַ דעפּעשע.
אַ עהנליכע דעפּעשע איז אָנגעקומען פון די רעזערוו־אָפיצירען.
פון גאַנצען לאַנד קומען אָן דעפּעשען פון פערשידענע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבן בעשלאָסען צוצושטיין צום נייעם לאַגער.

געענדערט דעם סיסטעם פון דער מעכאנישער שחיטה

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)
דאָס אַגראַר־מיניסטעריום האָט זיך געווענדעט מיט אַ צירקולאַר צו די שעכט־הייזער וועגען ענדערן דעם סיסטעם פון מעכאַנישען אופן שעכטען. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די ביז־איצטיגע עלעק־טרישע אַפּאַראַטען האָבן אין פיל פאַלען נישט גע־געבען קיין באַפרידיגענדע רעזולטאַטען, באַזונדערס איז דער אַפּאַראַט געווען צו שוואַך ביי שווערע בהמות, דעריבער ווערט באַשטראַפט ביי שווערע בהמות אַנצווענדען דאָס דייטשע סיסטעם פון דריי־פאַכער פּעטליע.
דער רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט האָט אַרויסגע־געבען אַ פאַראָרדנונג, לויט וועלכער מען ווערט קאָנ־פיסקירען דאָס פלייש ביי די קצבים, וואָס וועלען פאַרקויפען פלייש פון דער מעכאַנישער שחיטה אין כשר'ע יאַטקעס, אָדער פאַרקעהרט, אַ חוץ דעם ווע־לען די דאָזיגע יאַטקעס־אייגענטימער באַשטראָפט ווע־רען מיט געלד־קנס און מיט אַרעסט.

דעקלאראציע פון פולק. קאץ

(ענדע פון דער 1־טע זייט)
[...]צילבאַוואוסטען אופן, אויסמיידענדיג דאָס [...]פינדריגען פון אונזער אַגראַר־פּראָדוקציע.
ב) קאָמערסאַציע און מעליאָראַציע, ג) דערהויי־[...]די אַגראַר־קולטור, פון דורך דערהייבען און [...]בעסערן די פּראָדוקציע צו פאַרבעסערן די הכנסה [...]באַזיצער, ד) ראַציאָנאַליזירען דעם אַפּזאַץ פון [...]פּראָדוקציע, ה) געזעצליכע אָקוטעגשטעלען זיך [...]אַרצעלירען דעם פויערים־באַזיץ ו) אָרגאַניזירען [...]יט פאַר די פויערים, ז) פאַרשפּרייטען בילדונג [...]פּיהרענדליכע רוטין פון דער דאָרפישער באַפעל־[...]נג.
[...]אבער די דאזיגע אלע מיטלען ווע־[...] נישט באזייטיגען אינגאנצען די אי־[...]באפעלקערונג פון דארף.
[...]דאָס פאַרשטאַרקען פון אונזער ווירטשאַפטליכען [...]ען, ענטוויקלונג פון די שטעט און אינדוסטריע, [...]אַנדל און מלאכה מוזן, מעגליך מאַכען אַ טייל [...]דער דאָרפישער באַפעלקערונג דעם אָפּפלוס פון [...] און געפינען אַרבייטס - ווירטשאַפטען און [...]סטענץ מיטלען.
ז) די אַנטוויקלונג פון די שטעט, אינטענסיווי־[...] פון שטאָטישען לעבען, אַנטוויקלונג פון דער [...]ה, אינדוסטריע און פוילישען האַנדעל, וועט [...] נאָר מעגליך מאַכען דעם אָפּפלוס פון איבער־[...]עלקערטען דאָרף, נאָר וועט אויך באַרייטערן [...]ען אויף דער ליקווידאַציע פון דער אַרבייטס־[...]זיגקייט.
[...]די ענטוויקלונג פון האַנטווערק און אינדוסטריע [...] באַזייטיגען די נויטווענדיגקייט פון צו גרויסען [...]פּאָרט פון פאַרטיגע אויסלענדישע סחורות און [...] שאַפען אַלע גרעסערע מעגליכקייטען פון עקס־[...]ט, וואָס פאַרשטאַרקט די פינאַנץ־כוחות פון דער [...]ה. די אַנטוויקלונג פון האַנדעל און זיין ראַציאָ־[...]נאַליזאַציע צוגלייך מיט דער אַנטוויקלונג פון דער [...]כה און אינדוסטריע זענען עלעמענטען פון פאַר־[...]רקען די ווירטשאַפטליכע כוחות פון דער מלוכה.
[...]דאָס דערגרייכען פון די דאָזיגע צילען איז פאַר־[...]ען מיט דער צוגרייטונג פון די שטעט און שטעט־[...] צו ערפילען די דאָזיגע גרויסע מיסיע פון דער [...]ה.
[...] דאס פארשטארקען פון פוילישען [...]ערשטאנד
[...] וועט שפּילען אין אונזער לעבען [...] נאָר אַ גרויסע ווירטשאַפטליכע ראָל, נאָר אויך [...]לטורעלע.
(8) די פוילישע קולטור אין דער וויסענ־[...]ט, קונסט און ליטעראַטור מוז זיין דער אויסלייזער [...]נאַציאָנאַלען זשעני.
[...]די פוילישע וויסענשאַפט, שעפענדיג פון אַלגע־[...]מענשליכען אוצר און אייגענענדיג צו איהם די

אייגענע ערפאַהרונגען, מוז געפינען איהר דירעקטען ציל, און זוכען און צושטעלען פאַרן פאָלק און מלוכה נייע עלעמענטען פון רייכטום און קראַפט. עס מוז ז' פיהרען אין דער היכזיכט אַ ענגע צוזאַמענאַר־בייט מיט דער אַנפיהרונג פון דער מלוכה.
די ליטעראַטור און קונסט קענען אויספיהרען זייער הויכע מיסיע נאָר אין שטיצען זיך אין די איי־גענאַרטיגקייטען און באַרעפּענישען פון פוילישען גייסט, אויסזואַקסענדיג פון אייגענעם באָדען און ריכטענדיג זיך מיט זיינע באַדערפענישען, זיי וועלען דערהאַלטען זייערע קולטורעלע איינציגאַרטיגקייט.
די וויסענשאַפט, ליטעראַטור און קונסט, וועלכע וועט אַזוי פאַרשטאַנען ווערען, זייענדיג דער קוואַל פון גייסטיגע און מאַטעריעלע ווערטען פון פאָלק, דאַרפען זאָרגפעלטיג געשיצט ווערען דורך דער מלוכה.
(9) אונזער ריכטליניע און באציהונג צו די נאציאנאלע מינדערהייטען
איז דער ווילען פון אַ פרידעליכען בירגערליכען צוזאַמענ־לעבען אויף דער ערד, פאַר וועלכער מיר האָבען פאַר־גאָסען בלוט אין פאַרלויף פון יאָהרהונדערטער, אָר־גאַניזירענדיג ציווילזאַציע - צענטערן און פאַרטיי־דיגענדיג זיי פאַר דער פאַרפלייצונג פון באַרבאַריזם. אין היסטאָרישע פּראָצעסען האָבען זיך פאַרפלאָכ־טען אונזער גורלות. אין אונזער צוזאַמענלעבען האָ־בען זיך אַרייגעשלאָסען קליינעם פון פרעמדע אייג־ענערעסען פאַר אונז און פאַר זיי. נאָך יאָהרען פון בשותּפות'דיגער נויט האָבען מיר זיך ווידער געפינען אין די ראַהמען פון איין רעפּובליק. מיר גיבען זיך אָפּ אַ חשבון פון די באַדערקייטען, וועלכע שטע־לען מיט זיך פאַר די אונטערשידען צווישען זיי און אונז. מיר אַנערקענען די דאָזיגע באַדערפעניסען אַזוי לאַנג ווי זיי ברענגען נישט שאָדען די אינטע־רעסען פון דער מלוכה, און אויב זיי ווערען נישט מיט אַ כיוון אויסגענוצט כדי אויפצושטעלען צווי־שען אונז אַ כינעזישע מויער און אייגפּוטרעווען שנאה.
אין באציהונג צו דער יודישער בא־פעלקערונג האבען מיר פאלגענדע שטעלונג. מיר שעצען צו הויך דעם ני־וואָ און אינהאלט פון אונזער קולטורע־לען לעבען, ווי אויך דער ארדנונג, סדר און רוה, אהן וועלכען קיין שום מלוכה קען זיך נישט באגיין — אז מיר זאלען קענען אפּראבירען די אקטען פון אלײנ־וויליגע ברוטאלע אנטי־יודישע ארויס־טרעטונגען, וועלכע זענען נישט אין הסכם מיט דער ערנסטקייט און ווירדע פון א גרויס פאלק, ס'איז דאגעגען פאר־

שטענדליך דער אינסטינקט פון קולטו־רעלער זעלבסטשוץ און די נאטירליכע שטרעבונג פון דער פוילישער געזעל־שאפט צו א ווירטשאפטליכער זעלבסט־שטענדיגקייט.
נאָכמעהר איז דאָס פאַרשטענדליך אין דער ציית, וועלכע מיר לעבען איבער אין דער צייט פון עקאָ־נאָמישע און פינאַנציעלע אויפטרייסלונגען, ווען נאָר דאָס טיפע בירגערליכע געפיהל, אָפּפערווילינקייט אין באַצוג צו דער מלוכה און דאָס קאָמפּראָמיסלאָזע פאַרבונדן מיט דער מלוכה דאָס לעבען און פאַר־מעגען קענען איהם מעגליך מאַכען דעם אַרויסגאַנג פון די דאָזיגע אויפטרייסלונגען אין אַ נישט אָפּגע־שוואַכטען צושטאַנד.
פאָרמולירענדיג אונזער שטאַנדפּונקט אויף דער היינטיגער לאַגע פון פוילען און אַרויסגייענדיג פון די ראַהמען פון אונזער האַרדינאַלסטע פּרינציפּען, וועלכע באַשטימען די ריכטונג, אין וועלכער מיר ווילען פיהרען די אַרבייט **שטרעקען מיר אויס די האנד צו אלע** וועלכע זייענדיג מסכים מיט אונזער שטאַנדפּונקט ווילען צוטרעטען צו אַ בשותּ־פותדיגער אַרבייט, מיר שטרעקען אויס די האַנד איי־בער די פאַרקאַנטעס און מויערן, וועלכע האָבען אין דער ווירקליכקייט אָדער אין דער פאַנטאַזיע ביז איצט געטיילט דאָס פאָלק, די אייגבאַרליכקייט פון די דאָזיגע מויערן זאָלען ריכטען די פּאָליטישע שפּי־לען, זאָלען זיי זי פאַרשטאַרקען מיט דראָט־פאַרצוי־מונגען און פאַרטיידיגונג פון די פערזענליכע אָדער פּאַרטייאישע אַמביציעס און אינטערעסען. מיט די אַנטיקוואַרען פון דער דאָזיגער טרויעריגער פאַר־גאַנגענהייט ווילען מיר נישט האָבען קיין שום שייכות.
מיט אַן עהרליכער כוונה ווענדען מיר זיך צו עהרליכע מענשען, וואָס ווילען אַרבייטען פאַרן פאַר טערלאַנד, לאַנג האָפען מיר אָפּגעוואַרט דאָס אָי־געהרליכע לעבען פון פוילען. מיר האָבען געוואַרט לאַנג, כדי זיך צו דערוואַרטען אויף דעם מאָמענט, ווען אין דער געזעלשאַפט וועט הערשען די איבער־צייגונג, אַז די פּאָלאַקען קענען זיך נישט ערלויבען צו געהען אַליין אויף באַזונדערע שטעגלעך, וועלכע פאַראייניגען זיך נאָר אין מאָמענטען פון יום־טובים.
ס'איז די העכסטע צייט צוזאַמענצונעהמען די כוחות, כדי אויסצונוצען יעדע ענערגיע ווי אַמעקאַנאַ נאָמישען און ראַציאָנעלסטען. מען טאָר נישט פאַרלירען קיין צייט, ווייל אונטערשוואַ זענען שוין לאַנג פאַרוואַקסען געוואָרען מיט גראָז די וועגען און שטעגען פון די אידעאישע אונטערשידען, דאַנקענדיג דערט זיך דער אייגענער שורש פון מעכטיגע און דיס־ציפּלינירטע ריהען, וואָס פיהרען דורך איין ווילען צו איין ציל.

אינטערווענץ פון דייטשען אמבאסאדאר
וועגען די ארעסטירטע דייטשען אין רוסלאנד

מאָסקווא, 21 (ספּ. טעל.)
דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר אין מאָסקווא פאָן שולענבורג האָט געבעטען באַזוכט דעם פאַרטרעטער פון קאָמיסאַר פאַר אויסערליכע ענינים, קרעסטינ־סקי וועגען די אַרעסטירטע דייטשע בירגער, כדי צו באַקומען אינפאָרמאַציעס וועגען זייער גורל. אויף דער פראַגע פון אַמבאַסאַדאָר שולענבערג, ווען ס'וועט פאַרקומען זייער פּראָצעס, האָט קרעסטינסקי נישט גע־געבען קיין באַשטימטען ענטפער, ערקלערענדיג נאָר, אַז די אויספאָרשונג איז אין גאַנג. דער אַמבאַסאַדאָר האָט פאַרלאַנגט, אַז מען זאָל איהם ערלויבען זיך צו זעהן מיט זיי. קרעסטינסקי האָט צוגעזאָגט צו באַ־טראַכטען דעם ענין. די צאָהל אַרעסטירטע דייטשען באַטרעפט איצט 44 פערזאָן.

אויספלוג
קיין וויען
פּרייז 135 זל.
אויספלוג קיין
לאנדאן און פאריז
ערלעדיגט
דאס וועלט-רייזע-ביורא
Union Lloyd
42 פּיעטריקאָווער 42
טעל. 107-87.

די בעגלייט-ווערטער פון ב. מיעדזשינסקי

אין דעמזעלבען טאָג ווען פּאָלקאָווניק קאָץ האָט פאַרעפענטליכט די פּראָגראַם-דעקלאַראַציע פון זיין פּאָליטישען לאַגער, וואָס דאַרף געשאַפען ווערען, האָט די „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" פאַרעפענטליכט א אַרטיקעל וועגען דער דאָזיגער געשעהעניש. דאָס אַרטיקעל די איניציאַלען ב. מ. (באָגוסלאַוו מיעדזינ-סקי?) מיט האָט געמאַכט פאָלגענדע אויספיהר צו קאָץ'ס רעדע.

„היינט ווערט די גאַנצע פּוילישע געזעלשאַפט מיט געשפּאַנטער אויפמערקזאַמקייט צוהערען זיך די דעקלאַראַציע, וועלכע עס וועט פערעפענטליכען פּאָלקאָווניק אַדאַם קאָץ, הויפּט-קאָמענדאַנט פון לעגיאָניסטען-פאַרבאַנד. די דאָזיגע דעקלאַראַציע, וואָס איז שוין זייט לאַנג אָנגעקינדיגט געוואָרען, איז א רעזולטאַט פון דעם וויכטיגען אַרויסטריט פון הויפּט-אָנפיהרער מיט דער אַרמעע מאַרשאַל רידז-שמיגלי, אויף דעם אַלגעמיינעם לעגיאָניסטען צוזאַמענפאָהר דעם 24. מאַי פון פערגאַנגענעם יאָהר.

די רעדע, וואָס דער הויפּט-אָנפיהרער האָט געהאַלטען האָט אין זיך געהאַלטען געוויסע פעסטשטעלונגען, ווי אויך פּאָסטולאַטען, וואָס זענען אָהן שום ספק אַרויסגעזאָגט געוואָרען אויפן אָדרעס פון גאַנצען פאָלק, ווי אויך א בולט'ע עמפּפעהלונג, וואָס איז אָנגעזאָגט געוואָרען די ענגערע מחנה פון זיינע דירעקטע צוהערער.

די ערשטע פעסטשטעלונג באַשטייט אין דעם, אז מיר זעהען נעבען אונז אין דער אַרבייט פון די שכנ'ישע פעלקער, דערגרייכונגען, דער פאַרגלייך, מיט וועלכער שמעקט אונז נישט" — „האָט א ווייטאָגליכע ביטערקייט". פאָרשענדיג די סיבות פון דאָזיגען צושטאַנד האָט די הויפּט-אָנפיהרער פאָרמולירט די וויכטיגע פעסטשטעלונג, אונטערשטרייכענדיג די ראָלע פון דער אָרגאַניזירטער, איינהייטליך געלייטעטען מענשליכען ווילען. די פאָדערונגען וואָס פליסען לאָגיש אַרויס פון די דאָזיגע פעסטשטעלונגען זענען געשטעלט געוואָרען האַרט און באַשטימט סיי די לעגיאָניסטען, ווי אויך דער גאַנצער געזעלשאַפט האָבען געקלינגען: „צי ווילט איהר שטעהן אויף א אָרגאַניזירטען אופן אַרבייטען פאַר פּוילען". צי רעדוצירט איהר זיך אַוועקצוואַרפען זייערע באַזונדערע סימפּאַטיעס צו אַזעלכע אָדער אַנדערע פאָרמען, צו צו ענגע גרופּען; צי פאַרשטייט איהר, אַז די ברייט פאַרשטייענדיגע פראַגע פון לאַנד פאַרטיידיגונג פאָדערט, אַז אַלע געביטען פון אונזער לעבען און אונזערע באַמיהונגען, אַז מען זאָל גאַנץ פּוילען ציהען העכער.

די פעסטשטעלונגען פון הויפּט-אָנפיהרער זענען געווען, הגם פאָרמולירט אין פראַגען, האָבען געהאָט דעם גאַנצען ווערט פון באַפעהלען. ווען ער האָט געזאָגט: „צי ווילט איהר" האָבען מיר פאַרשטאַנען „מיר מוזען". ווייל אַזוי איז — און דאָרט זיין דאָס געוויכט פון ווערטער, וואָס פאַלען פון מויל פון א מענש, וואָס טראָגט אויף זיינע פּלייצעס די לאַסט פון העכסטער פאַראַנטוואָרטליכקייט. פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער פאַרטיידיגונג פון פאָטערלאַנד.

די דאָזיגע ווערטער זענען נישט געבליבען אָהן אָפּקלאַנג. זיי זענען געגאַנגען אין א ברייטען אומפאַנג און זענען טיף אַריינגעפאַלען אין דער נשמה פון יעדען אָרגאַניזירטען פּאָלאַק. זיי זענען געוואָרען טעמעס אויף אַדורכצוטראַכטען פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפט אין משך פון א רייה לאַנגע חדשים.

עס קומט די צייט, ווען מען קען שוין ערוואַרטען, אַז אין געוויסע, אין גייסט פון די בירגער זענען ריף געוואָרען דעציזיעס.

מיר האָבען געזאָגט, אַז די דאָזיגע רעדע האָט אַנטהאַלטען אויך עמפּפעהלונגען פאַר דער גרופּע, צו וועלכער זי איז געווען געווענדעט. די עמפּפעהלונגען האָבען געלויטעט: „איהר, האָבענדיג האַרטע, אויסגעאַרבייטע פויסטען, זייט דערצו צוגעגרייט. די ערשטע צו כאַפּען די קויט. אָבער נעבען אייך, מוזט זיך שטעלען אַנדערע און איהר מוזט אייך וועגען דעם באַמיהען, אַז נעבען אייך זאָלען זיך שטעלען די אַלע, וואָס האָבען דאָס געפיהל פון כוח און ווילען דעם דאָזיגען כוח אָנגעבען און עפענטליכען דינסט פאַר פּוילען, דעם פאָטערלאַנד, אָדער מלוכה, ווי איינער וויל". דאָס איז געווען דער באַגינען פון איניציאַטיווע.

די דאָזיגע איניציאַטיווע נעהמען מיר אונטער. ווען די עפּאָכע, וואָס מיר לעבען איבער ווערט אַמאָל געשטעלט ווערען פאַרן שאַצען און דער אָפּשאַצונג פון דער געשיכטע — גלויבען מיר, אַז עס וועט אונז, פּילסודסקי'סטען, נישט אָפּגעזאָגט ווערען אין איין פאַרדינסט. אין דעם פאַרדינסט, אַז מיר האָבען אַריינגעטראָגען אין פּוילישען לעבען די אונבייגזאַמקייט און עקשנות פון רעאַליזאַציע. דאָס האָבען מיר אַריינגעטראָגען אין אַלע שריט, פאַר וועלכע מיר האָבען זיך אַרויסגעזאָגט, אַלס זייער אָנהענגער. און אויך איצט נעהמען אונטער די רעאַליזאַציעס פון א אידעע, וואָס איז לויט אונזער געוויסען א געבאָט, וואָס פליסט אַרויס פון די העכסטע אינטערעסען פון פאָטערלאַנד, לויט אונזער איבערצייגונג, האָט זי דערגרייכט א גענוגענד אַלגעמיינע ריפקייט; לויט אונזער ערפאַהרונג דערט זי שוין דאָס איבערגעהן פון טעראַנק אין טער — צו מעשים.

ווען אָבער דער באַפעהל, וואָס איז אונז [illegible] געגעבען-געוואָרען לויטעט פולט, אז מיר [illegible] זיך באַמיהען, אז נעבען אונז — נישט אונז אָהן און נישט אונטער אונז — זאָלען זיך [illegible] אַנדערע, וואָס פיהלען אין זיך כוח און [illegible] איינצושפּאַנען איהם צו דעמזעלבען דינסט — דער ערשטער שריט פון אונזער איניציאַטיווע [illegible] א אָפענע און קלאָרע אָנווייזונג פון וועג און באַצייכנונג פון די צילען, אז יעדער פּאָלאַק זאָל וואַסטזיניג און געוויסענהאַפט זאָגען זיין יאָ [illegible] זיין ניין.

און דאָס טאַקע איז דער ציל פון דער היינ[טיגער] דעקלאַראַציע פון פּאָלקאָווניק אַדאַם קאָץ."

דאָס שפּראַכען-פּראָבלעם אין א"י

— 2. —

(פון אונזער א"י-קאָרעספּאָנדענט)

נ. חן

אָדער א צווייטען ביישפּיל. עס איז שוין מקובל, אז אויף דער פּאָסט שטרענגט זיך קיין דייטש נישט און לאָזט זיך וואָהלגיין אין זיין דייטש, פּונקט ווי אויפן פּאָסט-אַמט אין בערלין. וואָוצו זאָל ער זיך א שטייגער אָנשטרענגען צו זאָגען צוויי ווערטער אין העברעאיש, אז ער קען דאָס טון אין דייטש? און אַזוי ווי דייטשע יודען קענען אַלע שרייבען און האָבען ברוך-השם א סך קרובים, און פרייע צייט איז אויך דאָ, שרייבען זיי טאַקע א היפּש ביסעל און זענען שטאַרק בנמצא אויף דער פּאָסט און לאָזען שטאַרק פּרייטלען דערקלינגען די דייטשע שפּראַך.— אַט שטיי איך מיר אַזוי אויף דער פּאָסט ביים פּול-טול און שרייב. און איידער נאָך איך וויל פאַרמאַכען מיין פּילפּעדער, ווענדעט מען זיך צו מיר איינער אויף דייטש און בעט ליהען די פעדער, פּונקט ווי איך בין פאַרפּליכטעט צו קענען דייטש.—

מען האָט מיר נישט לאַנג דערציילט פאָלגענדען פאַל: לעבען תל-אביב וואוינט א דייטש, דווקא א גוי, שוין א יאָהר פערציג. האָט איהם איינער א פראַג געטון ווי עס געפעלט איהם דאָ. דער דייטש האָט געענטפערט: יאָ, דאָס לאַנד געפעלט איהם אויס געצייכענט, אָבער די מענשען. יאָ, צו די מענשען קען ער זיך נישט צוגעוואוינען. זיי זענען ממש ווילדע. אַט וואוינט ער שוין דאָ פערציג יאָהר און זיינע שכנים האָבען זיך נאָך נייט אויסגעלערענט צו רידען קיין דייטש. פּונקט אַזוי טראַכטען פיל פון אונזערע דייטשע יודען.

דאַצו קומט נאָך א זעהר וויכטיגער מאָמענט: די שוואַכקייט פון אונזערע מזרח-יודען צו דייטש, א שוואַכקייט, וועלכע האָט זיך אין משך פון הורות אַנטוויקעלט און געוואַקסען. דעם אָנפאַנג האָט געמאַכט די השכלה. אַריינדרינגענדיג פון דייטשלאַנד צום מזרח-יודענטום האָט זי מיטגעבראַכט נישט נאָר אין אידייאישען אינהאַלט נאָר אויך איהר דייטשען לבוש. מענדעלסאָנס דייטשע תנ"ך-איבערזעצונג איז געווען געדרוקט מיט יודישע אותיות און דורך איהר האָבען די משכילים געלערנט דייטש און האָבען זיך שפּעטער באַמיהט צו פאַרזיסען דאָס איינ-פאַכע יודיש מיט דייטשמעריש אויסדרוקען. אַט דאָס גוט באַקאַנטע דייטשמעריש יודיש פון דער השכלה-עפּאָכע, פון וועלכע עס זענען נאָך היינט פאַרבליבען שרידים. —

דייטש האָט זיך קונה געווען במשך הזמן דעם שם פון העכסטער בילדונג און צו דייטשלאַנד האָט זיך געצויגען די יודישע שול-יוגענט פון מזרח און הוחות לאַנג האָט מען גע'חזר'ט, אַז א אָפּעראַציע צו מאַכען דאַרף מען פאָהרען קיין פיינע! און אז אמת'ע בילדונג און וויסען זענען צו געפינען נאָר אין דייטשלאַנד. — און אַט דער הדרת הכבוד צו דייטש איז נאָך געבליבען באַהאַלטען אין די טיפענישען פון דעם מזרח-יודען. ער האָט עפּעס א מאָדנעם רעספּעקט פאַר דייטש און האָט נייסט די העזה נישט צו ענטפערען אויף דייטש און פאַרלאַנגען מען זאָל רידען העברעאיש.. —

אַט שטייט א יוד ביים פענצטערל פון פּאָסט און האָט עפּעס א סך בריף און, פעט מאַרקעס על טהרת הדייטש. דער בעאַמטער וועלכער קען לא עליכם קיין דייטש נישט, שעהמט זיך בעטען, אז דער העד זאָל רידען העברעאיש און מאַטערט זיך ממש עד כלות הנפש צו רידען דייטש און פאַרליערט דאָבי די גע-דולד נישט, ווי ער טוט יעה מיט א עלטערער יודענע פון פּוילען, וועלכע פרעגט איהם איבער אויף יודיש עפּעס א זאַ.—

אַט פאָהרט איהר אין אויטאָבוס און יעדער פּוי-לישער, רוסישער, ספרד'ישער, תימנ'ער יוד [illegible] זיך צום שאָפער אויף העברעאיש, זאָל עס [illegible] פאַר א העברעאיש, אפי' ער באַמיהט זיך [illegible] שטענדיגען אין העברעאיש. קומט אָבער א[ן א] דייטשער יוד, זאָ ווענדעט ער זיך זאָפאָרט, [אָהן] שום וואָרט פון אַנטשולדיגונג, אויף דייטש, [צום] זשר שאָפער, וועלכער איז נאָר א קנאַפּער [illegible] קריכט פון הויט צו ענטפערען איהם אויף דיי[טש].

אַט שטייט ביי דער אויטאָבוס-סטאַציע א[ין] ריחה א דייטשע דאַמע און שרייט און זי[דלט] אויף דייטש, וואָרום מען האָט לויט איהר חשב[ון] גענומען איהר פּלאַץ. וואָלט די זעלבע דאַמע אוי[ך] הויך געשריען אויף דייטש ביי דער אויטאָבוס-[סטאַ]ציע אין פּאַריז אָדער אין לאָנדאָן, אָדער אפ[ילו] בעלגראַד אָדער סאַלאָניקי? איך בין אין ה[...] שטאַרק מסופּק. דאָס אַנטגעגענקומען פון די [...] ליטווישע און די אַנדערע יודען, וואָס שטאַמ[ען] מזרח-אייראָפּע, שאַפט אָט דעם גינסטיגען [...] פאַר דייטש.—

ביי דער גלעגענהייט איז אינטערעסאַנט [צו] ציילען נאָך פאָלגענדען פאַקט:

פּוילישע יודען זענען דאָ דאָ אָהן עין [...] סך און צווישען זיי נאָר א היבש ביסעל, וואָ[ס] קיין העברעאיש נישט, פון דעסטוועגען איז [...] נישט איינגעפאַלען אַרויסצוגעבען א צייטו[נג] פּויליש. זענען אָבער געקומען די דייטשע יוד[ען] כע זענען געווען צעהן מאָל ווייניגער ווי די פּ[...] און האָבען זאָפאָרט אָנגעהויבען אַרויסצוגע[בען] צייטונג אויף דייטש און דווקא א טעגליכע. [...] האָט דעם יודישען ישוב אין ארץ-ישראל [...] נישט ווייניג געזונט. ביז מען האָט די [...] מבער געווען.— האָבען זיי זיך א עצה געגע[בען] אָנגעהויבען אַרויסצוגעבען צייטונגליך, [...] מיט דער שרייב-מאַשין; און מיט זיי צו פּאַ[...] נישט נאָר די דייטשע יודען, נאָר יעדער [...] שטייט דייטש.— אַזעלכע מיני דייטשע צי[יטונגען] זענען דאָ נאָנצע 3—4 און מאַכען אויסגע[צייכענטע] געשעפטען. — האָבען זיך טאַקע אַנדערע [...] זיי מתקנא געווען און אָנגעהויבען אַרויס[צוגעבען] אַזעלכע שרייב-מאַשינען - צייטונגליך אויף [...] אונגאַריש און יודיש.—

און אויב די ענינים וועלען זיך ווייטער [...] וויקלען און אונזערע קולטור - ענינים וועלען [...] בליבען א ענין פאַר שיינע רעזאָלוציעס אָהן [...] וועלען מיר אם-ירצה-השם זוכה זיין בקרוב [...] וועלכע צייטונגען אין רוסיש, בולגאַריש, [...] טערקיש וכו' וכו' ומלאה כל הארץ דעה.— צו זאָל מען זיך דאַן אײַלען און זיך אַנ[...] צו לערנען העברעאיש, אז מען קומט אַזוי [...] אָהן דעם?

פעלקער, וועלכע האָבען זוכה געווען צ[ו] שטענדיגקייט ווי טשעכען, ליטווינער, לעט[ען] האָבען ריכטיג איינגעשעצט דעם שפּראַך[-...] און זענען געווען אַבסאָלוט מקפיד אז די מלוכה זאָל הונדערט פּראָצענטיג קלינגען אין זייער[...] צען און מיר יודען האָבען אומעטום מקבל געווען אָט דעם צוואַנג, אין ארץ-ישראל [...] מען אויף זיך דעם צוואַנג נישט נעהמען.—

די יודישע עפענטליכקייט וועט אָבער [...] קענען פאַרנאַכלעסיגען אָט דעם פּראָבלעם. [...] בוי פון יודישען ארץ-ישראל פאָדערט, אז [...] אַנגעווענדעט מיטלען נעגען דער שפּראַכען-מ[...] כע באַלײדיגונג: חוצפה'דיג די אידעאַלען פון [...] אויפבוי-ווערק.—

פראַנקרייך האָט דאָס גרעסטע אונטער-וואַסער-שיף אויף דער וועלט

אן אויסלענדישער זשורנאַליסט האָט די טעג באַקומען די ערלויבניש צו באַזוכען דעם פראַנצויזישען קריגספּאָרט אין ברעסט, וואו עס געפינט זיך איצט די באַזע פון פראַנצויזישען קריגספּלאָט. די קאַנטראָלע איז דאָרט זעהר א שאַרפע און ווי מען קומט נאָר אָן זעהט מען שוין פון ווייטען די איבערוואַסער דעם קערפּער פון גאָר א ריזיגע שיף, וואָס איז ענליך צו וואַלפיש, דאָס איז „סורקאוף". דאָס גרעסטע אונטערוואַסער שיפעל אויף דער וועלט, וואָס איז אויסגעבויט געוואָרען לויט די מאָדערנסטע ערפינדונגען פון דער טעכניק. דאָס דאָזיגע אונטערוואַסער שיפעל איז א ריזיגע קרייצער שיף, וואָס קען זיך אין אויסערגעוועהנליך לאַנגע צייט האַלטען אונטער וואַסער. די מאַנשאַפט באַשטייט פון 128 מאַטראָסען און 8 אָפיצירען. ביים באַזוך פון דער אונטערוואַסער שיף „סורקאוף" זעהט מען נישט קיין אָפיצירען און נישט קיין מאַטראָסען. אין דער קאַיוטע פון קאַפּיטאַן זעהט מען אויף די ווענט מאַפּעס, וואָס זענען א געטרייער וועגווייזער אויף די ימים. נעבען דער קאַיוטע פון קאַפּיטאַן געפינט זיך דער צענטראַל פּונקט פון שיף: אויף א פאַרהעלטניסמעסיג קליינעם שטח געפינט זיך אינגעבויט פאַרשידענע פּעריסקאָפען. די ערשטע פראַגע פון א לאַיק איז: ווי אַזוי קען מען זעהן, וואָס עס טוט זיך אויף דער אויבערפלאַך פון וואַסער, ווען די שיף געפינט זיך אין דער טיפעניש פון ים?

דער אָפיציר, וואָס פיהרט אַרום דעם גאַסט, ווייזט אָן אויף א שטאָהלענעם רעהר, וואָס שטייט אַרויס איבער דער וועלבונג פון דער שיף. דאָס איז דער הויפּט-פּעריסקאָפּ. אַלץ אין דער דאָזיגער שיף איז קלענער ווי געוועהנליך. אין א קליינער קאַיוטע געפינט זיך דער עס-זאַל פאַר די אָפיצירען. דעם 29. נאָוועמבער פון פאַרגאַנגענעם יאָהר, האָט די אונטערוואַסער שיף „סורקאוף" פאַרלאָזט ברעסט און איז משך פון 96 טעג איז זי געווען אָהן אונטערבראָכען אויף איבערגאַנג.

די אונטערוואַסער שיף איז 120 מעטער לאַנג און קען זיך אַראָפּלאָזען אויף א טיפעניש פון 7 און א האַלב מעטער אַרויסשטויסענדיג א טאָנאַזש פון 4,300 טאָן. א דאַנק איהר שטאַרקער קאָנסטרוקציע אין דעם טאָנאַזש קען די אונטערוואַסער שיף אַדורכמאַכען די רייזע פון פראַנקרייך קיין כינע „היטערן וואַסער" אין משך פון 45 טעג.

ווי זעהען אויס די מאַשינען. וואָס קענען אַדורכפיהרען אַזא שווערע אַרבייט? עס אַרבייטען דאָ הויפּטזעכליך צוויי גרויסע דיזעל - מאָטאָרען פון 3,800 פערד-קראַפט. ווען די אונטערוואַסער שיף געפינט זיך אויף דער אויבערפלאַך פון וואַסער קען זי שווימען מיט דער שנעלקייט פון 18 ים - קנאָפען אין א שעה, ד. ה. כמעט 32 קילאָמעטער, אַלזאָ עטוואָס לאַנגזאַמער ווי א פּאַסאַזשיר - צוג. א חוץ דעם האָט די „סורקאוף" צוויי הילפס - מאָטאָרען. די קאָנסטרוקטאָרען האָבען פּאָראויסגעזעהן דעם קלענסטען פּרט „אויף יעדען פאַל".

אין טייל פון דער אונטערוואַסער שיף פאַר-נעהמט ספּעציעלע קאָמענדער, אין וועלכען ס'ווערט געהאַלטען דער פּראָוויאַנט, אין פאַל, ווען די שיף פאָהרט אַרויס אין א לאַנגען וועג, ווי אויך ספּעציעלע רעזערוואַגאָנען אויף טרינק-וואַסער. טרינקוואַסער איז נעמליך אויף א אונטערוואַסער שיפעל א טייערער אוצר, מיט וועלכען מען דאַרף זיך באַגעהן זעהר שפּאָרזאַם. ביי א נאָהענטער באַטראַכטען זעהט מען ערשט, אז דאָס, וואָס עס האָט אויסגעזעהן קליין און געשיקט און און דער ווירקליכקייט א גערעהרליך שפּילצייג. אויפן מאַמע שפּיץ פון דער שיף געפינט זיך אינסטרומענטע אַרויסצולאָזען אין דער זייט פון שונא געפעהרליכע טאָרפּעדאָס, וועלכע אויב זיי טרעפען אין ציל האָבען זי א געוואַלדיגען צושטערונגסכוח. די „סורקאוף" האָט א דאַנק איהר קאָנסטרוקציע די מעגליכקייט גלייכצייטיג צו טאָרפּעדירען 4 פייגדליכע שיפען. א חוץ דעם זענען אויף דער שיף איינמאָנטירט 4 האַרמאַטען פון קלענערן קאַליבער. אפילו קרייצער-שיפען פון 10,000 טאָן האָבען נישט קיין גרעסערע האַרמאַטען. די גרעסטע סענסאַציע פון דער קאָנסטרוקציע פון דעם אונטערוואַסער שיפעל איז, וואָס עס האָט אויך אן אַעראָפּלאַן. אין א ספּעציעל איינגעאָרדנטען האַנגאַר געפינט זיך בעת דער רייזע פון שיפעל א הידראָפּלאַן. דאָס דאָזיגע לופטשיף קען אָהן שום איבערטרייבונג פליהען אויף א שטח פון 2000 קילאָמעטער. דער אַוויאַטאָר, וואָס די אָנפיהרונג פון אונטערוואַסער שיפעל דיספּאָנירט אין יעדען מאָמענט מיט א אויספּפּער אַעראָפּלאַן, פאַרשטאַרקט די קריגס - פעהיגקייט פון דעם שיפעל.

נאָרמאַן בענטוויטש וועגען די אויפגאַבען און דערגרייכונגען פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט

ירושלים. (יט"א). די געזעלשאַפט „פריינד פון העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים" האָט די טעג איינגעאָרדנט אין זשענעווע א פאַרזאַמלונג, אויף וועלכער עס איז אַרויסגעטרעטען מיט א גרעסערען רעפעראַט וועגען דער עגטוויקלונג פון ירושלימער אוניווערזיטעט ה' נאָרמאַן בענטוויטש — דער געוו. גענעראַל פּראָקוראָר אין א"י.

די פאַרזאַמלונג איז פאָרגעקומען אין איינעם פון די שענסטע זאַלען אין זשענעווער אונטער פאָרזיץ פון פּראָפ. וויליאַם ראַפּאַר. אין זיין אַריינפיהר - וואָרט האָט פּראָפ. ראַפּאַר דערמאָהנט, אַז זייענדיג אויף דער ערעפענונג פון ירושלימער אוניווערזיטעט האָט ער אַנטיילגענומען אין געבוירט פון דער יודישער קולטורעלער אינסטיטוציע און ער פרייט זיך שטאַרק מיט דער עגטוויקלונג פון דער ירושלימער אוניווערזיטעט.

נאָרמאַן בענטוויטש האָט אין זיין רעפעראַט גשיל דערט דעם וואַוקס פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט, וואו עס לערנען זיך איצט 70 יודישע יונגער-לייט. צוליב די פאַרפאָלגונגען פון די יודישע געלערטע אין דייטשלאַנד האָט די ירושלימער אוניווערזיטעט באַקומען א נייעם צופלוס פון וויסענשאַפטליכע קרעפטען.

דער רעדנער האָט באַטאָנט אז מיט דער צייט וועט די ירושלימער אוניווערזיטעט ערפילען די ראָל פון א יודישען קולטורעלען צענטער אויף דער וועלט. די אויפגאַבע פון אן אוניווערזיטעט איז א דרייפאַכיגע, זאָגט בענטוויטש, ערשטענס איז עס א פאַרשול, צווייטענס — א טעמפּעל פאַר דער וויסענשאַפט, דריטענס — א נאַציאָנאַלער קולטור-צענטער. די העברעאישע אוניווערזיטעט הינקט נאָך דער ערשטער אויפגאַבע — קען מען עס נישט [...] לגבי די אַנדערע צוויי. דער פאַקט, וואָס מיר [...] אָנגעהויבען פון דער אמתער ראָל פון אן א[...]טעט — פון זיין קולטורעלער באַדייטונג — [...] ענדיגט נאָרמאַן בענטוויטש, איז גיבער א [...] שטעלענדער.

אויף דער פאַרזאַמלונג זענען געווען [...] פיל פּראָפעסאָרען פון זשענעווער אוניווערזי[טעט] און אַנדערע אינטעלעקטועלע פערזענליכקייטען.

צחק גרינבוים וועגן אקטועלע פראגען אין ארץ-ישראל

דער אמת וועגען איצטיגען אראבישען טעראר אין א"י. — אויפשטייג אין דער לאנדווירטשאפט און אינדוסטריע. — די רעוויזיאניסטען איז אפענ- סיווע. — ווען וועט פארקומען דער 28-טער ציוניסטישער קאנגרעס

...ין, (יט"א). אויף דער רייזע קיין ווארשא ...דער מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון דער ...אגענץ יצחק גרינבוים, זיך, ווי באקאנט, ...שטעלט א קורצע צייט אין ווין. אין א געשפרעך ...ווינער יט"א - פארטרעטער האט יצחק גרינבוים ...טם א ריי אקטועלע פראגען פון א"י.

...די איינציגע איבערפאלען פון די אראבער — ...ר. גרינבוים ערקלערט — וועלכע ווערען אין דער ...ט אונגעהייער געשריבען, ווערען אין א"י קוים ...מערקט. דאס זענען רעשטלעך פון די אראבישע ...ס, וואס מאכען ספאראדיש איבערפאלען, נאכ- ...ווי דער שטרייק איז פארענדיגט און די געלד- ...ען פון וועלכע זיי זענען די גאנצע צייט געווען ...שטיצט, זענען פארשטאפט געווארען. צום גרע- ...טייל ווערען אבער די איבערפאלען אפגעשטויי- ...דורך די ארגאניזירטע שומרים, איבריגענס אין ...אזינטער טעראר איינגענטליך געווענדעט נישט גע- ...ידען, נאר הויפטזעכליך געגען די טשמעסיגטע ...ער, וועלכע מען שרייבט צו די שולד אין צוז- ...פרוך פון דער שטרייק-באוועגונג.

...ר די געשעהענישען פון פיל חדשים הערשט נא ...לערוויין, א געוויסע שפאנונג. אין לאנד הערשט ...פילשטענדיגע רוה, און ווענען א פאניק אדער ...ח אין איינגענטליכען זין קען נאר קיין רייד ...יין. אין די פאבריקען פליסען איין אלץ מעהר ...ראגען פון אראבישע אינדוסטריע קרייזען און ...ר לעצטער צייט האט זיך אויך אנגעהויבען א ...שטייגענדער עקספארט פין סירען. הגם אין ...לאניעס ווערען פיל באשעפטיגט 12 טויזענד ...מער, פעהלען חארט ידישע ארבייטער-קרעפ- ...פאר וועלכע מען וועט נאך אין א גרינעסערער ...קענען האבען ארבייט אין סעזאן ביז אפריל- ...פעת אין די פאבריקען ווערט אלץ בעסער.

...די בוי-בראנזשע פון א סטאגנאציע מחמת דער ...ענערטער עליה. און די דאזיגע סטאגנאציע ...זיך אויס נאטירליכערווייז אמשטארקסטען ...לאביב, וואס איז שוין געוואוינט צו א שטור- ...אויפבוי-טעמפא. דער דאזיגער שטילשטאנד ...בער פריהער אדער שפעטער אויפהערען מיטן ...שטראם פון א שטארקער עליה-באוועגונג.

...אס שייך די ארבייטס קאנפליקטען, דארף מען ...קען, אז די רעוויזיאניסטען זענען אויפן גאנ- ...פראנט אין א"י איבערגעגאנגען צו אן אפענ- ...צי די דאזיגע קאמפס-מעטאדע אין די ריכטיגע ...אן לאזען אן א זייט אלענפאלס זענען פון דער ...די אפענסיוו-שטעלונג ענטשטאנען קאנפליק- ...ויפן ארבייטס-מארק חיות און צוזאמענהאנג ...ער סטאגנאציע אין דער בוי-באוועגונג האבען ...גים געפרובט ברענגען די אפמאכען מיט דער ...ות און צו היקען די שביתות מיט דער הילף ...ארבייטער, וואס שטיען מחוץ דער הסתדרות. ...ם. מילווייז ערקלערט זיך די דאזיגע האלטונג ...פאליטישע מאטיוון, טיילווייז דערמיט, וואס די ...האלפ דער הסתדרות ארגאניזירטע ארבייטער ...נישט אפווארטען די ארבייטער-ריי, וואס ווערט ...שטעלט דורך דער הסתדרות, אז מיט דער ...ר האלטונג ווערען פארפאלגט פאליטישע צי- ...אין שוין צו זעהן דערפון, וואס אויפן טרוגר ...לעצטע פארפאלגען האט די הסתדרות געפאר- ...די איינשטעלונג פון א בורות-געריכט, און דאס ...געריכט איז סאבאטירט געווארען גראד דורך די ארבייטער, וואס זענען מחוץ דער הס- תדרות. אזוי צביש. האט די עיריה פון תל-אביב גער ווערלט א קאמיסיע וועלכע האט אלס שידס-געריכט פון דער ארבייטערשאפט געזאלט אויסגלייכען דעם קאנפליקט, ווען עס איז געקומען צו דער זיצונג פון שידס-געריכט, האבען די נישט-ארגאניזירטע אר- בייטער געשטעלט א גאנצע ריי פאדערונגען, וואס האבען מיטן ארבייטס-סכסוך נישט געהאט קיין שום שייכות, מחמת וואס דער ראש פון דער קאמיסיע האט לויט אויפטראג פון דער עיריה געליזט זיין מאנ- דאט. די דאזיגע ארבייטס-סכסוכים זענען איבערד- עטעם באגרעניצט קודם-כל אויף תל-אביב און האבען אין לאנד נישט געדאט קיין גרעסערען אפקלאנג ווי אין פיל אנדערע לענדער. אין וועלכע די ארבייטס- ארהעולטעניישען זענען א סך מעהר קאמפאלידירט און רעגולירט.

וואס שייך דער סערטיפיקאטען פאדערונג פון די רעוויזיאניסטען איז פרינציפיעל נישטא קיין שום שטעהונג אויך ווען, אז עס זאל קומען צו אן ענגער שפראבעטענדער פאראייניגונג מיט דער נ.צ.א. אבער אונטער דער נאטירליכער פאראויסזעצונג, אז די נ. צ. א. זאל אין באצוג פון הכשרה און עליה זיך שטע- לען אונטער דער קאנטראל פון דער יידישער אגענץ, וועלכע האט צו טראגען די-ופאר די פולע פאראנט- ווארטליכקייט לויט דער מאנדאט-מאכט. אויך די אגודה צביש. וואחפט זיך אהן וואקלונגען אונטער אונזער קאנטראל און ערפילט אויך די פאדערונגען פון דער הכשרה.

לויט דער מיינונג פון י. גרינבוים איז אנצונעה- מען, אז היות די ימים-טובים פאלען אויס אין סעפ- טעמבער, זאל דער קאנגרעס צוזאמענטרעטען ווען שוין אויף די ערשטע טעג פון אויגוסט, איבער דעם טע- טויעם טערמין און ארט פון קאנגרעס איז נאך קיין בעשלוס נישט אנגענומען געווארען. האט וועט ערשט ענטשיידען די סעסיע פון א. ק., וועלכע וועט אין אפריל פארקומען אין ירושלים.

אביסעלע קיביץ

(הומאר פון טאג)

— איך בין איצט דא, ווייל איך האב געליבט א מיי- דעל און זי האט מיר אנטזאגט — האט געזאגט נומער איינס אין משוגעים הויז.

— און איך בין דא, ווייל איך האב געליבט די אייגענע מיידעל און זי האט מיר אנגענומען — האט געזאגט נומער צוויי אין משוגעים הויז.

* * *

דער געליבטער האט איהר ארויסגעשושקעט אין אויער ארייין:

— ליבע איז בלינד.

— יא — האט זי איינגעשטימט — אבער די שכנים, נישט.

* * *

ער האט פארדעכטיגט אז זיין ווייב האט זיך צופיל אדורכגעפיהרט מיט אן אנדערן אין דער צייט, וואס ער האט זיך געשלאגען אין דער מלחמה פאר „פרייהייט און דעמאקראטיע".

— איך דענק, אז דו באשולדיגסט אונז ביידע אומ- זיסט — האט זי פראטעסטירט — קיינער איז נישט געווען אזוי פריינטליך ווי ער. סאיז נישט פאריבער א טאג, וואס ער איז נישט אליין געלאפען מיט מיר, גאנץ פריה, אין רעדאקציע צו זעהן צי די געפינסט זיך צווישען די טויטע.

אקציע פון בויען אין קאצק א שול א.נ. פון בערעק יאסעלעוויטש

אונטערן פראטעקטאראט פון מארשאל יוזעף פילסודסקי

ווי זעהט אוים יאסעלעוויטשעס קבר. — לובלין האט געהאמעוועט דאס אויפשטעלען א פערצוימונג. — לובלין פראיעקטירט א מאזאלעאום.

לובלין.

די לובלינער שטאט־טאטעס האבען זיך חדשים- לאנג געקווענקעלט און ענדליך האט א קליינע גרופ קע פון זיי אין דער לובלינער שטאט־ראט-קאמיסיע פאר אלגעמיינע ענינים זיך דערשלאגען צו מוט און געפסקענט, אז פולק. בערעק יאסעלעוויטש פארדינט נישט דאס א גאס אין לובלין זאל אנ־ גערופען ווערען אויף זיין נאמען, אנדערש אבער איז איב'ם שטעטל קאצק, ביי לובלין, דארט וואו יאסעלעוויטש איז געפאלען. דאס גאנצע שטעטל און אלע ארומיגע דערפער אטעמען מיט'ן נאמען יא־ סעלעוויטש. די פויערים האבען צונויפגעזאמעלט אנדערהאלבען טויזענד זלאטיס אויף א פאנד צו פארצוימען ווי געהעריג דעם שטיינערנעם דענקמאל. די ביאלאבזשענער גמינע האט אויף זיך גענומ מען די אויפגאבע די דאזיגע פארצוימונגען אויפ צושטעלען. דאס שטעטל קאצק האט געשאפען א פוי ליש - יידישען קאמיטעט מיט'ן גלח, מיט'ן רב, מיט'ן בורמיסטוש, מיט די פוילישע און יידישע לאוניקעס, מיט די פוילישע און יידישע לעהרער, כדי אויפצושטעלען אין קאצק א שול א. נ. פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש. דעם פראטעקטאראט איבער דעם דאזיגען קאמיטעט האט איבערגענומען, זיינער צייט, נישט קיין אנדער'ער ווי דער מארשאל יוזעף פילסודסקי און מיט'ן געבען זיין הסכמה אויפ'ן דאזיגען פראטעקטאראט האט דער מארשאל געזאגט. וואס ער טראכט וועגען דעם טאט פון דעם דאזיגען יוד, וואס האט זיין לעבען געבראכט אויפ'ן מזבח פון פוילענס פרייהייט. עס איז קלאר,

אז מארשאל פילסודסקי איז געקומען צו אן אנדערען אויספיהר ווי דער, צו וועלכען עס איז געקומען דער ב. ב.-ראטמאן פאסטערנאק, וועלכער האט אין דער קאמיסיע געשטימט צוזאמען מיט די ענדעקעס.

ווי־זשע האלט עס מיט דער קאצקער אקציע צו באעהרען יאסעלעוויטשעס אנדענק?

די פארצוימונג ארום דעם קבר פון יאסעלע- וויטשען איז נישט אויפגעשטעלט געווארען, ווייל לובלין האט געהאמעוועט. ווי באקאנט עקזיסטירט אין לובלין א קאמיטעט צו באעהרען דעם אנדענק פון די יודען, וואס זענען געפאלען פאר פוילען. זיצען אין דאזיגען קאמיטעט דער וויצע־וואיעוואדע דרובאצקי, דער פולק. טשאפלינסקי, דער ראבי נער קאפ. ראאב, דער לעגיאניסטען-פרעזעס פושעז- דזיעצקי, א רייהע יידישע עסקנים פון לובלין, האט דער דאזיגער קאמיטעט באשטימט אויפצושטעלען דארט א מאוזאלעאום. אויך די קראקאווער קהלה האט זיך געזאלט דערמיט פאראינטערעסירען. דער דאזיגער גרויסער פראיעקט איז דערווייל נישט רעא־ ליזירט. די פארצוימונג האט לובלין נישט געלאזט אויפשטעלען און עס האט געדראהט די געפאהר, אז די ביאלאבזשענער פויערים זאלען זייער גע- זאמעלטע סומע פארווענדען אויף אן אנדער ציל. אזא ידיעה איז געקומען פון ביאלאבזשע.

אויפ'ן פאנד צו בויען די יאסעלעוויטש-שול אין קאצק איז געזאמעלט געווארען א 50 טויזענט זלאטעס. א נישט-יידישער גרויל פון קאמיטעט האט זיך ערלויבט אן אונדערלאזבארע האנדלונג לגבי א געוויסע סומע געלט און ער איז דערפאר אוועק אין קרימינאל. די אקציע פון קאמיטעט איז געווא- רען געהאמעוועט. האט געדראהט די געפאהר, אז אין קאצק זאל א שול אויפגעשטעלט ווערען, אבער שוין נישט אויפ'ן נאמען פון בערעק יאסעלעוויטש.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז היינטיגע וואך אראפגעפאהרען קיין קאצק דער פרעזעס פון לוב- לינער יודישען קאמבאטאנטען-פאראיין, ה' עליאש בראמבערג און מיט זיין אנטייל איז אין דער ביא- לאבזשענער געמיינדע (נישט די קהלה) באשלאסען געווארען, אז אין חודש אפריל זאל מען צוטרעטען אויפשטעלען די פארצוימונג ארום יאסעלעוויטשס קבר. עס וועלען געמאכט ווערען באמיהונגען או אין לובלינער וואיעוואדזטוע-אמט זאל דער אנגע - צייכענטער פלאן ווערען באשטעטיגט. דאס וועט אבסאלוט נישט שטערען אן עווענטועלע אקציע ווע- גען מאוזולעאום.

ה' עליאש בראמבערג האט זיך באטייליגט אויך אין דער זיצונג פון קאמיטעט צו בויען די יאסע- לעוויטש־שול. דעם פארזיץ האט געפיהרט דער קאצקער בורמיסטוש, ד"ר לענקעוויטש, האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער קאמיטעט פארמאגט א גרוי- סען פלאץ, א סך בוי-מאטעריאל, 20 טויזענט זל. מזומן און ד. גל. דאך פעהלט נאך א סומע געלט, כדי צו קענען די שול אויפבויען. אין דער געזאמעל- טער סומע האבען דעם ווייט-גרעסטען חלק געגעבען מיליטער-לייט, די יודישע קהלות אין פוילען האבען זיך זעהר ווייניג אפגערופען אויף די בריף פון קא- מיטעט, פארוואס זאלען זיך אויך יודען נישט באַ- טייליגען אין דער דאזיגער זאמלונג? זענען ענט- שטאנען כלערליי אנדערע פראיעקטען און אלע אין סתירה צום ערשטען פראיעקט, אז די שול זאל אנגערופען ווערען אויף יאסעלעוויטשעס נא- מען.

ה' עליאש בראמבערג האט אנגעוויזען, אז דא האנדעלט זיך שוין נישט בלויז וועגען יאסעלעוויט- שעס נאמען, נישט וועגען קאצק, נישט וועגען דער שול. עס איז געגוג, אז דעם פראטעקטאראט איבער'ן קאמיטעט געפינט זיך אונטערן נאמען פון מארשאל פילסודסקי און שוין בלויז דאס פארפליכטעט, אז עס זאל רעאליזירט ווערען דער ערשטער פלאן, די שול זאל אויפגעבויט ווערען און טראגען זאל זי דעם נאמען, אויף וועלכען מארשאל פילסודסקי האט געגעבען זיין הסכמה. אפשר גאר זאל מען בעטען דעם מארשאל רידז-שמיגלי צו געבען אויך זיין פראטעקטאראט, כדי עס זאל פארזיכערט ווערען די טראדיציע וועגען די פראטעקטאראט פון די מארשאלס איבער דער יאסעלעוויטש-שול.

דער קאמיטעט האט נאך אן אויספיהרליכער דיסקוסיע אויפסניי באשלאסען פארטצוזעצען די אקציע, אויפצובויען די שול א. נ. פון פולק. יאסע- לעוויטש. דערביי האט ה' עליאש בראמבערג ער- קלערט, דאס אין פארשטענדיגונג מיט דער הויפט- פארוואלטונג פון יודישען קאמבאטאנטען - פאראיין אין פוילען, וועט ער זיך באמיהען, מיט דער הילף פון אלע יודישע קאמבאטאנטען פאראיינען אין פוי- לען דורכצופיהרען א זאמלונג. וואס זאל דעם קא- מיטעט געבען א צושטייער פון 10 טויזענט זל. אויף זיין בוי-אקציע.

...ר האט געפיהרט ליבעס מיט 283 פרויען

...און צעהן פון זיי האט ער ברוטאל דערמארדעט

...עם 25־טען פעברואר ווערט 15 יאהר, אז ...איין איז אויף דער גילאטינע הינגעריכטעט ...ען אנרי לאנדרו, איינער פון די מערק- ...סטע פארברעכער פון אונזער צייט.

...עס דערצעהלט דער באוואוסטער אמעריקא ...ייטונגס-קארעספאנדענט וועב מילער, וועל- ...ן ביי געווען, ווען מען האט לאנדרו'ן הינגע- ...ס, איז דער דאזיגער פארשוין פאראורטיילט ...ען פאר האבען דערמארדעט 10 פון די 283 ...מיט וועלכע ער האט געפיהרט ליבעס און ...טען דעם זוהן פון איינער פון זיינע געליבטע. ...די קערפערס פון זיינע קרבנות צעהאקט ...סטיקער און זיי פארברענט אין דעם אויוון ...ער ווילא גאמבעיז, נעבען ווערסאיל.

...אנדרו איז אנגעגאנגען אונגעשטערט מיט ...ליבעס און מארדען פאר א פעריא"ע פון פינף ...יעדעס מאל, ווען איינע פון די געליבטע איז ...וואונדען געווארען, האבען די שפורען געפיהרט ...פרויען מיט אנדער נאמען, אזוי, אז מען ...דעם אמת'ן מערדער אפילו נישט פארדעכטיגט. ...לאנדרו'ן האט צוגעשפילט דער פאקט, וואס ...די מלחמה האט די ציווילע מאכט נישט פונק ...ט ווי געהעריג. די מענער פון פיל פרויען ...וועלכע ער האט ראמאנסירט, זענען געווען ...פראנט; אנדערע ווידער, זענען געווען פרוי- ...אלמנות, וועמעס מענער עס זענען געפאלען אויפן ...שפעלד, און אט די אלמנות האבען געוואלט ...ווייטען מאל הייראטען.

...פון די שוועסטער פון איינער פון די מיסטעריעז ...פארשוואונדענע כלות, האט לאנדרו'ן באגעגנט ... אין גאס, זי האט איהם דערקענט אלס איהר ...פארשוואונדענער שוועסטערס „חתן", און איהם איך ...באגעפאלגט ביז זיין וואוינונג. זי האט ...רען דער פאליציי און לאנדרו איז גלייך ארעס- ...געווארען.

...ען מען האט לאנדרו'ן געפיהרט צו דער פאליציי-סטאציע, האבען די דעטעקטיוו איהם גע- כאפט ביי דער האנט, ווען ער האט געהאלטען אין אוועקווארפען א קליין נאטיץ-ביכעל. דאס דא- זיגע ביכעל האט זיך ארויסגעוויזען צו זיין דער שליסעל צו לאנדרו'ס פארברעכענס. די נעמען פון 10 פון די דערמארדעטע פרויען זענען געווען פאר- שריבען אין דאזיגען ביכעל.

א דאנק דעם דאזיגען נאטיץ-ביכעל האט די פאליציי זיך אויך דערוואוסט, אז לאנדרו האט אין פאריז געהאט געוואוינט אין עלף פארשידענע וואוי- נונגען, און אז ער האט געהאט 15 באזונדערע נעמען.

לאנדרו איז געווען דער זוהן פון א עהרליכען פאריזער געשעפטסמאן. יוגנטלעכווייז איז לאנדרו גע- ווען נארמאל און געמאכט גרויס פארטשריט אין לערנען. ווען ער איז אבער אונטערגעוואקסען, האט ער גענומען ארויסווייזען פארברעכערישע נייגונ- גען. צוויי מאל איז ער געזעסען אין תפיסה פאר שווינדעל. אין 1914, ווען די וועלט-מלחמה האט צעטומעלט מיליאנען מחות, איז לאנדרו'ן איינגע- פאלען צו מאכען ליבע פאר א פראפיט-ברענגען- דיג געשעפט. דורך ענטפערען אויף שדכנות-אנאנסען און דורך אפערס אפצוקויפען מעבעל, איז ער גע- קומען אין קאנטאקט מיט הונדערטער פרויען, און נאך צוויי-דריי באגעגענישען האט ער זיך שוין גענומען דערקלערען אין ליבע. פון זיין טאג-בוך האט מען זיך דערוואוסט, אז לאנדרו איז אפטמאל אין דער זעלבער צייט געווען דער „חתן" פון זיבען פארשידענע פרויען.

פון 1914 ביז 1919, דורך דער גאנצער צייט פון זיינע ליבע-און לארד-אוואנטורעס, האט לאנדרו באגארגט זיין ווייב און זוהן מיט א שעהנער וואוי- נונג, און בכלל געהאנדעלט ווי א פיינער פאמיליען- מאן און א גוטער פאטער. ער איז אפט געווען אפ- וועזענד פון דער היים, און דאס ווייב האט נישט חושד געווען, אז זיינע „געשעפטס-רייזעס" זענען גאר ראמאנטישע אוואנטורעס. אויפ'ן פראצעס האט ער נישט געוואלט איבערגעבען די גענויע איינצעלהיי- טען וועגען זיינע ליבעס, ווייל „עס איז נישט אנשטענדיג צו קושען און דערנאך זיך צו בארימען". איהם האט בלויז פארדראסען, וואס ער איז זיך געזעצליך ווייב געווען אומגעטריי 283 מאל.

לאנדרו'ס ערשטער קרבן איז געווען מאדאם קלישע, אן אלמנה. באלד דעם ווי ער האט א צייט לאנג זי פארפאלגט מיט ליבעס דערקלערונגען, זענען זיי אוועק וואוינען צוזאמען אין דער ווילא גאמבעיז און ער האט איהר צוגעזאגט, אז מיט דער צייט וועלען זיי געזעצליך חתונה האבען.

לאנדרו האט דער אלמנה און איהר 17-יאהר- ריגען זוהן געבומען אויף א רייזע. און זינט דא- מאלט האט מען זיי נישט געזעהען. שפעטער, ווען מען האט לאנדרו'ן ארעסטירט, האט מען דער אלמנה'ס ציהרונג און מעבעל געפונען אין לאנדרו'ס אמת'ער היים און א טייל פון דעם מעבעל האט מאדאם לאנדרו אויך געהאט אויסגעבארגט איהר זוהנ'ס געליבטער.

פון נאטיץ-ביכעל האט מען זיך אויך דער- וואוסט אז לאנדרו האט אויף דעם זעלבען אופן דערמארדעט, צעהאקענדיג זייערע קערפער'ס, נאך א צאל פרויען, די מעהרסטע זענען געווען אלמנות, און איינע פון זיי א 19-יאהריגע מיידעל. אין דער צייט, ווען לאנדרו איז ארעסטירט געווארען, איז זיין „כלה" געווען די 29-יאהריגע פערנאנדא סעגרעט, וועלכע האט געטראגען אויף איהר האנט דעם זעלבען רינג, וועלכען לאנדרו פלעגט געבען יעדער פון די אנדערע פרויען קורץ איידער ער האט זיי געטויט. אין דער זעלבער צייט איז ער שוין אויך געווען דער אפיציעלער „חתן" פון אן אנדער מיידעל, דושין פאלק, ביי וועמען ער האט געהאט „געבארגט" צוויי טויזענט פראנק.

אין דעם אויוון פון דער ווילא גאמבעיז האט מען אנטדעקט 256 שטיקלעך פון מענשליכע קערפערס. אין א שמוך-קאן האט מען אויך גע- פונען איבערבלייבענישען פון פרויען-קליידער. אין א שאפע זענען געלעגען פלעשלעך מיט פליסיגקיי- טען, וואס צושטערען לייכט פארשידענע זאכען.

ווען מען האט לאנדרו'ן ארעסטירט, איז ער שוין אלט געווען 55 יאהר. ער איז געווען פון נידער- ריגען וואקס, א דארער מיט אן אויסגעבלייכט פנים. וואס איז געווען ארומגערינגעלט מיט א לאנגער בארד. אין דער שעהנער בארד און אין זיינע גרויסע אויגען איז געלעגען דער כישוף, מיט וועל- כען ער האט באצויבערט זיינע פרויען-קרבנות.

מען האט לאנדרו'ן געפונען שולדיג און אורטיילט צום טויט. פארטאג, דעם 25־טען פע- רואר, 1922 האט די גילאטינע איהם דעם קאפ .

א ענטפער פון „מזרחי"

אלס תשובה אויפן ארטיקל פון רעד. י. אוגער אין נומער 31 פון „נייעס פלקס־בלאט", דעם 5 פעברואר, איז אין לעצטען נומער פון מזרחיסטישען וואכענבלאט אפ־געדרוקט א מאמר א. נ. „די שנאה שוין גענוג בולט". מיר ברענגען דא נאר די אויספירונגען פון זעלבען מאמר די רעד.

דען ה' אוגער קומט און זאגט, אז ה' מינצ־בערג האט א טעות אין זיין טראכטען, דאס „אונ־טערן דרוק פון די יונגערע פארטיי־חברים" האבען די אלגעמיין־ציוניסטישע פארשטעהער אין דער לאדזער קהלה זיך צוריקגעצויגען פונ'ם אפמאך, האט ער דאמיט פאר אונז גארנישט מחדש געווען.

אבער נישט וועגען דעם יחס צווישען די ציוני־סטען און „אגודה" אויפ'ן אלגעמיינעם שטח פון דער לאדזער קהלה־טעטיגקייט ווילען מיר זיך איצט אפשטעלען. ס'איז נאך בכלל נישט געמאכט געווארען דער חשבון, ווער ס'האט אלץ מיטגעווירקט צום איצטיגען מצב אין די גרעסטע קהלות אין פוילען...

דא אינטערעסירט אונז די האנדלונג פון די ציוניסט'ישע פארשטעהער אין דער לאדזער קהלה אין באצוג צו די סובסידי'עס פאר „קרן־קימת" און „קרן־היסוד".

ה' אוגער ביזערט זיך: „נאר א קליינגקייט! — מ'האט געוואלט אויסמעקען אדער איבערשמי־רען די ווערטער „קרן־קימת" און „קרן־היסוד" — „אנשטאט דעם האט מען זיך געוואלט אריינשמוגלען אין קהלה־בודזשעט א פאזיציע פון א נישטיגע פאר־טויזענט זלאטעס פאר ציוניסטישע צוועקען אין דער משונה'דיגער געשטאלט פון עפעס א „מחלקת החרדים."

דאס הויפט־דירעקטאר'ום פון „קרן קימת" אין ירושלים האט איינגעזעהען די ריכטיגקייט פון דער שטעלונג פונ'ם „עליגיעזען טיים אינ'ם ציוניזם, אין זיין פאדערונג צו ערמעגליכען אלע רעליגיעזע יודען זייער מיטהילף לטובת „קרן־קימת", ווען זיי וועלען האבען די זיכערהייט, דאס זייערע נתינות געהען אויף „רעליגיעזער קאלאניזאציע און דאס הויפט־דירעקטאריום האט איינגעשטימט צו דער שאפונג פון דער מחלקת־החרדים, ס'איז אלזא נישט א „געמאליעוועטע" שילד. און נישט בלויז משונה־דיג זעהט אויס א ציוניסטישער שרייבער, וועו ער דריקט זיך אויס: „משונה'דיגע געשטאלט פון עפעס א „מחלקת החרדים", נאר אינסטינקטיווע שנאה קומט דא צום אויסדרוק צום רעליגיעזען טייל אינ'ם ציוניזם.

„איהר פארשטייט ? — שרייבט ווייטער ה' או־גער — גאר א קליינגקייט האט מען פארלאנגט פון די ציוניסטישע פרנסים: אז זיי זאלען זיך פאר־וואנדלען זאין פורים־שפילער, קאמנע יאנטשיקעס, אנטון אויף זיך מאסקעס, שטריימלעך און לאנגע קאפאטעס".

או פאדערען ציוניסטען זאלען אונטערשטיצען א סובסידיע פאר „קרן־קימת" און אויב דער סכום וועט געהען אויפ'ן חשבון פון מחלקת החרדים באדייט עס פערוואנדלען זיי אין פורים־שפילער, קאמע־דיאנטשיקעס, אנטוי זיי מאסקעס, שטריימלעך און לאנגע קאפאטעס, — וועט מיר וועלען זאגען, או דא שפראצט שנאה וועט עס בשום אופן נישט גע־בען די ריכטיגע אפשאצונג !

ראדיא - ווינקעל

אונטערגעגאנגען א צווייג פון אנשטאט לאמטערן - ציינד „פאטא-עלעקטרישע אויגען"

פאריז איז לעצטענס רייכער געווארען ... זייער אבוועזענדונג פונ'ם עלעקטרישען ... די זאך שטעלט זיך פאר אזוי:

אינ'ם לאנגען אונטערערדישען דורכגאנג ... דאפין" איז אריינגעשטעלט געווארען ... א דאנק וועלכען די באלייכטונג פונ'ם דאזיגען גאנג קומט פאר אויטאמאטיש. ווי באקאנט ... פאטא־עלעקטרישע קאמערעל, וואס ווערט ... רופען „עלעקטריש אויג", איז איינס פון די ... בארקיטען פון אונזער צייט, וואס מאכט ... פארשידענערליי אויטאמאטישע פונקציעס, ... דערפון, ווי ווייט די און די זאך איז ... אנדערש געווארן: עס איז דאס כישוף ... וואס רעגולירט גענוי, צי ערגעץ איז דא צו ... אדער צו ווייניג. דעריבער האט מען אין ... דאפין' אוועקגעשטעלט אזעלכע 242 לייכטער ... וועלכע זענען פארזעהען מיט „עלעקטרי־גען". א דאנק דער קאנטראל פון די 242 ... ווערען אינ'ם דורכגאנג אנגעצונדען און ... נאר יענע לאמפען, וואס געפינען זיך דא ... פאר־האן ווייניג ליכטיגקייט. ווערט פארמא... זיך אן די אלע לאמפען פון איין עק דורכג... אנדערען. דאס זעלבע קומט אויך פאר, ... הימעל ווערט סתם פערוואלקענט. מערקוו... דערביי, אז דא זענען די לאמפען א סך עמפ... איידער דאס מענשליכע אויג און מען ק... אז א גאנצע בריגאדע לאמטערן־ציינדערס וו... באוויזען אזוי גענוי, גיכער — אזוי „געוו... צו באדינען דעם טונעל מיט באלייכטונג ... אבשוואכונג פון דער זון־שיין, וואס קומט ... עס פארשטעלען זיי וועלכע וואלקענס.

קורצע ידיעות

— יאפאן פארענדיגט דאס אויפשטעל... זיגע ראדיא־סטאציע, וועלכע איז באשט... פאר אייראפע'ס וועגען. דאס טראנסמיט... פארקומען דורך דער פארמיטלונג פון ד... ראדיא־סטאציעס.

— א רעטעניש: א ענגלישער אפאר... לאנדאנער פירמע קאסט אין לאנג אן אליין ... דערזעלבער אפאראט אין טאקיא (יאפא... נישט מעהר, ווי דריט־האלבען פונט.

— אין קאנאדע קאן מען קיין ראדי... נישט קויפען, אויב מען האט נישט פריהער ... טראגען דעם אפצאהל פון אפאראט. דא... מען צאהלט נאך פריהער פאר'ן אפאר... מען האט איהם נאך נישט.

ווי אזוי א געפעהרליכער ארעסטאנט איז אנטלאפען פון „זאמעק"

וואס האט דערצעהלט אין געריכט דער פערברעכער שמואל גלאזער. — פראצעס געגען גלאזער ז און צוויי וועכטער פון דער לובלינער תפיסה

אין לובלינער קרייז־געריכט איז פארגעקומען א סענסאציאנאל־קרימינעלער פראצעס. אויף דער באשולדיגונגס־באנק איז אוועקגעזעצט געווארען א געוויסער שמואל גלאזער פון לובלין און צוויי תפיסה וועכטער פון לובלינער זאמעק", יוזעף לאנק און אדאם זיעלינסקי. די לעצטע צוויי זענען באשולדיגט געווארען, אז נישט האבענדיג קיין גענוגענדע אויפזיכט איבער גלאזערן איז יענעם געלונגען צו אנטלויפען פון טורמע. גלאזער איז אנטלאפען קיין ראוונע. דארט האט ער פארטגעזעצט זיינע גנבות און רויב־אנפאלען, ביז ער איז ווידער אריינ־געפאלען אין די הענט פון דער פאליציי און מען האט איהם צוריקגעבראכט קיין לובלין אין „זאמעק".

דער אנגעקלאגטער גלאזער איז זיך מודה און ער דערציילט ווי אזוי ער איז אנטלאפען פון „זאמעק".

זיבען מאל איז ער שוין געווען פארמשפט פאר גנבות. פאר איין, גנבה ,ביי וועלכער ער האט באנוצט א גוואלד־טהאט האט ער בקומען 6 יאהר תפיסה. נאכ'ן אפזיצען די דאזיגע שטראף האט ער געזאלט אפגעשיקט ווערען אין אן אנשטאלט פאר אונהיילבארע פארברעכער. האט זיך איהם נישט געגלוסט צו בלייבען אין תפיסה און ער האט בא שלאסען צו אנטלויפען. צוויי חדשים האט ער וועגען דעם פלאן געטראכט און ענדליך האט זיך איהם געמאכט א געלעגענהייט .

זונטאג דעם 1־טען נאוועמבער פ. י. איז ער מיט נאך 12 ארעסטאנטען ארויס אויף א שפאציר אין הויף פון תפיסה. היות ער האט געארבייט אין תפיסה־ווארשטאט האט ער געהאט די פריווילעגיע צו שפאצירען א גאנצען טאג. חוץ זיין גרופע האר בען אויפ'ן הויף נאך שפאצירט בערך 100 ארעס־טאנטען. די אויפזיכט איבער זיי האט געהאט דער וועכטער זיעלינסקי. אין א געוויסען מאמענט איז א גרופע ארעסטאנטען אריין אין דער קאפליצע אויף א גאטעס־דינסט. מיט זיי איז מיטגעגאנגען דער וועכטער זיעלינסקי. שפעטער איז זיעליבסקי אוועק נאך אן אנ'ערע גרופע. גלאזער איז גע־בליבען מיט דער ערשטער גרופע, נאר ער איז נישט אריין אין דער קאפליצע. האבענ'יג פריהער צוגעגרייט א ווינטר'ך האט ער געעפענט די אויבי־קאציע און זיך דארט פארמאכט. געבליבען איז ער דארט ביז די ארעסטאנטען האבען פארלאזט די קאפליצע. דאמאלס איז ער ארויף אויפ'ן צווייטען שטאק פון דער געבוידע, וואו עס געפינט זיך די שוהל און דארט האט זיך ערשט אנגעהויבען די „איי גענטליכע" ארבייט. מיט א זעגעל, וואס ער האט זיך געהאט פון פריהער צוגעגרייט אין די ווארשטא טען, האט ער במשך צוויי שעה געזעגט די קראַ־טען פון פענסטער, וואס עס איז איהם ענדליך געלונגען. דערנאך האט ער פון די מלבושים ארויס־גענומען א צוגעגרייטען שטריק, וואס ער האט בי־סלעכווייז במשך וואכען געהאט אויסגעפלאכטען פון פארשידענע קליינע שטריקעלעך. און ווען עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער שטריק איז צו קורץ האט ער פון דער וואנד אראפגעריסען די עלעקטרי'שע שנור און פארגרע־סערט דעם שטריק. האבענדיג דאס אלץ צוגעגרייט, האט ער זיך באהאלטען אין דער סופלאר־בודקע פון דער שוהל און דארט געווארט ביז עס איז גע־ווארען פינסטער.

ביינאכט האט ער צוגעבונדען דעם שטריק צום פענסטער, אפגעווארט ביז דער וועכטער האט אויעק געשפאצירט אויף דער צווייטער זייט פון דער תפיסה" געבייעדע און ל'אן זיך אראפגעלאזט. מיט איין שפרונג איז ער געווען ביים הילצערנעם פארקאן, וואס איז באשיצט מיט שטעכיגע דראהטען. גלאזער איז אויך דעם פלויט אריבערגעשפרונגען און שוין געווען אויף דער גאס. דארט האט מסתמא עמיץ געווארט אויף איהם מיט א ציווילען אנצוג. גלאזער האט זיך איבערגעטון און אוועקגעפאהרען קיין ראוונע.

אין געריכט האט גלאזער נישט געהאט קיין פארטיידיגער. אלס אונהיילבארער פארברעכער האט מען פאר איהם נישט באשטימט קיין פארטיידיגער פון אמט.

דאס געריכט האט זיך איבערצייגט, אז די צוויי וועכטער זענען פאקטיש נישט אומשטאנד גע־ווען צו פארהיטען די שפאצירענדע ארעסטאנטען. זיי זענען דעריבער געווארען באפרייט. גלאזער האט באקומען פרישע 2 יאהר תפיסה.

קריסטליכע פרוי אדאפטירט א יוד. קי...

און דערציהט איהם אלס קריסט. — די עלטערן פארפיהרען א פראצ...

ווי'ל נא.

אין ווילנער געריכטס־קאנצעלאריע איז אריינגע־פלאסען א סענסאציאנעלע אנקלאגע וועגען דעם, או עלטערן, וועלכע האבען מיט עטליכע יאהר צוריק דערלויבט א קריסטליכע פרוי צו אדאפטירען זייער קינד — פאדערען איצט צוריק דאס קינד. די געשיכטע איז אזא:

אויף נאוויגאראד לעבען מארק האט מיט עט־ליכע יאהר צוריק געוואוינט די יודישע פאמיליע זשאלטאנסקי. וועלכע איז באשטאנען פון א פאר־פאלק און 4 קינדער. זשאלטאנסקי איז אמאל געווען א פארמעגליכער מענש. צו יענער צייט איז ער אבער געווען שטארק פאראָרימט און האט זיך געפונען אין זייער א שווערער לאגע.

איינמאל איז צו זשאלטאנסקין אריינגעקומען א עלעגאנט־געקליידעטע קריסטליכע פרוי. איהר פנים איז איהם אויסגעקומען באקאנט, ער האט זיך אבער נישט געקענט דערמאנען ווער זי איז. ווען זי האט אנגערופען איהר נאמען איז ער נשתומים געווארען און האט א וויילע נישט געקענט ארויס רעדען קיין ווארט.

ווי ס'האט זיך א־ויסגעוויזען איז דאס גע־ווען זיין געוועזענע באנע מאריע. זי האט אויסגעהארע וועט זיין יונגסטען קינד, וועלכען זי האט שטארק ליב געהאט .

באלד האט ער זיך דערוואוסט, אז זיין געוו. באנע האט געמאכט א קאריערע, אין איהר האט זיך פארליבט א רייכער פריץ און האט מיט איהר חתונה געהאט. איצט לעבט זי גליקלעך. קיין קינדער האבען זיי אבער נישט. זי האט שטענדיג שטארק גע־בענקט נאך איהר הארעוואנעק משה'לען. זי האט זיי ארומגעזוכט א לענגערע צייט און ענדליך איז איהר געלונגען צו דערגיין וואו זיי וואוינען. איצט איז זי געקומען צו זיי מיט א פארטיגע פראפאזיציע: זי וויל אדאפטירען משה'לען.

די עלטערן האבען בעת מעשה נישט געוואלט הערען דערפון. ווען זי האט זיי אבער ... רעדען דערצו, פארזיכערט, או ער וועט ... ווערען אלס יוד און האט פארגעלייגט ... סומע געלט זענען זיי מסכים געווען, די ... טען זענען אדורכגעפיהרט געווארען און ... איז געווארען א פריציש קינד.

יאהרען זענען פארביי, זשאלטאנסקי ... גרירט קיין ארץ־ישראל, דארט איז איהם ... גוט. דא נישט לאנג האט ער זיך דערמאנ... קינד, ער האט זיך גענומען נאכפרעגען ... ביי זיינע קרובים און די לעצטע האבען ... שטעלט, אז ער ווערט דערצויגען אלס ק...

זשאלטאנסקי איז דא נישט לאנג ... ווילנע, שטיצענדיג זיך אויף דעם וואס ... ליכע פרוי האט נישט געהאלטען דעם ... דערציהען זיין זוהן אלס יוד, האט ער אריי... אן אנקלאגע אין געריכט, פאדערענדיג צו... די אדאפטירונג פון קינד.

דער גורל פון א פרוי

סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

(82

רחל האט עפעס געגומען מורמלען, ריידען אומ־פארשטענדליכע ווערטער, נאר איהר געזיכט האט אויסגעדריקט ביטערקייט און אומענדליכען פיין. די ליפען האבען איהר געציטערט און געוויין האט זיך פון איהר געריסען. הלוואי די אויגען האבען געקוקט שטאר און קיין טרעהרען זענען נישט געקומען. מיט אמאל האט זי גענומען ווי משוגע קוויטשען, לאכען און וויינען.

מאמא האריי האט איהר גענומען גלעטען די האר, דאס פנים, פרובירט איהר איינשטילען. די קולות האר בען זיך אבער געריסען פון רחל'ען אהן איהר קאנט־ראל און זי האט זיי נישט געקאנט אפשטעלען. עס איז געווען אן אנפאל פון היסטעריע.

מאמא האריי האט איהר אוועקגעלייגט אויף א קאפע, א פאר מינוט אויף איהר שטום געקוקט און טרעהרען האבען איהר גענומען רינען פון די אויגען.

קאפיטעל 22.

פאר, רחלען האבען זיך אנגעהויבען פינסטערע און ביטערע טעג, אפשר די פינסטערסטע און בי־טערסטע פון איהר גאנץ לעבען.

רחל האט געפיהלט, אז איהר לעבען הערנעהונג־טערט זיך צו עפעס א שרעקליכער קאטאסטראפע און דער באוואוסטזיין פון א דור הילפלאזיגקייט האט זי געהאלטען פאראליזירט.

זי איז געווען פארחדט אין די אומבערדישע קאנספיראציעס און פארברעכענס פון רייטשען שפיא־נאזש, וואס די ארבייט פון דער יודיסטער אונטער־וועלט איז אשפילעכל קעגען זיי, ווען זי האט זיך אנגעשלאסען און איהר איצטיגער ארבייט, האט זי זיך גארנישט טעקעסט פארשטעלען מיט וואס פאר א געפאהרען און קרימינאליכטען דאס איז פארבונדען.

עס האט זיך איהר דאן אויסגעזעהען, אז איהר אומ־רוהיגער גייסט וועט זיך קאנען אויסלעבען אין א מין ראמאנטישער געפאהר, או איהר דורשט צו נקמה וועט געפינען עפעס אן אוואנטוריסטישען אויסוועג, אויסגעלאזט האט זיך אבער גאר עפעס אנדערש. זי איז איצט געווען ווי א שעפסעלע צווישען א סטאדע וועלף, וואס זענען גרייט געווען יעדע מינוט איהר צו פארצוקען, איהרע אייגענע מענשען מיט וועמען זי האט געארבייט, זענען געווען איהרע רעכטע שונאים און געפאהר האט אויף איהר אלע מאל געלויערט.

זי האט געוואוסט, אז אין די טראגישע אומשטענ־דען, און וועלכע זי איז פארדרייט, איז זי אליין שול־דיג, ווען אין איהר פארשטיינערט הארץ וואלטען נישט געטליעט קיין ווארעמע געפיהלען, קיין מענש־ליכע איבערלעבונגען ; ווען איהר הארץ וואלט גער־ווען אזא שטיק אייז, ווי פון דיזענבאכ'ס אדער פון דעם פאליאקס, וואלט מאריס נישט אזוי שווער גע־וואוינען אויף איהר הארץ... גום האט איהר געפעהלט טענה טייוועל און זי האט געהאט צופיל מענטשליכ־קייט צו זיין אן אמתער שפיאן !

טאג און נאכט איז זי ארומגעשטאנגען מיטן גער־דאנק, ווען האטען נעבריאנדען און זי האט נישט געוואוסט, צי ס'איז נאך צייט, אדער עס איז שוין צו שפעט און איז דען ריטונג געווען מעגליך ?

איהר לעבען איז געווען אפהענגיג פון מענשען, וואס האבען געהויזט מיט האס, צארן און אומ־ברחמנות'דיגער נקמה פאר יעדען טאט, וואס געפעלט זיי נישט... זי האט אפילו מורא געהאט צו שרייבען א בריף צו געבריאנדען, טאמער וועט זי עפעס קאליע מאכען; און ווען זי האט פון איהם טארנישט ערהאל־טען האט זי נישט געוואוסט, צי עפעס שרעקליכעס האט מיט איהם פאסירט, צי ער האט גענומען איהר עצה וואס זי האט איהם געגעבען פארן אוועקפאהרען גור זאל איהר נישט שרייבען, זי האט נישט געוואוסט! גארנישט געוואוסט, און איהר הארץ איז איינגעפרע־סען געווארען פון די שוידערליכסטע פאחדאכטען, פון ביטערסטען צווייפעל.

זי האט געוואלט האבען איהר געליבטען און אפטמאל פלעגט איהר איינפאלען, אז ווען זי האט מאר אביסעל מעהר קוראזש, וואלט זי געקאנט מאכען א פאחזוך, זי פלעגט זיך אבער גלייך באטראכטען ווי שרעקליך אזא טאט קאן זיך אויסלאזען, ווען זי האט נאר געהאט א טעלעגענהייט פלעגט זי זיך טרעפען מיט מאמא האריי און זיך ביי איהר נאכפרעגען צי זי האט עפעס געהערט וועגען לופטפארט, נאר יענע האט גארנישט געוואוסט. גארנישט געהערט.

ווען עס פלעגט רחלען אויסקומען ... קלענערע שפיאנאזשען: ריידען מיט מיניסט... פון זיי ארויסציקריגען סודות — פלעגט ... ארויפקומען אויף דער פראנט פון דעם ... האפענדיג אז זי וועט עפעס אויסגעפינען ... צי די דייטשען האבען באמבארדירט א ... אבער אלץ איז געווען אומזיסט, זי האט ... געקאנט אויסגעפינען.

זי האט דערוויל געראפט אנגיין מיט ... בייט, פאלגען די באפעהלען פון איהרע ... אויפטרעטען אין טעאטער, טון אלצדינג, א... נישט וואלט פאסירט.

אזוי איז איהר לעבען אנטגאנגען: א... מיטן אגשמעל פון בראוואור, און אינערליך ... טיפסטע און פארצווייפעלטע ליידען. ביז — ... ווען זי איז ארומגעגאנגען פון חדר ביז... די קוליסען האט מען איהר דערלאנגט א ... וואס א מאן האט איהר צוגעשיקט, זי איז ... כער, או עס איז איינס פון יענע צעטליכע... וואס זי ערהאלט פון מענער, וואס זכען א... האנטשאפט, וויל זי האט אבער איצט אינפ... וואס ס'איז געווען אנגעשריבען אויף דעם ... פאפיר האבען זיך איהר די קני א ביסל געט... קאפ האט איהר פארשווינדעלט. ווען זי איז ... געקומען צו זיך האט זי נאך אמאל און נ... איבערגעלייענט דאס קוויטעלע און ווי א... ס'האט נישט אויסגעזעהען האט זי זיך דא... ציינט אז ס'איז אזוי ! אט דאס קוויטעל... סענט לופט, דעם נסח, וואס האט זי פארנומ... מאנאסטיר .

(פארטזעצונג קומט)

דאס לאָדזער לעבען

מאנטאג, 22 פעברואר
י"א אדר תרצ"ז

זון-אונטערגאנג 5.02
זון-אויפגאנג 6.16

פ.פ.ס. רעכענט זיך מיט דער מעגליכקייט אז דער שטאָט-ראַט וועט פונאנדערגעלאָזן ווערן

פאר דער דאנערשטאג'דיגער זיצונג.—ענדעקעס ווילן אַרויסשטעלן אַ דעמאָנס-טראַטיווע קאַנדידאַטור.—ווי וועלן שטימען די יודיש-בירגערליכע ראַטמענער

דאָס צונויפרופן די וואַהל-זיצונג פון שטאָט-ראַט אויפן קומענדיקן דאָנערשטאָג, האָט נישט אַריינגעבראַכט קיין שום נייעס אין דער געשאַפענער לאַגע פון שטאָט-ראַט. מיר האָבן שוין אָנגעוויזן, אַז די פ.פ.ס. האָט באַשלאָסן אַרויסצושטעלן אויך דאָסמאָל די קאַנדידאַטור פון נאָרבערט באַרליצקי אויפן אַמט פון לאָדזשער שטאָט-פּרעזידענט.

פון די קלאַנגען, וועלכע האָבן זיך פאַרשפּרייט נאַכט'ן מיר, אַז באַרליצקי וועט אויך צום צווייטן מאָל נישט באַשטעטיקט ווערן און דאַמאָלס וועט באַשטימט ווערן אַ ציטווייליקער שטאָט-פּרעזידענט.

די ענדעקעס וועלן ווידער אַרויסשטעלן זייער קאַנדידאַטור, פאַרשטייט זיך, אַז דאָס וועט נאָר זיין אַ הוילע דעמאָנסטראַציע. וואָס שייך דער שטעלונג פון די יודישע בירגערליכע ראַטמענער, וועלכע האָבן דאָס ערשטע מאָל געשטימט פאַר דער קאַנדידאַטור פון באַרליצקי'ן, איז זי נאָך נישט פּרעציזירט געוואָרן, הגם ס'זענען שוין פאָרגעקומען וועגן דעם די ערשטע באַראַטונגען צווישן די יודישע ראַטמענער.

וועגן די דריי וויצע-פּרעזידענטן איז דערווייל נאָך נישט פאַראַן קיין דעציזיע פון אינערן-מיניסטער, אָבער ווי די פ.פ.ס.-ישע אינסטאַנצן האָבן באַשלאָסן, וועלן די דריי וויצע-פּרעזידענטן — אויב זיי וועלן אפילו באַשטעטיקט ווערן — וועלן זיי די מאַנדאַטען נישט אָננעהמען, אין פאַל ווען נאָרבערט באַרליצקי וועט נישט באַשטעטיקט ווערן.

די דאָנערשטאָגדיגע זיצונג וועט וואַהרשיינליך זיין אַ קורצע, ווייל ס'וועלן נישט צוגעלאָזן ווערן קיין שום אַנדערע פראַגן אַ חוץ די וואַהלען פון אַ פּרעזידענט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם נישט באַשטעטיקן די קאַנדידאַטור פון נאָרבערט באַרליצקי, ברענגט דער „רזשעטשניק פּאָפּולאַרני" אַן אַרטיקעל, פון וועלכן ס'זענען בולט אַרויסצוזעהן די טענדענצן, וואָס הערשן אין דער פ.פ.ס. אינעם אַרטיקעל ווערט צווו. אַנדערען געזאָגט:

דער לאָדזשער שטאָט-ראַט וועט נישט אויסוועהלן קיין אַנדער פּרעזידיום, נאָר אַזעלכעם ווי ס'ענטשפּרעכט דער מעהרהייט. די דעציזיע פון מיניסטעריום איז אַלזאָ אַן אָנזאָג פון קאָמפּאָראַרישן רעגירען.

דערפון איז צו זעהן, אַז די מעהרהייט פון לאָדזער שטאָט-ראַט רעכענט זיך מיט דער מעגליכקייט פון פונאַנדערלאָזן דעם שטאָט-ראַט.

מערדעריז פון איהר שוועסטערס געליבטן

ווערט דעם 4. מערץ געשטעלט פאר'ן געריכט

דעם 4. יאַנואַר ה. י. האָט זיך אין דער וואָהנונג פונם פּאָליציאַנט בראָניסלאַוו טומטאַן (מאַזורסקאַגאַס, כאָינ') אָפּגעשפּילט אַ שרעקליכע טראַגעדיע.

די שוועסטער פון גומטאַנס ווייב, ד. ה. זיין שוועגערין,—האָט געלעבט מיטן 43-יאָהריגען מלוכה-עמעריט טאַהעוואָוש נאָוויצקי.

צוליב אָטאָ דער „פרייער ליבע" פלעגן פאָרקומען אָפטע קריגעריי; און סקאַנדאַלען צווישן די צוויי פּאָר-פּאָלקען, וועלכע האָבן זיך געגענזייטיג געהאַסט.

די גומטאַנאָווע איז פון חער נאַטור אַ שטאָלצע פרוי און עס האָט איהר בכלל נישט געפּאַסט צו האָבן אַזאַ „פריילעבענען" קריב, ווי חער נאָוויצקי איז געווען. נאָוויצקי דאַגעגען, איז געווען אַ שטילער און פּשוט'ער מענש, און די סקאַנדאַלען האָבן איהם שטאַרק פאַרביטערט דאָס לעבען, און ער פלעגט זיך קלאָגן פאַר זיינע בעקאַנטע, אַז עס איז איהם זעהר ביטער...

ער האָט זיך דאָך באַמיהט צו געפינען חן ביי די גומטאַנס, און פלעגט זיי דעריבער אָפט באַזוכען, בכדי מיט זיי איבערצוקומען בשלום. זיינע אַלע באַמיהונגען האָבן אָבער קיין פּעולה נישט געהאַט.

אין דעם קריטישן טאָג איז נאָוויצקי געקומען צו די גומטאַנס שטאַרק אונטערן גלעזעל....

עס האָט נישט לאַנג געדויערט און עס איז אויסגעבראָכן אַ שפּאָנעל-נייז קריגעריי, און סקאַנדאַל. בעת וו. לכען נאָוויצקי איז אַריינגעפאַלען אין אַ וויל-דען ירגזון, אַ וואָרף געטון זיך אויפן מעבעל ברע-כען, און לסוף גענומען זיך שטיקען גומטאַנען גופא...

צו הילף איהר מאַן איז דאַן געקומען די גומטאַ-נאָוויען וועלכע האָט, נישט לאַנג טראַכטענדיג, גע-כאַפּט איהר מאַנס רעוואָלווער און מיט איין שאָס אומגעבראַכט נאָוויצקי'ן אַ טויטען....

שפּעטער, אַז דער אָנגעקומענער פּאָגאָטאָוויע-דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט נאָוויצקיס טויט, האָט די פאַרצווייפעלטע פרוי, זיך גופא שווער פאַרוואונ-דעט מיט אַ קויל.

מען האָט זי אַריבערגעפיהרט אין שפּיטאָל, וואו זי האָט אַ לענגערע צייט געקעמפט מיטן טויט, אָבער די דאָקטוירים איז געלונגען איהר צו דערהאַלטען ביים לעבען.

איצט געפינט זי זיך אין תפיסה און דעם 4 מערץ ד. י. ווערט זי געשטעלט פאַרן געריכט.

זעלבסטמאָרדען

(א) אויף קילינסקיעגאָ 252 האָט זיך געסם'ט מיט בענזין די 45-יאָהריגע מאַריאַננע טשאַיאַ. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף, די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

* * *

(א) אין טויער אויף ראָקיטשינער 9—11 האָט זיך געסם'ט מיט אַ געמיש פון זאַלץ-זויער און יאָדענע דער 27-יאָהריגער רישאַרד אולריך, ער האָט פריהער געוואוינט אין דעם זעלבען הויף און אַזוי-ווי מ'האָט איהם פון זיין וואוינונג אַרויסגעוואָרפען ווייל ער האָט נישט געהאָט מיט וואָס צו צאָהלען דירה-געלד—האָט ער זיך געפּרובט צו נעהמען דאָס לעבען, אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

* * *

(א) אויפן לעאָנהאַרדט-פּלאַץ האָט זיך געסם'ט מיט יאָדינע די אַרבייטסלאָזע און היימלאָזע, די 32-יאָהריגע פראַנציסקאַ קוטנער, וועלכע איז אָנגעקומען פון קאַליש קיין לאָדז זוכען אַרבייט און נישט געפונען, פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפיהרט אין זאַפאַס-שפּיטאָל.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעצ. פאַר הויט וועענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-נאָם 7 אויף

69 פּילסודסקיעגאָ 69

(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

נעהמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 און 5—8 אָוו

זונטאָג און חגאות פון 9—11 פריה.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 201-93

ספּעציאַליסט

פאַר מענער - שוואַכע - בעהאַנדלונג

סעקסועלע שטאָרונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזע

נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.

טעאַטער „פילהאַרמאָניע"

נאַרוטאָוויטשאַ 20, טעל. 213-84

קונסט-טעאַטער

מאָריס שוואַרץ-אַנסאַמבל

נאָר 7 גאַסטשפּילען!

דאָנערשטאַג, דעם 25-טען ד. ח. 9 אָוונט

2-טע גרויסע אויפפיהרונג

גאָט, מענטש און טייוועל

מאָדערניזירטע פאָרשטעלונג לויט יעקב גאָרדין, אין דער אינסצעניזאַציע און רעזשי פון

מאָריס שוואַרץ.

מוזיק – בראַדי

מאַסקען און קאָסטיומען פּראָיעקטירט שטראַסבערג.

אייגענע אָריגינעלע דעקאָראַציעס און ליכט-עפעקטען.

גאָטליב העלענאַ
גאָלדנבערג אסתר
גוטמאַן קלמן
גרודבערג יצחק
האַכבערג יעטע
וויכער מאַקס
ליפּמאַן נאַטאַליע
ליפּמאַן משה
ליטאַן ענני
מאַרעווסקי אברהם
סאַמבערג אייזיק
פּאַקיעל דבורה
קאַן שלמה
קורץ אברהם
ראָזען שמחה
שאַפּירא דניאל
שטיין אַלעקס

בילעטען צו באַקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

ווער קען בעקומען האַנדווערקער-קאַרטען

אין די נייע פאַכן, וואָס זענען פאַררעכנט געוואָרן אַלס מלאכה

וואַרשע (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס אַ גאַנצע רייה פאַכען זענען לעצטענס פאַררעכנט געוואָרען אַלס מלאכה, באַקומט דער פאַראיינינגטער קאָמיטעט פיל אָנפראַגען פון אָרגאַניזאַציעס און יחידים וועגען דעם אופן פון אַרויסבאַקומען האַנדווערקער קאַרטען אין די נ'יע פאַכען. דער פאַראייניגטער קאָמיטעט פאַר די ענינים פון יודישע מלאכה קלערט דאַריבער אויף, אַז די פאַראינטערעסירטע פּערזאָנען, וואָס זענען פאַר'ן 30-טען יוני 1936 אַלט געווען 21 יאָהר און האָבן פאַר'ן דאַזיגען טערמין (ד. ה. פאַר'ן 30-טען יוני 1936) געמאָלדען אין אינדוסטריע אַמט, אַז זיי פיהרען אַ וואַרשטאַט (פון גאַרסעטען-מאַכעריי, וועש-נייער א. אַז. וו.) קענען אַרויסבאַקומען אַ האַנדווערקער-קאַרטע, אויסטייטשענדיג די באַשטעט'גונג פון זייער מעלדונג (פּאַטוויערדזעניע זגלאָשעניאַ) אויף אַ האַנדווערקער קאַרטע.

די, וואָס באַזיצען אַ פּאַטענט, אַרויסגענומען פאַר'ן 1-טען האַלב-יאָהר 1936, אָדער קוויטונגען פון אומזאַץ-הכנסה, אָדער שילד-שטייער, דאַרפען זיך ווענדען מיט אַ ביטע צו דער האַנדווערקער-קאַמער וועגען אַרויסגעבען זיי אַ בעשטעטיגונג, אַז זיי באַזיצען ערוואָרבענע רעכט. נאָכ'ן באַקומען די דאַזיגע באַשטעט'גונג דאַרפען זיי זיך ווענדען צו דער סטאַראַסטע וועגען אַרויסגעבען זיי אַ האַנדווערקער-קאַרטע.

די אַלע, וואָס באַזיצען נישט קיין איינעם פון די אויבען-אויסגערעכנטע דאָקומענטען, דאַרפען אַרויסנעהמען אין גמינע-אַמט אָדער מאַגיסטראַט אַ צייגניש, אַז פאַר'ן 30-טען יוני 1936 האָבן זיי געפיהרט אַ זעלבסטשטענדיגען וואַרשטאַט פון נ'יעם פאַך. מיט דער דאַזיגער צייגניש און מיט אַ געהעריגער ביטע דאַרפען זיי זיך ווענדען צו דער ענט-שפּרעכענדער האַנדווערקער-קאַמער.

גענויע אינפאָרמאַציעס און פאָרמולאַרען קען מען באַקומען אין ביוראָ פון פאַראייניגטען קאָמיטעט פאַר די ענינים פון יודישער מלאכה אין וואַרשע (קעניג-אַלבערט-גאַס נר. 8 וו. 7).

...ייער פאָלקספּלאַץ

...ניטאַר-קאָנטראָלע פון הייזער

(א) אין שייכות מיט דער וועטער-ענדערונג—די שנייען און רעגענס — האָט די אַדמיני-...סטיווע מאַכט פאַראָרדענט אַ שאַרפע אויפזיכט ...ור די וואוין-הייזער, כדי צו דערהאַלטען די ...ונג.

היינט וועט זיך אָנהויבען די סאַניטאַרע ...ראל-קאָנטראָלע פון אַלע הויפען.

די סאַניטאַר-קאָמיסיעס וועלען ווענדען די ...מערקזאַמקייט נישט נאָר אויפ'ן בעזייטיגען ...מיסט, שניי און בלאָטע, נאָר אויך אויף דער ...ונג אויף די בוידעמס, בכדי דאָרט זאָלען זיך ...זאַמלען קיין לייכט-ברענענדע מאַטעריאַלען. ...וועט אויך אַכטונג געגעבען אויף דער געהע-...ער בעלייכטונג פון די טרעפּען, קאָרידאָרען ...ע. גל.

...קאָנטראָל פון פאַבריקען

(א) צוליב דעם, וואָס עטליכע אַרבייטער ...ן פערגיפטעט געוואָרען אין דער אַפּאַראַטור ...דער פירמע „פעלעשיפ" (קאַנטנע 16-18) האָט ...אַרבייטס-אינספּעקטאַראַט איצט פאַראָרדענט ...אַלגעמיינע קאָנטראָלע פון פאַבריקען, בכדי ...צושטעלען, צי עס ווערען אָפּגעהיטען די ...פּריפטען וועגען זיכערקייט פאַר די אַרבייטער ...דער אַרבייט.

די קאָנטראָלע הויבט זיך שוין היינט אָן, ...ביי די פאַרשונגען וועט אַ ספּעציעלע אויפ-...מערקזאַמקייט געלייגט ווערען אויף דעם געהע-...ן פערזיכערען די מאַגאַזינען מיט כעמיקאַליען, ...בכדי אויסצומיידען אַזעלכע אומגליקס-פאַלען, ...עס האָט פּאַסירט אין דער פאַבריק פון ...עשיפ".

...פייערליכע צווישענשול-אַקאַדעמיע

...פון דער ים- און קאָלאָניאַל-ליגע

(א) אין שייכות מיט דעם 17-טען יאָהרטאָג ...צוגיין פונם פּוילישען מיליטער צום ים, איז ...ען איינגעאָרדענט געוואָרן אַ גרויסע צווישענ-...אַקאַדעמיע אין זאַל פון קינאָ „רעסורסאַ" ...ינסקיעגאָ 123) מיט אַ רייכען פּראָגראַם און ...געזאַנגטיס-רעדעס.

...צוגאַב-פּאָבאָר-קאָמיסיע

...עט מעטיג זיין ד. 28-טען ד. ח.

(א) דעם 28 ד. ח. וועט אין לאָקאַל (פּעט-...ער 165) אַמטירען די צוגאַב - פּאָבאָר-...סיע. שטעלען דאַרפען זיך די פּאָבאָראָוויצעס ...יאָהרגאַנג 1915 און עלטערע, וועלכע האָבען ...ביז איצט נישט רעגולירט די מיליטער-פליכט, ...פען זיך שטעלען די וואָס וואוינען אויפ'ן ...פון די 1, 4, 6, 10, 12, 13 און 14-טע ...ציי-קאָמיסאַריאַטען.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ס. קאַן (פּלאַץ ...טש עלני 8), א. כאַרעמזאַ (פּאָמאָרסקאַ 12), וו. ...ער (פּעטריקאָווער 67), י. זאַיאָנטשקעוויטש ...(אָמסקיעגאָ 37), י. גאַרטשיצקי (פּזשעיאַזד ...מ. עפּשטיין (פּעטריקאָווער 225), ז. שימאַנ-(פּזשעגרודזקאַ 75).

ZACHĘTA

זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג

גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם

I

„ריזיק"

אין דער הויפּט-ראָלע

Marlena Dietrich i Garry Cooper

II

ווער עס קושט דער לעצטער

מיט LJANA HAID

אָנהויב 4 נ"מ, שבת און זונטאָג—12 ביים.

אַדוואָקאַט פּיאָטר קאַז

איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך פערסמען זיך מיט לומינאַל

זיין צושטאַנד איז אַ זעהר ערנסטער

נעכטען איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד דער באַ־קאַנטער לאָדזער אַדוואָקאַט, אַמאָליגער באַריהמטער פאַרטיידיגער פון פּאָליטישע אַרעסטאַנטען בעת דער צאַרישער הערשאַפט, פּיאָטר קאַן.

וועגען דעם דאָזיגען סענסאַציאָנעלען זעלבסט מאָרד דערוויסען מיר זיך פאָלגענדע פּרטים: אַדוו. קאַן, וועלכער האָט געוואוינט אויף פּושיאַזד 6, איז שבת 9 אין אָוונט אַהיימגעקומען זעהר אויפ־געגעגט. ער האָט זיך געהייסען פון דינסטמיידעל אַנגרייטען דעם נייעם אַנצוג און די נייע שיך און דאַן זיך פאַרשלאָסען אין זיין שלאָפצימער. ביז נעכטען 11 אַ זייגער אינדערפריה איז ער נישט אַרויס פון צימער. אין דער צייט איז צו אַדוו. קאַן געקומען אַן אינטערעסאַנט. דאָס דינסטמיידעל האָט אַנגעקלאַפּט אין דער טיר פון אַדוואָקאַט. אָבער קיינער האָט נישט געענטפערט. ווערענדיג שטאַרק באַאונרוהיגט, איז זי אַראָפּ צום הויז־וועכטער, וועל־כער האָט מיט אַ ברוך־שטאַנג געעפענט די טיר. דאָ האָבען זיי דערזעהען דעם אַדוואָקאַט ליגענדיג אין נייעם אַנצוג אויף דער פּאָדלאָגע. מ'האָט באַלד אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע און דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז אַדוו. פּיאָטר קאָן האָט זיך פאַרסמ'ט מיט לומינאַל, לעבט נאָך און געפינט זיך אין אַ באַוואוסטלאָזען צושטאַנד. מ'האָט איהם אָפּגעפיהרט אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל. אָבער ער איז נאָך ביז היינט פאַרטאָגס נישט צוריקגעקו־מען צום באַוואוסטזיין. צוליב דעם, וואָס אַדוו. פּיאָטר קאָן איז שוין אַלט 72 יאָהר, האַלטען די דאָקטוירים זיין צושטאַנד כמעט פאַר האָפענונגסלאָז.

וועגען דער סיבה פון זעלבסטמאָרד דערוויסען מיר זיך, אַז אַדוו. פּיאָטר קאָן איז באַגאַנגען דעם טראַגישען שריט פשוט צוליב נויט. די לעצטע צייט האָט ער נישט געהאַט פון וואָס צו לעבען און זעהר פיל געליטען.

ווי באַקאַנט האָט דער סאָציאַליסטישער שטאָט־ראַט אין לאָדז אין יאָהר 1930 געהאַט באַשטימט פאַר אַדוו. פּיאָטר קאָן אַ לעבענסלענגליכע רענטע אין דער הויך פון 600 זל. אַ חודש פאַר זיינע גרויסע פאַרדינסטען ביים פאַרטיידיגען פּאָליטישע אַרעסטירטע און פּוילישע אונאָפּהענגיגקייטס־קעמ־פער אין די צאַרישע געריכטען. אַדוו. קאָן האָט אָבער דאָס נישט געוואָלט אַנעהמען, הגם שוין דאַמאָלט איז זיין לאַגע געווען אַ שלעכטע און זי איז וואָס אַמאָל ערגער געוואָרען. לעצטענס האָט דער אַדוואָקאַט שוין אויסגעקויפט זיינע בילדער און שטובען־חפצים.

די שטרייק־באַוועגונג אין לאָדז

דער שטרייק אין דער אויבער־וועש־בראַנזשע

דער שטרייק אין דער אויבער־וועש־בראַנזשע, וועלכער דויערט שוין אַ פּאָר וואָכען, האָט ביז איצט געטראָגען אַ רוהיגען כאַראַקטער. איצט אָבער, נאָך אייניגע קאָנפערענצען מיט די אַר־בייטס־געבער פיהלט זיך שוין צווישען די שטריי־קענדע אַרבייטער אַ מין פערביטערונג און אויפ־רעגונג.

די ליקווידאַציע פון דעם סכסוך אין דער אויבער־וועש־בראַנזשע איז, ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, פערשווערט צוליב דעם, וואָס די אַר־בייטס־געבער זענען נישט אָרגאַניזירט אין קיין פעראיין, און עס קומט אויס צו אונטערהאַנדלען אָדער מיט איינצעלע וועש־סוחרים, אָדער מיט קליינע גרופּען פון זיי. אַ גרופּע פון גרעסערע סוחרים האָבען בעשלאָסען צו נעהמען די איני־ציאַטיוו פון די אונטערהאַנדלונגען אין זייערע הענט. זיי פיהרען אָבער די אונטערהאַנדלונגען אויף אַזאַ אופן, אַז עס פיהלט זיך די בולט'ע כוונה דעם שטרייק צו פערציהען.

דער שטרייק, וועלכער האָט ביז איצט גע־טראָגען אַ גאַנץ רוהיגען כאַראַקטער, דראָהט איצט שאַרפער פערמען צו ווערען.

ביי די שטרייקענדע שוסטער־אַרבייטער

(אַ) אין לאָקאַל אויף ווישאַקאַ איז נעכטען פאָרגעקומען אַ באַראַטונג פון דער שטרייק־קאָמיסיע פון די שוסטער, עס זענען צוגעגרייט געוואָרען די קאָסטולאַטען פון די שוסטער וועלכע דאַרפען היינט (מאָנטאַג) פאָרגעלייגט ווערען בעת דער קאָנפערענץ מיט אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט.

די שוסטער אַרבייטער פאָדערען אַ הוספה אין דער הויך פון 15 ביז 45 פּראָצענט.

לוין־אַקציע ביי די באַהן־אַרבייטער

(אַ) אויף אַן אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג פון דעלעגאַטען פון די באַהן־אַרבייטער איז באַהאַנ־דעלט געוואָרען די פראַגע וועגען שליסען אַ קאָלעק־טיוען אָפּמאַך אויף ביידע באַדינגונגען. עס איז באַוויזען געוואָרען, אַז די ביז־איצטיגע לוינען גע־בען נישט דעם מינימום צו עקזיסטענץ.

יעס איז געוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע, וועל־כע דאַרף אויסאַרבייטען אַ מעמאָריאַל צום קאָמו־ניקאַציע־מיניסטעריום וועגען העכערען די לוינען. עס איז אויך אַרויסגעשטעלט געוואָרען די פאָ־דערונג, אויפ'ן פאַל פון קראַנקהייט און אויף דער עלטער.

וועגען אַ האָלעקטיווען אָפּמאַך און הוספה פאַר דאַך־אַרבייטער

(אַ) אין פּראָפעסיאָנעלען פעראיין פון די בוי־אַרבייטער פּאָדלעשנאַ 25 איז פאָרגעקומען אַ פאַר־זאַמלונג פון דער סעקציע פון די דאַך־אַרבייטער, עס איז באַהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען שליסען אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך פאַר די אַרבייטער אין דער צעראַמיק־אינדוסטריע.

דער קאָלעקטיווער אָפּמאַך אין דער צעראַמיק אינדוסטריע פאַרפליכטעט ביז'ן 15 אַפּריל. צוליב דעם וואַקסענדען יקרות, האָבען די דאַך־אַרבייטער באַשלאָסען אַרויסצושטעלען אַ הוספה פאָדערונג פון די לוינען.

מאָריס שוואַרץ וועגן דער אויפפיהרונג

„גאָט, מענש און טייוועל"

דער אַנסאַמבל פון מאָריס שוואַרץ קונסט־טע־אַטער גרייט זיך שטאַרק צו דער פּרעמיערע פון „גאָט מענש און טייוועל". מען פאַרזיכערט אונז, אַז דאָס וועט זיין אַ נייע, שטאַרקע און פּראַכטפולע פאַרשטעלונג, וואָס וועט פאַרכאַפּען דעם גאַנצען יודישען טעאַטער־עולם אין לאָדז, אין אַ געשפּרעך האָט מאָריס שוואַרץ געגעבען אַן אינטערעסאַנטע אויפקלערונג וועגען דעם, ווי אַזוי ער האָט אויפ־געפאַסט און אייגגעזשיסירט די גאָרדינס באַקאַנטע דראַמע.

— מיך האָט געריצט — האָט מאָריס שוואַרץ געזאָגט — דער „פאַוסט מאָטיוו" פון „גאָט, מענש און טייוועל". די יודישע ביהנע האָט זיך געוויטיגט אין אַ סאָציאַלער יודישע דראַמע. דאָס איז דאָס גרויסע געווינס פון דער נייער אויפפאַסונג. גאָרדין האָט געשאַפען וואונדערליכע טיפּען: זיין „הערש דובראָוונער", „חאַצקעל דראַכמע", „לייזער בדחן" און „אוריאל מזיק" און אַלע פרויען־כאַראַקטערען זענען גרויסע רעאַליסטישע שאַפונגען. אָבער די פּיעסע איז ביי איהם פאַרבליבען אַ פאַמיליען־דראַמע. עס איז נויטיג געווען צו באַשאַפען אַן אקציע, באַוועגונג. דערהויבען די טעמע צו אַ סאָציאַלען אינטערעס. ביי גאָרדינ'ען ווערט גערעדט פון שאַפען אַ טליתים־פאַבריק — מיר ווייזען די פאַבריק. די האָרעפּאַשניקעס פיהרען אַ קאַמף מיט די קאַפּיטאַליסטען. מיר ווייזען זייער רעזיגנאַציע פון אַלץ, וואָס איז מענשליך און דער איבערגאַנג אונטער'ן רשות פון טייוועל. עס איז נויטיג געווען צו ווייזען דעם אינערליכען קאַמף פון הערש דוב־ראָוונער, דאָס געראַנגעל מיט'ן אייגענעם „איך", דאָס גט'ן זיין פרוי און חתונה האָבען מיט זיין פלימעניצע, איז אַ דראַמאַטישער שטריך, אַ קליין שרייפּעלע אין דער גרויסער קייט, וואָס רייסט און ברעכט זיין כאַראַקטער אונטער'ן איינפלוס פון אוריאל מזיק.

כדי הערש דובראָוונער זאָל אויסוואַקסען אין זיין שטייגען און אפילו אין זיין פאַלען, איז נויטיג געווען צו שאַפען די געהעריגע אַטמאָספערע אַרום איהם און זיינע נאָהענטסטע און פרעמדע.

די נייע אויפפיהרונג ברענגט בולט אַרויס די פּסיכיק פון הערש דובראָוונערס כאַראַקטער און אַרום איהם פלעכט זיך אַ קייט פון כאַראַקטערען, וועלכע האָבען איצט די מעגליכקייט צו קאָנען אויף אַ טעאַטראַלען אופן זיך אויסשפּילען.

— איך בין איבערצייגט פערענדיגט מאָריץ שוואַרץ — אַז די אויפפיהרונג פון „גאָט, מענש און טייוועל" וועט האָבען דעם זעלבען דערפאָלג אין לאָדז וואָס אין ניו־יאָרק, פּאַריז, לאָנדאָן, וואַרשאָ און ווין.

אין דער נייער אויפפיהרונג פון'ם גרויסען רעזשיסער מאָריס שוואַרץ באַטייליגען זיך מעהר ווי 30 אַרטיסטען און כמעט אַזוי פיל מענשען אין די מאַסען סצענעס, ווי אין „יאָשע קאַלב".

די אויסלענדישע קריטיק האָט וועגען שוואַרץ'ס „גאָט, מענש און טייוועל" געשריבען: „ערשט איצט זעהען מיר וואָס פון אַ דראַמע קאָן געמאַכט ווערען ווען זי קומט אין די הענט פון אַ גרויסען מייסטער — פון אַ קינסטלער מיט אָריגינעלע אידעען.

צו דער פּרעמיערע פון „גאָט, מענש און טייוועל", וואָס קומט פאָר דאָנערשטאָג, דעם 25 ד. ח. 9 אָוונט גרייט זיך די גאַנצע יודישע גע־זעלשאַפט.

גוט מאָרגען!

די „פּעדער־משה תים!..

די דעפּוטאַטין, מאַדאַם פּ... האָט באַליידיגט די זשורנ... האָבען זיי באַשלאָסען נישט... בען איהרע רעדעס.

(פּ: דער פּרעס...)

אוי, הערט איהר, זשורן די ציימונגס־ל... נים, טאַמער זעגט איהר זיי חלילה פּונע ב... היימעל שפּען זיך! דורך אַ זיידען טיכעל מ... מיט זיי רעדען. טאָמער נישט, האָבען זיי ... ווייסט איהר וואָס זיי טוען? אין קליינינקע ... פּילערען אַ שוויינג־שטרייק... זיי טעמען אַן ... וואַסער — און שווייגען.

טאָמער האָט זיי אַ פּלל־טוער נישט אָרענ... האַטרעגלט, פאַרוקען זיי די פּערהען אין דער ... אַריין, און דער פּלל־טוער קאָן שוין שפּ... צו דער וואַנט.

און דאָס איז דאָך אַ סוד פּאַר גאַנץ ... אַ פּלל־טוער רעדט ערגיץ אויף אַן אַסיפ... פאַרזאַמלונג, אויף אַ באַנקעט. אויף אַ ... רעדט ער — צו דער פּרעסע. טאָמער זאָגט ... עפּעס אַ „חכמה", קוקט ער מיט איין אוי... פּערהער ־ משחיתים, ווי ער וואָלט געזאָגט:

— פּאַנאָוויע, פּרעסע־מענשען, איהר ה... הערט?..

טאָמער האָט אַן עסקן אַרויסגעזאָגט „סלאַנג וואָרט", וואַרט ער מיט אומגעדולד ... מאָרגענדיגער צייטונג, וויאַזוי ער וועט זיין ... און דער עולם וועט באַוואונדערן, אַנקוועלען ... „מוטיגען אַרויסטריט". רעדן עפּעס טראָגט ... מיט דער צייטונג:

— נאַט, זעהט, לייענט, און האָט הנאה ... במה דברים אמורים ווען איז דאָס ... געשוואָרען? אַז דער „שליח ציבור" לעבט ... די פּרעסע־לייט, טאָמער. ריהרט ער אָבער ... כבוד, לייגען זיי אַוועק ס „נשוועהר" — ... נעשן. רעדט ער צו דער וואַנט.

אויף אַזאַ אופן איז געפּען די טעג ... כעלט געוואָרען די מאַראַב פּריסטאַר. זי ה... דיינט די זשורנאַליסטען, האָבען זיי איהר ... אויף טערקיש. זי רעדט אין רעדט, רעדט ... מאָרגען — און שאַ! דאָס פּאָלק ווייסט ... וואָס פּאַראַ „חכמות" זי האָט געזאָגט. איה... באַנטעדיגע" וואָסהלטער זיצען אין דערהיים, אַ... גאָרנישט פון איהר „מוטיגען אַרויסטריט" ... אַי, הערט איהר, זענען זיי גזלנים, די ... משחיתים" — קיין גוטער יחד זאָל זיי ניש... אַב—

די דעקלאַראַציע פון פּאָלק...

איז ערוואַרט געוואָרען מיט ... שפּאַנונג

דער צוזאָג, אַז פּאָלק. קאָץ וועט פּ... ליכען די דעקלאַראַציע וועגען דער נייע... האָט געמאַכט אַ רושם אין אונזער שטאָ...

אין פערשידענע פּונקטען פון שט... געווען אויסגעשטעלט מעגאַפאָנען, דורך ... בעפעלקערונג האָט געזאָלט הערען די ... פּאָלק. קאָץ דורך ראַדיאָ.

אויס'ן פרייהייטס־פּלאַץ האָבען זיך ... אין אָוונט פערזאַמעלט הונדערטער ... וועלכע האָבען זיך צוגעהערט צו דער ... פּיל פּעראיינען זענען געווען פערזאַמעלט ... גלידער, כדי אויסצוהערען די דעקלאַר... נייעם רעגירונגס־לאַגער.

דער לאָדזער לעגיאָניסטען־פערבאַ... אַרויסגעשיקט אַ דעפּעשע צום פּאָלק. ק... שטעהט צו צום נייעם לאַגער.

ר. איזראַעל

אויף נאָוואָמיעסקאַ

שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

39)

— הענריק פיינבערג, האָט דער אַנטלאָפענער געזאָגט, ווער געדענקט נישט דעם קאַמף וואָס דו האָסט געדאַרפט פיהרען, ביז דו האָסט באַקומען פאַר אַ פרוי משה קאַנס טאָכטער, ער איז געווען אַ גביר, געהאַלטען זיך פאַר אַ גרויסען יחסן און האָט נישט געוואָלט דערלאָזען, אַז זיין איינציגע טאָכ־טער רעגינאַ זאָל חתונה האָבען מיט עפּעס אַן אַנ־געשטעלטען, און איצט וואָס איז געוואָרען פון דעם אַלעם ?

— אַזוי איז עס, האָט פיינבערג געענטפערט, צווישען אונז ביידע דאַרף איך דיך דאָך נישט אַנ־רופען ביי דעם פאַלשען נאָמען, איך קען דאַך דיך אַנרופען ביי דעם ריכטיגען נאָמען, מאיר ראָזען.

— נאָר שטיל, איך טאָר דערווייל מיך נישט אַנרופען ביי דעם דאָזיגען נאָמען, איצט הייס איך יצחק באָום.

— אַזוי געהט דאָס לעבען ווי אין אַ פילם, קען מען זיך נאָך אויסטראַכטען אַ מעהר סענסאַציאָנעלע געשיכטע, מיינסט דו ראָזען, אַז איך בעשולדיג דיין פרוי אין עפּעס שלעכטע כוונות, אויסגעשלאָסען. זי האָט דיך געוואָלט טרייסטען, און דו ביזט אוועק אין קריג, האָט זי דיך געוואָלט טרייסטען און האָט דאָך דיך אָפּגענאַרט, אַז זי האַלט פאַר דעם געבוירען פון אַ קינד, זי האָט זיך דאָך נישט געקענט ריכטען דערויף, אַז דו וועסט נישט צוריקקומען פון קריג, זי האָט אַנגעגרייט פאַר דיר אַ קינד, און דאָ האָט נישט געקענט זיין קיין רייד וועגען קיין שום ריק־זיכט, דאָ האָט זי געמוזט האַנדלען אָהן רחמנות און אַזוי האָט זי געטון, אַן אַנדערע זאַך איז דאָס, אַז איהרע גוטע כוונות בנוגע דיר און זיך אַליין, איז געווען אַ קאַטאַסטראָפע פאַר אַן אַנדערען...

— ניין, ניין, פּרוב מיר נישט איינרעדען, זי האָט דאָס בשום אופן נישט געדאַרפט טון, ס'איז אמת, אַז ווען זי האָט מיר געזאָגט, אַז זי איז מעוברת האָט זי מיר אַריינגעזעצט אַ ביי לעבען, אָבער זי האָט דאָס נישט געדאַרפט טון, זי וואָלט מיך נישט געדאַרפט אָפּנאַרען, וויל סוף כל סוף וואָלט איך געמוזט זיך דערפון דערוויסען, איבעריגענס האָט זי אין מיר נישט געדאַרפט פאַרוואָרצלען אַזאַ שטאַרק געפיהל, פון וועלכען דאָס האַרץ קען פּלאַ־צען און דער סוף דערפון איז געווען דאָס ערגסטע, זי האָט נישט געקענט מעהר וואַרטען, זי האָט שוין געוואָלט חתונה האָבען, דאָס איז פאַר מיר געווען דער ערגסטער קלאַפּ.

— דו האָסט דאָך איהר געשריבען, אַז דו האָלסט ביים שטאַרבען, האָסט דאָך איהר אַפילו געשיקט אַ צוואה, זי איז דאָך געווען זיכער, אַז דו ביזט געשטאַרבען.

— און ווען אַפילו? ביי די באַציהונגען, וועלכע האָבען צווישען אונז געהערשט, האָט זי זיך נישט געדאַרפט אייַלען מיט'ן חתונה האָבען.

— און ווייסט ראָזען מיט וועמען זי יויל חתונה האָבען ?

— פון וואַנען זאָל איך דאָס וויסען און וואָס איז דאָס מיר פאַראַ אונטערשייד? כ'האָב זיך נישט גע־פּרובט אַפילו צו פאַראינטערעסירען דערמיט.

— וועל איך דיר זאָגען, נישט דערפאַר, ווייל איך זאָל דיר וועלען ווייטאָן, דאָס איז נישט מיין כוונה, נאָר דערפאַר ווייל איך יויל, אַז דו זאָלסט אַלץ וויסען, איך וויל דאָך מיט דיר איצט שטענדיג צוזאַמען זיין און אויב אונז וועט זיך דאָס איינגעבען, איז דאָס נישט אויף קיין קורצער צייט.

ראָזען האָט זיך אָנגעהויבען צו פאַראינטערעסי־רען מיט דעם ענין.

— ווער איז דאָס, פיינבערג?

— דאָס איז דיינס אַ באַקאַנטער, זיגמונט ווראָ־בעלטשיק.

— ווער? זיגמונט ווראָבעלטשיק? דער דאָזיגער כאַמסקע־ יונג, דער אויף וועמען צילקע האָט קיינ־מאָל נישט געוואָלט קוקען? זי האָט דאָך געשפּיגען אויף דעם אַרט, אויף וועלכען ער איז געשטאַנען.

— און דאָס איז עס אַזוי

— די ווייסט דאָס אויף זיכער.

— געוויס, איך קען דיר ווייזען די מיינע באַקאַנטע, וועלכע איך האָב באַקומ... דעם ענין.

— איך גלויב דאָס דיר, דאָס איז גע... לעצטער קלאַפּ וועלכען איך האָב געקענט ... איצט איז פאַר מיר אַלץ קלאָר, אַלץ איז פאַ... זי האָט ביי מיר צוגערויבט דאָס לעצט... צוטרוי, וועלכעס איך האָב נאָך געהאַט פ... איצט איז אַלץ קלאָר און פאַרענדיגט...

אַ גאַנצע באַטאַ האָבען זיי צווישען זיך ... אין דרויסען האָט שוין אָנגעהויבען צו ... זיי האָבען זיך געכאַפּט, אַז מ'דאַרף טראַכט... דעם ווי אַזוי צו קענען זיך אויסבאַהאַלט...

— וואָס וועלען מיר ווייטער טאָן, ה... געפרעגט. האָסט עפּעס אַ פּלאַן.

— געוויס, האָב איך שוין עפּעס צוג... גאַראַנטירע קען איך פאַר גאָרנישט, ... דאָס וועט זיך נישט איינגעבען איז נישט... קיין אַנדער וועג.

— וואָס איז דער פּלאַן?

— מיר מוזען זיך צובאַקומען צו דער ... שער גרעניץ דאָרט וועלען מיר דאַרפען ... וועגען אַדורכבאַקומען זיך איבער דער ... קיין אַנדער עצה איז נישט פאַראַהאַן.

— אויב ס'האָט זיך מיר איינגעגעבען ... האָב איך די גרעסטען גלויבען, אַז ס' ... אונז אויך ווייטער אויך איינגעבען.

— זאָלסט מיר האָפען, איך קען זיך דאָ... געגענד און מיר וועלען אַלץ טון, כדי ... איינגעגעבען.

(המשך קומט)

ספארט-בעוועגונג

פוילען באזיגט עסטרייך אין באקס 1:15

…לאדז האט זיך ענדליך דערוואַרט אויף אן …סטען באקס-מעטש, כמעט אין אלע ספאָרט- …יגען ווערט לאָדז בעיוהלט און זעלטען ווען …קומט אין אונזער שטאָט פאַר עפּעס אַ צווישן …ה׳ש אימפּרעזע. זעהט אויס, אז די פּראָטעסטען …די לאָדזער ספּאָרטלער זענען געבּ׳מען געוואָרען …אַכט און נעכטען איז אין לאָדז פאָרגעקומען …צווישען מלוכה׳שער באָקס-מעטש צווישען די …רעזענטאַנטען פון פוילען און עסטרייך.

…אין דער פוילישער מאנשאַפט האָבען נעכטען …קעמפט אזש 4 לאָדזער באקסער; די 3 פון פריהער …אייסגעצייכנטע וואשניאקעוויטש, אסטראָוסקי און …לעווסקי און אין דער לעצטער מינוט איז …סימט געוואָרען ספּאָרענקעוויטש אויף דעם אָרט …קראַנקען טשאָרטעק.

…אין דער פוילישער רעפּרעזענטאַנץ האָט אויך …קעמפט דער ייד רונדשטיין פון וואַרשאָווער מכבי, …כער האָט זיין קאַמף געוואונען אין א זעהר שעה- …פאָרם.

…די עסטרייכישע רעפּרעזענטאַנץ ווי אויך די …דישע באקסער פון אויסער לאדז זענען אָנגעקומען …לאדז נאָך שבת און האָבען זיך באַזעצט אין …ד האָטעל. אויפ׳ן בנין פון האָטעל האָט גע- …טערט די עסטרייכישע פאָהן. איבערהויפּט האָט …דער לאָדזער באקסער פארבאנד בעמיהט, אז דער …ש זאל טראָגען א פייערליכען כאַראַקטער, אַלע …טען זענען שוין מיט א צייט פאר׳ן מעטש געווען …פארקויפט. דער בייטל צום פובליקום האָט …נער א וואַרימען אָפּקלאַנג, אַלע זענען געקומען …אָנהויב פון מעטש וועלכער האָט זיך אָנגע- …עהן פּינקטליך; אויפ׳ן רינג איז געווען …מיעל איינגעאָרדענט א רוים פון ראַדיאָ, וואו …פיקער האָט איבערגעטראָגען פראגמענטען פון …ש אויף א פּליטע און שפּעטער איז דער פאַר- …טראַנסמיטירט געוואָרען דורך ראַדיאָ.

…צום מעטש זענען געקומען פיל ספּאָרט-זשור- …ואַליסטען פון גאַנץ פוילען.

די עסטרייכישע מאנשאפט איז באגריסט געוואָרען דורכ׳ן וויצע פּרעזעס פון פוילישען באקסער פאַרבאַנד ד״ר מירזשווינסקי, דאַן שפּילט דער אָרקעסטער דעם עסטרייכישען הימן, עס באַגריסט דאַן דער לייטער פון דער עסטרייכישער מאַנשאַפט. דער אָרקעסטער שפּילט דעם פוילישען הימן.

דער ריכטער פון מעטש שרעדער פון בערלין באַגריסט דאָס פובליקום דורך אויפהויבען די האַנד...

איבערגעהענדיג צום מעטש גופא מוז מען זאָגען, אז דער רעזולטאַט 1:15 לטובת פוילען, ווען מען נעמט אפילו אין אַכט די שוואַכע עסטרייכישע מאַנשאַפט, איז א ביסעל א צו גרויסער. ספּאָרענקע- וויטש׳ס נצחון איז א ביסעל אָן אָנגעצויגענער, דאָס זעלבע ביי שימוראַ׳ן.

דאַן מוז מען קאָנסטאַטירען, אז אין דער שווערער וואָג, אין דער צווייטער רונדע איז פּילאַט געווען קרוב פון ק״א, און דער גאַנג האָט איהם גע- ראַטעוועט פון א מפּלה.

זעהר גוט איז אויסגעפאַלען דער יודישער באָקסער רונדשטיין

די טעכנישע רעזולטאַטען זענען געווען פאָל- גענדע: רונדשטיין האָט איבער דער גאַנצער צייט פון קאַמף געהאַט אָן איבער־מאַכט, ר׳האָט פיל געשלא- גען אין אַלע 3 רונדען און ערצילט די ערשטע 2 פונק- טען פאַר פוילען. דעם קאַמף האָט ער הויך געוואונען זיין געגנער איז געווען לעהנער.

דער קאַמף מאַטהע ספּאָרענקעוויטש איז גע- פיהרט געוואָרען אין אַ לעבהאַפטע טעמפּאָ. ספּאָ- רענקעוויטש האָט פיל געטראָפען אָבער זיין געגנער האָט נישט ארויסגעלאָזט די איניציאַטיוו. די ריכטער האָבען אַנערקענט דעם קאַמף אלס רעמי.

קרזשעמינסקי האָט באַזיגט סוואַטאַש.

וואַזשניאַקעוויטש האָט אין זיין קאַמף מיטן גוטען עסטרייכישען באָקסער בריקנער באַוויזען, אַז זיין זיג אין דאָרטמונד (דייטשלאנד)) איז נישט געווען קיין צופעליגער און ער געפינט זיך אין א זעהר גוטער פאָרם. דעם זיג האָט ער, נאָך א שעה נעם קאַמף געוואונען.

אסטראָווסקי האָט באַזיגט בעדריקען ער האָט געהאַט אין דער ערשטער און דריטער רונדע אַן איבערמאַכט. אין דער ערשטער רונדע האָט אסטראָוו- סקי געקעמפט נישט ריין און דער ריכטער האָט איהם געמאַכט א באַמערקונג.

אַלע האָבען געוואַרט אויפ׳ן קאַמף פון כמיע- לעווסקין, דער פוילישער מייסטער איז נאָך נישט אין זיין אַמאָליגער פאָרם, דאָך האָט ער געהאַט עטליכע מייסטערהאַפטע מאָמענטען און כאָטש זיין געגנער האראַק איז דרייסט געגאַנגען אין קאַמף און האָט זיך נישט געשראָקען — האָט ער דאָך געמוזט קאַפּיטולירען, דאָס איז געווען דער שעהנסטער קאַמף פון טאָג.

שימוראַ האָט באַזיגט שווייטער׳ן. אַ רעמי־ רעזולטאַט וואָלט געווען ריכטיגער.

אין לעצטען קאַמף אין דער שווערער וואָג האָ- בען געטראָפען פּילאַט און לוטש.

די ערשטע רונדע האָט געהערט צו פּילאַטן, אין דער צווייטער רונדע האָט זיך פּילאַט פערלוירען און ס׳האָט פיל נישט געפעהלט, אַז ער זאָל דעם קאַמף פאַרשפּילען. געראַטעוועט האָט איהם דער גאַנג. אין דער דריטער רונדע קומט פּילאַט צו זיך, ער טרעפט עטליכע מאָל דעם געגנער און שלייַ- דערט איהם אויף די ברעטער ביז 7. עס געהויערט נישט לאַנג און „ס׳געהט“ איהם ארויס נאָך א גוטער קלאַפּ און דער עסטרייכער פאַלט א באַוואוסטלאָזער אויף די ברעטער. פּילאַט האָט געזיגט דורך „ק.אָ.“ און זיין געגנער האָט מען געמוזט אַראָפּנעמען פון רינג. נאָך די מעדיצינישע הילף קומט ער צו זיך.

דער אַלגעמיינער רעזולטאַט איז געווען 1:15 וואָס איז פאַר פוילען א געוואַלדיגער נצחון.

פון לאָדזער „בר-כוכבא“

פון אינסטרוקטאָרען-קרייז אין „בר-כוכבא“

צו איינע פון די וויכטיגסטע און שענסטע דער- גר׳יכונגען, וועלכע „בר כוכבא“ האָט צו פאַרבאַשירען במשך פון זיין 25־יעהריגען קיום, געהערט בלי ספק די קאַדרע פון אייגענע אינסטרוקטאָרען.

דער אינסטרוקטאָרען קרייז איז א פּראָדוקט פון א לאַנגע, פּלאַנמעסיגע סיסטעמאַטישע אַרבייט אויפ׳ן געביט פון פיזיש-ספּאָרטליכע און גייסטיגע דערציהונג, א רעזולטאַט פון אַן אַרבייט, וועלכע איז אויסגערעכענט — נישט אויף די קורצזיכטיג- קייט פון שלאַגען רעקאָרדען און דערגרייכען שעה- נע זיגפערען — נאָר אויף א ווייטערע מעטע. די צאָהל פון אויסגעשולטע דורך „בר כוכבא“ אינ- סטרוקטאָרען דערגרייכט ביז 100; זיי האָבען דורכ־ געמאַכט א טעאָרעטישע און פּראַקטישע אויסבילדונג אויף די אינסטרוקטאָרען קורסען פון וועלט פאַרבאַנד „מכבי“ אין סקאַלע, ווי אויך דערגענצענדע קורסען, וועלכע זענען בשעתו אָרגאַניזירט געוואָרען דורך „בר כוכבא“ אונטער דער לייטונג פון די ה״ה ד״ר י. האַנדזעל, ד״ר ז. עלענבערג און פּראָפ. א. סעגאַל.

טראָץ דעם וואָס די אינסטרוקטאָרען פיהרען אן מיט באַזונדערע גרופּען אין ספּאָרט צווייגען פון „בר כוכבא“ ענטוויקלען זיי א ברייטע ספּאָרטלער- גימנאַסטישע טעטיגקייט אין א טייל לאָדזער אָרגאַ- ניזאַציעס — ווי למשל: ספּאָרט קלוב „הפּועל“, באַראַכאָוו קיבוץ, קיבוץ „בילו“, שומר הצעיר און אַנד. — און אויף דער פּראָווינץ — הפועל, מכבי (אַלעקסאַנדראָוו), מכבי (אָזאָרקאָוו), מכבי לאַסק, שעראַדז, רודאַ-פּאַביאַניץ, יזד. וואָלאַ און אַנד.

ביים איצטיגען מאָמענט זענען טעטיג — מיטן ספּאָרט-רעפערענט, פּראָפ. א סעגאַל בראש — פאָל- גענדיגע אינסטרוקטאָרען: פרל. דיאַמענט, קרוגער, ה״ה: אַבע קיסין, ראַכמאַן, שטאַל, וואַידיסלאַווסקי, ליבערמאַן, זונדינער, ראָט, מייזעלס, גאָלדבערג, לעווי און פישמאַן

חודש-פּראָפּאַגאַנדע און ווערביר-קאַמפּיין פאַר יוגענטליכע

דער פּראָקלאַמירטער פּראָפּאַגאַנדע חודש און ווערביר קאַמפּיין פאַר יוגענדליכע (יונגלעך און מיידלעך פון 10—18 יאָהר) הויבט זיך אָן פון 25. ה. ח. עס ווערען אָנגענומען יוגענטליכע אין פאָל- גענדע גרופּען און סעקציעס: גימנאַסטיק, ספּאָרט שפּילען, לייכטאַטלעטיק, שווים, פוטבאָל, ציקלי- סטען, שווער אַטלעטיק (רינג קאַמפען), סקי און האָקעי. די דאָזיגע גרופּען ווערען אָנגעפיהרט דורך פאַכמענישע אינסטרוקטאָרען די אָנגענומענע יוגענד ליכע במשך פון פּראָפּאַגאַנדע חודש, ווערען באַפרייט פון איינשרייב־אָפּצאָהל און גענ׳סען פון א רייה הנחות.

א קאָנקורס אויף קלוב-אָפּצייכנונג

צום 25־טען יובל פון זיין עקזיסטענץ און טעטיגקייט פאַרעפענטליכט דער לאָדזער „בר כוכבא“ א קאָנקורס אויף פּראָיעקט פון א קלוב-עמבלעם (אָפּצייכנונג). עס איז פאָראויסגעזעהן אַן אַלגעמיינער עמבלעם פאַר אַלע אָהן אונטערשיד מיטגלידער און טורנער, ווי אויך א ספּעציעלע אָפּצייכנונג פאַר מיט- גלידער פון אַמאָלעדיגען אַקטיוו, וועלכע האָבען פאַרדינסטען פאַר׳ן קלוב. די אָנגענומענע פּראָיעקטען וועלן באַלוינט ווערן מיט 2 פּרייזען אין דער הויך פון 25 און 10 זל. דער זשורי וועט באַשטיין פון מיטגלידער פון דער פאַרוואַלטונג, יובל קאָמיטעט און א פאַכמאַן (א גראַווירער)).

פאַראינטערעסירטע פּערזאָנען קענען באַלייגען זייערע פּראָיעקטען אין סעקרעטאַריאַט.

סקי-מייסטערשאַפטען פון „מכבי“-פאַרבאַנד אין פוילען

…ויט דער באַפולמעכטיגונג פון צענטראַל־קאָ- …ט „מכבי“ האָט דער קלוב פּ. ק. ס. „חשמונאי“ …קרעמעניץ אָרגאַניזירט: סקי וועט־קאַמפען איבער …מייסטערשאַפט פון פאַרבאַנד אין פאָלגענדע …זירענצען: לויף פון 18 קמ. פאַר מענער, לויף …8 קמ. פאַר יוניאָרען, לויף פון 4 קמ. פאַר יונגע, …פון 6 קמ. פאַר פרויען, שפּרינג - קאָנקורס, …ען וועט־קאַמפען, גלאַלאָם. צוליב שלעכטע אַט- …מאָספערישע באַדינגונגען, זענען מאַנכע קאָנקורענ- …נען ווערען אָפּגערופען.

…אין די לויפען האָבען די בעסטע רעזולטאַטען …מען:

…אין לויף פון 18 קמ.: וואַ״ענהאַופט ישראל — …זאַקאָפּאַנע, פריי סאַלאָמאָן — ז.ט.ג.ס.— …טאַרג, שוואַרצבאַרד בענאַ — מכבי זאַקאָפּאַנע, …ערהויט וואָלף — חשמונאי קרעמיניץ.

…אין לויף פון 8 קמ. יוניאָרען: פּלאַן לעאָפּאָלד …מכבי זאַקאָפּאַנע, פרידלענדער יוליאַן — ז.ט.ג.ס. …טאַרג, ווינשטיין נחמן — חשמונאי קרעמי־…

…אין לויף פון 4 קמ. יונגע: סאָקאָר שאַמאַ — …נאי קרעמיניץ, בליינבערגער שמואל — ז.ט.ס.ג. …טאַרג. פינגערהוט מאָטעל — חשמונאי קרעמ־…

…אין לויף פון 6 קמ. פרויען: גאָלדפינגער העלענאַ, …ט. ג. ס. נאָווי-טאַרג, 2 לאַנגער פעליציאַ — …ג. ס. נאָווי-טאַרג.

…אין שפּרינגען: קוטנער בער — חשמונאי־קרע־ …ן — 190,7 פּקט, בלאַו לעאָפּאָלד — מכבי־זאַ- …פּאַנע — 183,3 פּקט, לאַמפּעל איזידאָר — מכבי …פּאַנע — 175,9.

…אין לויף פון מאַנשאַפטען פון 10 קמ.: מאַנשאַפט …זאַקאָפּאַנע — 5,31,8 שעה, מאַנשאַפט חשמו- …קרעמיניץ — 5,52,8

אין די וועט־קאַמפען האָבען זיך באַטייליגט 84 וועטקעמפער פון זאַקאָפּאַנע, נאָווי־טאַרג, לעמבערג, קראָקאָ, קרעמיניץ, נאָווי־כאָנטש און אַנדערע. די גער- מאָלדענע וועט־קעמפער פון קריניצא זענען נישט געקומען.

פונם צענטראַל קאָמיטעט מכבי האָט זיך באַטיי- ליגט מגר. לאַורא שפּירא.

די טראַסע איז געווען, א שווערע. זי האָט גע- פיהרט דורכ׳ן וואַלד און נישט געהאַט קיין גלייכען שטח. די לייטערשאַפט פון די וועט־קאַמפען און מיט דער אָנפיהרונג פון פּראָפ. יוליאַן קאָזלאָווסקי— פּרעזעס פון 10־טען סקי־קרייז — האָט אויסגעצייכנעט גוט ערפילט זיין אויפגאַבע.

די אָרגאַניזאַטאָרען פון די וועט־קאַמפען האָ- בען אַרויסגעוויזען פיל פעהיגקייטען אין דעם גע- ביט און האָבען זעהר גאַסטפריינדליך אויפגענומען די געסט און וועט־קעמפער.

גימנאַסטישע מייסטערשאַפטען פון מכבי פאַרבאַנד אין פוילען.

אין א שיינעם גימנאַסטישען זאַל א. ד. נ. פון ביאַליק׳ן, וועלכער געפינט זיך אינם הויז פון דער יודישער קהלה אין ביעלסק, זענען פאָרגעקומען די גימנאַסטישע וועט־קאַמפען איבער דער מייסטער- שאַפט פון די קלובען אין „מכבי“ פאַרבאַנד אין פוילען — זונטאָג דעם 14 פעברואַר ה. י.

אין די וועט־קאַמפען האָבען צאָהלרייך אָנטייל- גענומען אַלע גימנאַסטישע קלובען פון גאַנץ פוילען. די מייסטערשאַפטען פאַר מענער זענען פאָרגעקומען אין צוויי קלאַסען, ווי אויך אין דער קלאַס סעניאָ- רען, א חוץ דעם זענען פאָרגעקומען פרויען מייסטער- שאַפטען.

נאָך 5־שעה׳דיגע וועט־קאַמפען זענען געמאָלדען געוואָרען פאָלגענדע רעזולטאַטען:

ערשטע קלאַס מענער — ציטרין (סאָסנאָוויץ), שיפּמילער (ביעלסקאָ), בראַניעם (סאָסנאָוויץ, ניע- ראַדר (ביעלסק), האַרמעלעך)וואַרשאַ).

צווייטע קלאַס מענער — (פראַנער (וואַרשאַ), ציט- רין (סאָסנאָוויץ), מאַכאַי (וואַרשאַ), זייבמען (ביעל- סקאָ).

סעניאָרען קלאַסע: איינג׳עווענטשיק (וואַרשאַ), זוסמאַן (וואַרשאַ), מירקאָוויטש (וואַרשאַ).

פרויען־מייסטערשאַפט: יוקיער (ביעלסקאָ), גלאַ- נער (ביעלסקאָ), איבער (ביעלסקאָ), שפּייזמאַן (וואַרשאַ). רישמאַן (וואַרשאַ).

די וועטקאַמפען האָבען אַרויסגערופען א גרויסע פאַראינטערעסירונג צווישען דער יודישער געזעל- שאַפט אין ביעלסקאָ. דער זאַל איז געווען איבער- פולט. עס האָבען זיך געפונען דעלעגאַטען פון דער יודישער קהלה פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע א. א. פונם צענטראַל - קאָמיטעט מכבי אין פוילען האָט זיך באַטייליגט דער וויצע-פּרעזעס — אַדוו. ז. פּאָגעל.

5 א זייטער נ. מ. איז אין ביאַליק זאַל פאָרגעקו- מען דאָס פונאַנדערטיילען פון די אויסצייכנונגען.

די וועט-קעמפער זענען גאַסטפריינדליך אויפגע- נומען געוואָרען דורך די אָרגאַניזאַטאָרען, טילוויז אין פּריוואַטע וואוינונגען און טיילוויז אין ספּע- ציעל הערגעריכטעטע קוואַרטירען.

די וועט־קאַמפען האָבען געטראָגען א עלימינאַ- ציאָנס כאַראַקטער פון דער 3־טער מכביאַדע. די זי- גער וועלען דעלעגירט ווערען אויף א ספּעציעלען צו- גרייטונגס - לאַגער פאַר דער 3־טער מכביאַדע אין תל-אביב.

לאַגער פאַר סקי אינסטרוקטאָרען אין קרעמיניץ

אין 15 ד. ח. האָט דער פאַרבאַנד מכבי געעפנט א לאַגער פאַר סקי אינסטרוקטאָרען אין קרעמיניץ.

אין לאַגער באַטייליגען זיך וועט־קעמפער פון פאָלגענדע קלובען: הדור — לעמבערג, חשמונאי — לעמבערג, שמשון — טאַרנאָוו, מכבי — נאָווי־ זאַנטש, מכבי — וואַרשאַ און אַנדערע.

די לייטערשאַפט פונם לאַגער איז אונטער דער אָנפיהרונג פון פּראָפ. יוליאַן קרולאָווסקי, פּרעזעס פון 10־טען סקי קרייז. די אַדמיניסטראַציע פיהרט ה׳ קאַטץ. אלס אינסטרוקטאָר איז אַנגאַזשירט גע- וואָרען ה׳ מאָטאָרקאָ. בעת׳ם, אינסטרוקטאָר פון ט. ז. נ. צום שלוס וועלען פאָרקומען וועט־קאַמפען

10־יעהריגער יובל פון אַרב. ספּאָרט-קלוב „טור“ אין לאָדזש

(ל) נעכטען פריה איז פאָרגעקומען אין שטאָטישען טעאַטער א גרויסע אַקאַדעמיע, גע- ווידמעט דעם אַרבייטער-ספּאָרט, אין שייכות מיט עם 10־יאָהריגען יובל פונם אַרב. ספּאָרט-קלוב „טור“ אין לאָדז.

די אַקאַדעמיע עפענט ביי א איבערפולטען זאַל ה׳ זאַטקע.

ה׳ טשאַפּינסקי באַגריסט אין נאָמען פון דער הויפּט-פאַרוואַלטונג „טור“, און גיט איבער אַלס מתנה א רויטע שטורם-פאָהן. פרוי דר. קרינדר באַ- גריסט אין נאָמען פון דער אַרבייטער פרויען-אָר- גאַניזאַציעס.

ה׳ הרינעוויטש רעדט וועגען די אויפגאַבען אין צילען פונם אַרבייטער-ספּאָרט, ער טאַדעלט אין שאַרפע ווערטער די אַנטיסעמיטישע אַרויסטרע- טונגען מצד די פוילישע רעאַקציאָנערע ספּאָרט- טהוער.

דערנאָך איז פאָרגעקומען א גאַנצע רייה ספּאָרט-איבונגען פון א גאַנצע רייה סעקציעס פון „טור“.

Dr. med.

HALTRECHT

ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט,-געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוועכע

האָט זיך איבערגעציהען פון פּיעטריקאָווער 10 אויף

161 פּיעטריקאָווער 161

טעל. 245-21

נעהמט אָן פון 8 ביז 2 בייטאָג און פון 7 ביז 9 אָוו. זונטאָג און חגאות פון 9 ביז 1 בייטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

1-טע לעטשניצע

מיט שטענדיגע בעטען

פאַר כירורגיע פון ציינער, קיהן-באַקען און יאַס.-עס

פון Dr. med.

Sadokierski

פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.

עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאָג

KINO TEATR

MIRAŻ

D…PTOPADA 16

אָנהויב 4 נאָכמיטאָג

היינט און פאָלג. טעג!

גרויסער ערָאָטישער פילם פון לעבען פון צאַרישען רוסלאַנד א. נ.

„FEDORA“

אין דער הויפּטראָלע

MARE i BELL

אויסערן פּראָגראַם:

FLIP i FLAP

א. נ. „Kochana Rodzinka“

וועגן דער הוספה-אקציע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע

(א) אין פראפעסיאנעלן פאראיין „פראצא” איז געכטען פאריגעקומען אן׳אלגעמיינע פארזאמלונג פון פאבריק-דעלעגאטען אין וועלכער עס האבען אנטייל גענומען העכער 200 דעלעגאטען.

דער ליטער פון פאראיין האט איז א לענגערעפעראט אנגעוויזען דערויף אז אין פיל פאבריקען ווערט נישט האנארירט דער קאלעקטיווער אפמאך, א חוץ דעם זענען איינגעפיהרט געווארען אין איינינע ווארשטאטען א ריהע נייע ארטיקלען פון פראדוקציע, פאר וועלכע מען צאהלט די מינימאלסטע לוינען.

ווייטער איז געגעבען בעהאנדעלט געווארען די פראגע וועגען דעם וואקסענדען יקרות אויף ארטיקלען פון ערשטען געברויך, אזוי אז די ביז איצטיגע לוינען האבען פערלוירען די קויפס-קראפט אויף 20–15 פראצענט.

די פארזאמלטע האבען בעשלאסען צו באפולמעכטיגען די פערוואלטונג פונם פאראיין זיך צו פארשטענדיגען מיט די אנדערע פראפעסיאנעלע פאראיינען וועגען אונטערנעהמען אן אקציע צו נארמירען די ארבייטס-בעדינגונגען און די לוינען.

ווי מיר דערוויסען זיך זאל אין דער לויפענדער וואך צוזאמענגערופען ווערען א צווישען-פאראיין קאנפערענץ, וועלכע זאל זיך פערנעהמען מיט׳ן פעסטשטעלען דעם וואוקס פון יקרות אין פלאן פון דער ווייטערער אקציע.

אן אויסטערלישע גנבה

(א) אן אויסטערלישע גנבה האט פאסירט אין דער פירמע „ראפאפארט און ציבוך” (לענשנא 48), די דאזיגע פירמע האט ארויסגעשיקט אין דער פאבריק פון ס. ראזענבלאט (זשווירקי 36) א וואגען גארן אין קאסטענס.

ווען אין א פאר שעה שפעטער איז דער וואגען גארן נישט אנגעקומען, האט מען אנגעהויבען ארומצוזוכען און פעסטגעשטעלט, אז דער פוהרמאן האט אוועקגעגנב׳עט דעם וואגען מיט גארן און איז פערשוואונדען אין אן אומבאקאנטער ריכטונג.

פאליציי זוכט איהם.

דער היזק בעטרעפט 5,200 זלאטעס

* * *

פאליציי האט ארעסטירט דעם פוהרמאן, וועלכער הייסט סאנע צוקער (פון בערנער-פלאץ). מיט איהם זענען אויך ארעסטירט געווארען 2 פאסער. דעם טראנספארט גארן האט מען אבער דערווייל נישט געפונען.

Dr. med. L. Berman
צעגעלביאנא 15 טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר מענער · שוועכע-בעהאנדלונג אין סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — רעטשניצע-פרייזען

ארטור שיק פאהרט היינט אפ קיין לאנדאן

היינט פאהרט אפ קיין לאנדאן דער באקאנטער יודישער קינסטלער ארטור שיק.

דארט וועט ער איינארדענען א גרויסע אויסשטעלונג פון זיינע נייעסטע ווערק, און צ. א. זיין מייסטער-ווערק—די אנטי-היטלעריסטישע הגדה.

די אויסשטעלונג פון אונזער בעריהמטען בן עיר וועט געעפענט ווערען אונטערן פראטעקטאראט פון דער לאנדאנער קולטורעלער עליטע און זי וועט זיכער האבען דעם פערדינטען גרויסען ערפאלג.

ראדיא - פראגראם

מאנטאג, דעם 22־טען פעברואר

6.33 גימנאסטיק. 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פליטען), 8 אודיציע פאר שולען, 11.30 אודיציע פאר שול-קינדער, 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 אפערן-מוזיק (פליטען), 12.40 מארגען-ידיעות, 12.50 שמועס וועגען זקנים - פארזאמלונג. 1 פליטען, 2.57 לאדזער בערזע, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע-קאנצערט, 3.40 פאר קינדער, 3.50 מוזיק פאר קינדער (פליטען), 4.05 מענדעלזאן - שאפונגען,15. 4 רעפעראט, 4.30 פאלקס-לידער, 4.50 רעפעראט, 5.05 סאליסטען-קאנצערט, 5.50 „פלאטין” — שמועס, 6 אקטועלער שמועס, 6.10 ספארט-ידיעות, 6.20 פליטען, 6.45 ליטעראַרישע אודיציע, 7.30 קאנצערט, 8.20 קאנצערט. טראנסמיסיע פון ווארשאווער קאנסערוואטאריום (בעת די פויזעס: ידיעות, אקטועלער שמועס). 9.30 רעפעראט פון פראפ. וניטשוויצקי, 10 קאנצערט.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

סאשא לעאנטיעוו און האלינא ראדלינסקא אין לאדז

דינסטאג דעם 2-טען מערץ האלב ניין אין אוונט וועט אין פילהארמאניע זאל פארקומען א גרויסער טאנץ-פעסטיוואל פון וועלט-בארימטען סאשא לעאנטיעוו און האלינא ראדליגסקא, פרימא באלערינא פון „טעאטער וויעלקי” אין ווארשא. לאורעאטקע פון אינטערנאציאנאלען טאנץ-קאנקורס אין וויען, אין פראגראם: רעליגיעזע טענץ, „סאלאמע”, קאווקאזישע, סלאוויאנישע, כאראקטעריסטישע רוסישע טענץ און אנדערע.

ביים פארטעפיאן פראפ. אטא פלעק, קאפעלמייסטער פון דער וויענער אפערע. בילעטען צו באקומען אין פילהארמאניע.

Dr. Wołkowyski
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקהייטען בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אן פון 8—11 פרימארגען און 4—9 אווענט

Dr. med. Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-טראקט.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-35

העניך בארטשינסקי צו זיין אויסשטעלונג אין לאקאל פון „בני ברית”

פארגאנגענעם זונטאג איז אין לאקאל פון „בני ברית” (פעטריקאווער 90) פארגעקומען די דערעפענונג פון די בילדער-אויסשטעלונג פון דעם באקאנטען מאלער העניך בארטשינסקי.

די יעניגע, וואס האבען נאכגעפאלגט דעם שאפונג און אנטוויקלונג וועג פון דעם דאזיגען זעהר טאלענטירטען מאלער האבען מיט גרויס אינטערעס געווארט אויף דער דאזיגער אויסשטעלונג. ווילענדיג געפונען אן ענטפער אויף דער פראגע: צי האט בארטשינסקיס קונסט-שיף זיך דערשלאגען צו א ברעג אין זיי וואסערען?

ווייל אין בארטשינסקיי איז פארהאן דער ניצוץ פון יודישען אומרוהה, וואס טרייבט איהם איבער די כוואַלענדיגע אקעאנען פון דער קונסט. ער איז וואס אן אמת איינגעווארצעלט — פונקט ווי יעדער אויפריכטיגער קינסטלער — טיף אין זיך אבער דער „איך” טראגט זיך אומרוהיג, זוכענדיג עקספערימענטירענדיג פון פאל צו פאל.

בארטשינסקי האט באזוכט און פארברענגט אין פארשידענע לענדער און שטודירט די גרויסע מייסטער פון דער פארבען און ליניע - קונסט און דאס איז נאטירליך נישט געבליבען אהן השפעה אויף זיין שאפונג ער איז אויך מיטגעריסען געווארען פון דעם שטראם פון פארשידענע קונסט - ריכטונגען אין דער נאך-מלחמה צייט.

אויסהיטענדיג אומעטום זיין אינערליכע אייגנארטיגקייט האט בארטש. געפרובט אויף א ווייל אויפשטעלען זיין געצעלט. ווי יענער רייזענדער, וואס טראגט זיין איבער לענדער און שטעט נישט בלויז צוליב רייזע-לוסט נאר אויך מיטן פירוש׳ן ציל זיך אויסצוגעפינען אהיים האט בארטשינסקי געוואנדערט איבער דער קונסט-וועלט פון לאנד, צו לאנד און פון ריכטונג צו ריכטונג. כדי אויסצוגעפינען אהיים פאר דער אומרוהיגער קינסטלערישער נשמה.

ס׳וואלט שווערליך געווען צו ענטפערען אויף דער פראגע צי בארטשינסקי האט ענדליך דערגרייכט זיין ציל. (מיינע ווערטער זענען נישט נוגע די מאלעריש - צייכנערישע קוואליטעט פון די בילדער, וועלכע איז דורך דער אויטאריטאטיווער פאכמענישער קריטיק אנערקענט געווארען אלס א הויכע און אייגנארטיגע) אבער די איצטיגע אויסשטעלונג זאגט עדות, אז ער געפינט זיך אויף דעם ריכטיגען וועג צו דעם אזוי גערופענער היימלאנד פון קינסטלער.

אין די מעהרסטע בילדער, וואס קוקען אראפ פון די ווענט איננם געמיטליכן זאל דאמינירט נאר אין דער גאנצער אייגנארטיקיים אויפפאסונג. דער „פארטראכטער יוד” וואס האט נישט קיין טענה צו גאט דערפאר וואס ער האט איהם באשאפען א קריפעל, ס׳ווייגט פון איהם מיט יודישער מעלאנכאליע און שטילען רעזיגנירטען צער. שוין די דאזיגע אויפפאסונג איז אייגענטליך נאהענט דעם יודישען גייסט. אין די פייזאזשען פון קאזשימיערזש געפינען מיר עפעס ווי א סינטעז צווישען דעם ליכטיגען זוניגען פארב פלעך און די טיפע געבראכענע ליניע, וואס דערציילט פון אלט-יודישקייט. ס׳זענען חורבות, וואס ווירקען אבער נישט אומהיימליך צוליב דער שפילעווידיגען פארבען-ליכט וואס בארטשינקים פענזעל וואַרפט אויף זיי.

פארשידען און דאך אייגנארטיג זענען די בילדער, וואס מיר זעהען דא. פון דער „קוזשניעצ” ביז די שפילעווידיגע פריידיגע „שטיל לעבענס” — איבער דער עקספרעמיאניסטיש - אויפגעפאסטען בילד: „פרויען אין שוהל” איז א ווייטער וועג, וועלכען עס האט אדורכגעמאכט דער קינסטלער געטריבען פון אן אינערליכער אומרוהיגקייט צו נייע פארמען און טענער.

און טאקע וועגען דעם דאזיגען וועג און בכלל וועגען די פראגען, וואס שטייען איי אזא נאהענטער פארבינדונג מיט דער מאלער-קונסט כאפ איך א שמועס מיט דעם ה׳ בארטשינסקי, וועלכער ענטפערט גערן אויף מיינע געשטעלטע פראגען.

— דערציילט אונז עפעס וועגען די שטרעמונגען אין דער מאלעריי פון דער לעצטער צייט.

— די שטרעמונגען אין דער מאלעריי פון דער לעצטער צייט — ענטפערט בארטשינסקי — זענען פארשידענע. אין די לענדער פון פאליטישער דיקטאטור איז אויך די מאלעריי, ווי די קונסט בכלל אונטערגעווארפען און דארף אויף דעם ערשטען אנדערען אופן דינען דעם הערשענדיגען רעזשים. אין סאוויעט - רוסלאנד דאמינירט די אזוי גערופענע פראלעט. קונסט, וועלכע א חוץ איהר אינהאלטליכע טענדענץ אין דער פאליטיש. עס ווערט דארט געמאלט אזוי, אז יעדער שניטליכער צושויער זאל פארשטיין, וואס דאס שטעלט פאר, וואס דאס איז אין גרונט גענומען, ווייל א בילד דארף נישט צו זיין קיין רעבוס, ביז כען דער צושויער זאל זיך דארפען ברעכען דעם קאפ עס צו פארשטיין אבער דאס דאזיגע קאן אויך דערפירען צו א פארפלאכונג פון דער קונסט, וואס נישט אלע מאלער האבען באוויזען גליקליך אויסצומיידען. זעלביגע וואלט מען אויך געקאנט זאגען וועגען יען מיט דעם אונטערשיד. וואס קאמאראט (פונט מארינעטי) דינען מיט זייער קונסט דעם פאשיסטישען היטלער דייטשלאנד ווערט די קליינבירגערליכע דערהויבען צום אויסדרוק פון נייעם דייטשען דער מאדערניזם, האט איבערגעוואנדערט אין דער גערופענער דעקאראטיווער קונסט, ווי ארכיטעקטור, פלאקאט א. אז. וו.

— וואס מיינט איהר וועגען דעם יודישען אין דער מאלעריי?

— דאס פראבלעם פון יודישען סטיל אין מאלעריי האבען מיט זייער שאפען געפרובט פארשידענע גרויסע קינסטלער פון איין זייט אליזם מיט מ. גאטליב. שמואל הירשענבערגען צווייטער זייט דער עקספרעסיאזים מיט מארק אין דער שפיץ. יעדערן פון זיי איז געלונגען געבען די יודישע אייגנארטיגקייט. איך מיין כאראקטעריסטיש פאר דעם יודישען סטיל איז די געבראכענע חורבה ליניע און דער אומעטיגער פלעק. יודישען סטיל קאן מען אויך געפינען אין ביגען פייזאזש אדער שטיל לעבען. מיר דארפען בלייבען ביי דעם גלות-טיפ. לאמיר האפען, אז דער יוד פון בירא-בידזשאן און ארץ-ישראל וועט פארן דערען דער סטימול אין געניעג נאך נייע פארמען דעם, וואס מיר פארשטייען אונטערן ווארט: סטיל.

— אנטשולדיגט מיר, וואס איך גיי אזא איבער פון איין פראגע צו דער אנדערער. איך אבער וועלען, אז איהר זאלט מיר פארענטפערען מעניש: ווי אזוי קומט עס: וואס דאס גרויהע לאדז האט ארויסגעגעבען אזוי פיל פארבען און מייסטער?

— דעם אמת געזאגט, ווייס איך נישט צו אייך דאס רעטעניש ווי איהר רופט דאס אן קאנען קלערען. ס׳איז פארהאן א ווערטעל פון וואלטער גאט וואלט נישט געווען וואלט מען איהם געדארפט טראכטען”.. איך מיין, אז דאס קאן אין א געוויסער אויך אנגעווענדעט ווערען צו דער דאזיגער פראגע דאס, וואס מען האט נישט, צו דעם רייסט מען גרויסע ארימקייט פון לעבעי רופט אפשר ארויס בען-קינסטלער, וואס ווילען אזוי ארום דערגענען פלייז פון דער ווירקליכקייט, דאס וואס עס פעהלט לעבען ווייל קומען צום אויסדרוק א דאנק דעם נאציע כח פון דער קונסט

— מען רעדט לעצטענס וועגען דעם, אז איך זיך צוריקגעקעהרט צו זיך. איך וואלט וועלען וואס דארף מען פארשטיין אינטער די דאזיגע ווערטער?

— יעדער קינסטלער ווערט אזוי אדער אנדערש איינפלוסט פון זיין סביבה. אין וועלכע ער לעבט די סביבה אין וועלכע ער איז דערצויגען געווארען אויף איהם זיין חותם אויף דעם גאנצען לעבען. דאזיגער מיליע פיהלט ער זיך נאהענט און צוגעבונדען אין איין פאל באדייט עס די צוריקקעהר נאך יאהרען וואנדערונג, וואס יעדער שעפערישער מענש מאכט נאך אלע זיגזאגען, וואס איך בין אדורכגעגאנגען דער דאזיגער סביבה. פארשטייט זיך, אז צעהנדליגער יאהרען גלות אפריכטען האבען מיך געלערנט זעהן אנשטיין. אט דורך דער פריזמע זעה איך ערשט, פארמאגט אייגנארטיגען טיפ, וואס איז ספעציעל פאר לאדז און דערפאר פארדינט ער געמאלט צו ווערען.

י. יאנאסאוויטש

דער אונפארגעסליכער KAPITAN BŁOOD אלס
אדלער פון קרים אין גיגאנטישען ראזשי פון TIZ
היינט און פאלגענדע טעג !!! ERROL FLYNN
„שארזשא פון דער לייכטער בריגאדע”
(SZARŻA LEKKIEJ BRYGADY)
אין די איבריגע ראלען: OLIVIA de HAVILLAHD i DONALD CRISP
קלאנג-קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

קליינע אנאנסען 1 זלאטי
אנאנס ביז 15 זלאטעס
פרייע פאסטען
קוואליפיצירטע מענער - ... ארבייטער זאלען זיך ווענדען נאך טראגוטא 8, ניימאן.

וואס יעדער איינער דארף זען וועגען שלח-מנות אויף פורים שענסטע און בעסטע מצה-טאסען שטיקטע בלוזען און פערטיגע ... בעקומט איהר נאר ביי א. אפפען פיעטריקאווער 8.

דער ניי-רעמאנטירטער ענגלישער (וואולטשאנסקא 5) מיט א שיינעם מענער-זאל. מיט א גרויסער ... כשר׳ער קיך. הערליכע בעלייכטונג די נייעסטע געשירען און טיש-... און שעהנע דעקאראציעס, אין ... דינגען אויף חתונות נור פאר ... עלטע 1-טער מאי 2.

א הויז צו פערקויפען, ... צו פערפאכטען. אפערטען אין ... אונטער „הויז”.

Doktór C. J. Prawda
אינערליכע קראנקהייטען
זגיערסקא 20 טעל. 133-26
נעמט אן פון 5–7 אווענד.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
עהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען
עמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט

רעטשניצע
פאר וועבעריש-קראנקע מענער · שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
מעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוידאקטאר פון 1-11 און פון 5-7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

בריפבויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, חתונה-קארטען, פערס. עטיקעטען
יעדע אונטערנעהמונג, יעדעס געשעפט נויטיגט זיך שיינע דרוק-ארבייט
האלא !!!
נאר אין דער שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז, צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09
בעקומט איהר דרוקארבייט אין פיינסטער אויספיהרונג מיט די מאדערנסטע שריפט צו די ביליגסטע פרייזען.

אוירען, נאז און האלז אין לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr. Z. RAKOWSKI
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאריש פון 9-2 און פון 4-8 אווענד
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען-גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און פאטאגראפיע ...

Dr. med. M. JAKOBSON
choroby chirurgiczne
(spec. chirurgia kostna)
ul. Dr. Sterlinga 22
telefon 174-42.

Dr. med. HERSZFINKIEL
ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף שרודמיעסקא 17
פראנט, I שט. טעל. 111-87.

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין דן גרעסטע שטעדט פון אייראפא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

RATUJE WŁOSY
usuwa łupież - zapobiega wypadaniu
DAJE PIĘKNA bujną fryzurę
פערהיט און טויטט ... אין פארפומעריעס.
Fabr. Chem. Kosm. „Pharmachemja”, Bydgoszcz.

Dr. med. P. Braun
ספעצ. פאר טריפער. סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat”, spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat”, Piotrkowska 21.